

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย “เรื่องความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต่อการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งเอกสาร ทางวิชาการ ตำรา บทความ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดสวนสาธารณะ
3. การจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1.1 ความหมายของความคิดเห็น

มีนักวิชาการจำนวนมากได้ให้คำนิยามและความหมายของ “ความคิดเห็น” ไว้ค่อนข้างหลากหลายที่สำคัญอาทิเช่น

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 174) เห็นว่าความคิดเห็น (Opinion) เป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนเกี่ยวกับทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นไม่เหมือนทัศนคติตรงที่ไม่ต้องแสดงความรู้สึกอารมณ์ หรือแม้กระทั่งการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองหรือไม่ตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเพียงคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมา และถ้าคนไม่เห็นด้วยบุคคลนั้นก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้ ดังนั้นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมา ก็จะไม่มีผู้ใดทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

จรี จันทร์ทรัพย์ (2529 : 7) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือการแสดงออกของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะด้วยการพูดหรือเขียน ซึ่งการแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

สุชา จันทร์เอม (2536 : 7) กล่าวถึงความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้วยคำ (verbal expression) เกี่ยวกับ เจตคติความเชื่อ หรือค่านิยม ความคิดเห็น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับเจตคติ

วัชร น้อยพิทักษ์ (2536 : 8) กล่าวสรุปถึงความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนคติของบุคคลต่างเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยประสบการณ์ จากการเรียนรู้ การอบรม การเลี้ยงดู การขัดเกลาทางสังคม สภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ในการแสดงความคิดเห็นออกมาในรูปแบบของการพูดและการเขียน

ปริญา สมเชื่อน (2547 : 8) สรุปว่าความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลหรือกลุ่มคนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูดหรือการเขียนที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้เป็นพื้นฐานและมีอารมณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นสำคัญ การแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งแสดงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยประสบการณ์ จากการเรียนรู้ การรับรู้ และสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ การแสดงความคิดเห็นอาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธ จากคนอื่น ๆ และสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นนั้นๆ ได้

1.2 ประเภทของความคิดเห็น

ปริญา สมเชื่อน (2547 : 8) ได้กล่าวความคิดเห็นมี 2 ประเภท คือ

1.2.1 **ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (extremeness)** เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนและประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

1.2.2 **ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (cognitive contents)** การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับเห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจไม่เห็นด้วย

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

1.3.1 การเกิดความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องคล้ายคลึง หรือเหมือนกันเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงออกในเรื่องนั้นๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นได้มีผู้เสนอแนวคิดไว้ สรุปได้ดังนี้ ปริญา สมเชื่อน (2547 : 9) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นคือ

1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ คือ ภาวะต่างๆของบุคคลที่ใช้รับความรู้ ความคิดปกติของอวัยวะ ความบกพร่องของอวัยวะสัมผัสซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นไม่ดีต่อบุคคลภายนอก

2) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้ประสบกับเหตุการณ์ด้วยตนเอง การกระทำด้วยตนเอง หรือได้พบเห็น ทำให้บุคคลมีความพึงใจ และเกิดความคิดต่อความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้นต่างกัน

3) อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อเป็นเด็กผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมและความคิดเห็นของเด็กด้วย

4) ทักษะและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมจะต้องมีกลุ่มและสังคมดังนั้นความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน หน่วยงานที่มีความเห็นหรือแตกต่างกัน ย่อมจะมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลด้วย

5) สื่อมวลชน คือ สื่อต่างๆที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรา ดังนั้นสื่อเหล่านี้ ซึ่งได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จึงเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

ผลอง ภิรมย์รัตน์ (2521 : 43-44) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็นไว้ว่า

(1) เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่ได้พบเห็น และเกิดความประทับใจมาโดยตรง

(2) เกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยมีการอบรมสั่งสอน จากพ่อ แม่ ญาติพี่น้องและคนสูงอายุเกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม และความเชื่อทั้งโดยตรงและทางอ้อม

(3) เกิดจากการเลียนแบบ หรือทำตามบุคคลที่มีอิทธิพล โดยตรง เช่น เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ที่ตนชอบ

(4) เกิดจากอิทธิพลของสังคม อิทธิพลกลุ่มที่บุคคลเข้าไปร่วมตัวเป็นสมาชิกความคิดเห็นของกลุ่มนั้นๆ สามารถบีบบังคับให้สมาชิกในกลุ่มต้องจำนนตามไปด้วย

(5) เกิดจากการสรุป ตีความตามคุณลักษณะที่ปรากฏ บุคคลบางคนใช้วิธีการสรุปอ้างอิง ลักษณะ และสรุปตีความ คนนี้จะเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น โดยการสร้างทัศนคติแบบเฉียบพลันใกล้เคียงความจริง หรือเกินเลยความจริง

สรุปได้ว่า การเกิดความคิดเห็น หมายถึง ธรรมชาติของมนุษย์ในด้านต่างๆ ที่เกิดจากปัจจัย พันธุกรรม ครอบครัว สังคม สื่อมวลชน และการตีความตามคุณลักษณะที่ปรากฏ

1.3.2 ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลง

ปริญา สมเชื่อน (2547 : 10) กล่าวว่า ความคิดเห็นของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้และมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

- 1) การรับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
- 2) การได้รับประสบการณ์ตรงที่พบด้วยตนเอง หรือจากแรงสะท้อนใจ
- 3) การถูกบังคับให้ปฏิบัติตามโดยไม่เต็มใจหรือจากแรงสะท้อนใจ

นวม สงวนทรัพย์ (2535 : 78) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความคิดเห็นว่าดังนี้

- (1) การติดต่อสื่อสารวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ เป็นสื่อสำคัญที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ
- (2) การติดต่ออย่างใกล้ชิด ความใกล้ชิด ทำให้คนเรียนรู้สภาพที่แท้จริงของแต่ละฝ่ายความเข้าใจผิดหายไป
- (3) อิทธิพลส่วนบุคคล อิทธิพลเหล่านี้เกิดจากบุคลิกภาพและคุณสมบัติทางด้านจิตใจที่แสดงออกทางกายกรรม วจีกรรม บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่ดีย่อมมีอิทธิพลเหนือทัศนคติคนอื่นได้ง่าย
- (4) การตัดสินใจของกลุ่ม ถ้ากลุ่มใดตัดสินใจไปแล้วความคิดเห็นของคนในกลุ่มย่อมคล้อยตามนั้นด้วย

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร อิทธิพลส่วนบุคคล การถูกบังคับให้ปฏิบัติตามโดยไม่เต็มใจ และการตัดสินใจของกลุ่ม

1.3.3 ความคิดเห็นแตกต่าง

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 65-70) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่

- 1) ตัวบุคคล โดยประสบการณ์ในการให้การเลี้ยงดูหรือฝึกอบรมจะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล ขณะเดียวกันบุคคลเหล่านั้นก็แตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ บุคคลซึ่งมีบิดาที่ลักษณะไม่ใกล้ชิดถูก เกี้ยวกราด ชอบหลงโทษถูก หรือบุคคลที่ถูกบิดามารดาหลงโทษทางกายอยู่เสมอ รวมทั้งครอบครัวที่มีบิดาเป็นใหญ่ในบ้าน บุคคลนั้นจะมีบุคลิกภาพที่เรียกว่า อัคราธิปไตย ซึ่งจะมีอคติและความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงตั้งแต่เล็ก การเลี้ยงดูนอกจากจะมีความคิดเห็นแล้ว ยังมีผลต่อการรับรู้ ความคิดในบางเรื่อง และรูปแบบของพฤติกรรมด้วย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆมากมายที่มีผลต่อความคิดหรือความคิดเห็น ทั้งด้านสรีรวิทยา วัตถุ

สังคม และนอกจากนี้อายุยังมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล ผู้ใหญ่มักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ยาก ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นของเขาเองต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นได้ยากในกลุ่มคนมีอายุ ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มวัยรุ่นที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

2) ลักษณะทางประชากรบางอย่างก็มีผลต่อความคิดเห็น เช่น เพศ พบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมซึ่งผู้หญิงมักเป็นคนที่ชอบประนีประนอมมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ยังมีตัวแปรปัจจัยอื่นๆอีกที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นที่ทราบกันว่าบุคคลต่างกัน ปฏิกริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าหรือข่าวสารอย่างเดียวกันจะไม่เหมือนกัน ดังนั้นผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นย่อมแตกต่างกันไป

3) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การที่บุคคลจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคคลอื่นหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะบางอย่างของบุคคลนั้น คือ ความน่าเชื่อถือ ความสนใจ และอำนาจ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น เชื่อว่าการสร้างความคิดเห็นในวัยเด็กนั้น ถ้าพ่อแม่มีคุณลักษณะสามอย่างแล้ว การสร้างความคิดเห็นย่อมเกิดขึ้นในตัวเด็กได้ง่าย และในระยะวัยรุ่น เพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของเด็กในวัยนี้จะมีผลมาจากเพื่อนมาก นอกจากนี้องค์ประกอบอื่นๆ เช่น สื่อมวลชน ครู ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้าง และการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น

4) กลุ่มบุคคลย่อมมีส่วนร่วมกับการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกหลายคนในกลุ่มเดียวกัน บุคคลก็อาจมีความต้องการร่วมกับกลุ่มอื่นด้วย ความคิดเห็นของบุคคลนั้นย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลในกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิกด้วย ดังนั้นความคิดเห็นของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงได้จากการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของกลุ่ม

5) สัมพันธภาพระหว่างกลุ่ม มีข้อมูลแสดงให้เห็นว่ากลุ่มต่างๆ ถ้ายังมีความเหมือนกันมากเท่าใด ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมความชอบระหว่างกลุ่มก็มีมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้เชื้อชาติก็อาจมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในสังคม เช่น คนอเมริกา คนผิวขาวบางกลุ่มยังมีความคิดเห็นที่ไม่ดีต่อคนผิวดำ

วิเชียร เกตุสิงห์ (2529 : 15) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่

(1) การอบรมของครอบครัว อิทธิพลของครอบครัวมีมากกว่าปัจจัยอื่นๆ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกของบุคคล

(2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง บุคคลเมื่ออยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็มีความคิดเห็นไปทางเดียวกับกลุ่มสังคมนั้นๆ กลุ่มเป็นส่วนผลักดันให้บุคคลมีการเรียนรู้โดยตรง

(3) วัฒนธรรมและประเพณี บุคคลเมื่อได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมประเพณีใด ย่อมปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมและประเพณีนั้นๆ และมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนเองไปในทางที่ดี

(4) การศึกษา ระดับการศึกษามีอิทธิพลมากต่อความคิดเห็น เพราะเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นแตกต่าง หมายถึง บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับการอบรมและเลี้ยงดู ครอบครัวกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่งที่แตกต่างกัน วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการศึกษา มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

1.4 การวัดความคิดเห็น

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2535 : 3) กล่าวถึงการสร้างมาตราวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นมีด้วยกันหลายวิธี ที่แพร่หลายว่ามี 4 วิธีคือ

1. วิธีของของเทอร์สโตน (Turston's method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติไปทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงห่างกัน

2. วิธีกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีการสร้างทัศนคติหรือความคิดเห็นในทางเดียวกัน และสามารถจัดอันดับทัศนคติสูงต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกัน ได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น

3. วิธีจำแนก S-D Scale (semantic differential scale) เป็นวิธีการทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ชัยน-ขี้เกียจ

4. วิธีวัดแบบลิเคอร์ท (Likert's method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดทัศนคติที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่ายและประหยัดเวลา ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ การให้คะแนนทางบวกหรือทางลบ

สรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็น หมายถึง การกำหนดหรือวิธีการที่เป็นการวัดความคิดเห็นของแต่ละบุคคลว่า มีความคิดเห็นที่เหมือน หรือแตกต่างกัน ทั้งพยายามขจัดปัญหาปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการทำงาน

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวนสาธารณะ

สวนสาธารณะนับว่ามีความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนในเขตเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร เนื่องจากประชาชนในเมืองต้องประสบปัญหาต่างๆมากมาย ทั้งด้านการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมืองตลอดเวลา จึงมีการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ การพักผ่อนอีกประการหนึ่งคือการใช้เวลาว่างให้เป็นของตนเอง เช่น การพักผ่อนในสวนสาธารณะที่มีลักษณะใกล้เคียงกับธรรมชาติ เพื่อบำบัดและเพิ่มพูนสุขภาพจิตใจให้ดีขึ้น

2.1 ความเป็นมาในการจัดสวนของไทย

พรรณเพ็ญ ฉายปริษา (2538 : 9) ได้อธิบายว่าในอดีตจากบันทึกเรื่องราวสมัยสุโขทัย พระเจ้ารามาคำแห่งมหาราชได้ทรงปลูกป่าไม้ตาล ป่าหมาก ป่าพลู ป่าพร้าว จนเห็นได้ว่ามีการรู้จักทำสวนผลไม้ไว้เป็นอาหารและให้ประโยชน์ในการให้ร่มเงา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ยุคสร้างราชธานีลพบุรี ได้มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศส สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทางฝรั่งเศสได้ส่งแบบแปลนสวนพระราชวังแวร์ซายส์มาให้เป็นแบบในการวางแผนการจัดสวน ที่พระราชวังลพบุรี นอกจากนี้ได้รับอิทธิพลจากยุโรปแล้ว ยังมีอิทธิพลจีนและญี่ปุ่น สำหรับอิทธิพลจากจีน จะเห็นได้จากการนำด้วยโออิซาม เจคีย์ เขามอ ต้นไม้ที่ใช้แต่งในยุคนั้นจะเป็นไม้ตัด ไม้แคระ และไม้ตัดแต่งพุ่ม เช่น พวงตะโก ข่อย มะขามไทย สำหรับอิทธิพลจากญี่ปุ่นในยุคนั้น จะเป็นอุปกรณ์ตกแต่งสวน เช่น ตะเกียงหิน สะพาน ชุม ประติมากรรมญี่ปุ่น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ได้รับอิทธิพลจากจีนต่อเนื่องจากสมัยอยุธยา ลักษณะเป็นสวนภูเขา (สวนภูเขาจำลอง) ซึ่งเรียกกันว่า เขามอหรือดะมอ เป็นการนำหินมาจัดประกอบเป็นภูเขา อาจมีน้ำตก บ่อน้ำ ลำธาร ประกอบด้วยสะพาน เก๋งจีน ตุ๊กตาคาหินและต้นไม้ ต้นไม้ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ตัด เช่น ตะโก ข่อย มะลิ้ง ในรัชกาลที่ 3 ลักษณะสวนภูเขาในสมัยนั้นมีการขยายพระราชฐานโดยสร้างพระตำหนักเพิ่มขึ้น มีการซื้อและปรับปรุงสวนเดิม ตลอดจนสร้างขึ้นมาใหม่ ในรัชกาลที่ 4 มีวัดพระปฐมเจดีย์ที่นครปฐม นำไม้ตัดมาปลูกลงดินแทนการปลูกในกระถาง ในรัชกาลที่ 5 การจัดสวนได้รับอิทธิพลจากประเทศต่างๆมากมาย ทั้งจีน อินเดีย ลังกา และยุโรป ในต้นรัชกาลมีการบูรณะวัดพระแก้ว ได้นำกล้วยพัดจากลังกามาปลูก และพระราชวังบางปะอินที่สร้างสวนและอาคารมีทั้งอิทธิพลจีน อินเดีย และยุโรป ที่สวนอัมพร จากรูปลักษณะของกระถางต้นไม้ กระถางบัว รูปปั้นก็เป็นอิทธิพลยุโรป เช่นกัน

2.2 ความหมายของสวนสาธารณะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 780-798) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สวน” หมายถึง บริเวณที่ปลูกต้นไม้เป็นจำนวนมาก ซึ่งกันเป็นขอบเขตไว้เป็นคำกล่าวทั่วไป ถ้าต้องการกล่าวว่า เป็นสวนชนิดใด ลักษณะใด ก็มีคำอื่นประกอบหลังบอกให้ทราบ โดยเฉพาะ เช่น สวนครัว สวนดอกไม้ และคำว่า “สาธารณะ” หมายถึง เพื่อประชาชนทั่วไป เมื่อรวมคำว่า “สวนสาธารณะ” เข้าด้วยกันแล้ว ทำให้มีความหมายรวมกันว่า สวนเพื่อประชาชนทั่วไป

อมรรัตน์ กฤตยานวัช (2525 : 7) กล่าวว่า สวนสาธารณะ คือ พื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ (landscape) ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้ เช่น มีสนามหญ้า สระน้ำ ที่นั่งพักผ่อน ต้นไม้มากมายหลายชนิด และตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้า เป็นที่เพิ่มความสดชื่น ใช้เป็นที่วิ่งออกกำลังกาย และเป็นที่ออกกำลังกายเล่นกีฬา การเดินเที่ยวเล่นสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยไม่คิดค่าตอบแทน สวนสาธารณะในที่นี้ไม่รวมสนามกีฬาที่มีการแข่งขัน เช่น สนามกีฬาแห่งชาติ สนามกีฬาหัวหมาก เป็นต้น

เอื้อมพร วิสมหมาย (2525 : 30-32) สวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งก่อสร้างและธรรมชาติ โดยให้แนวคิดหาพื้นที่ได้ออกกำลังกายและพักผ่อนทางด้านจิตใจ หลังจากภารกิจประจำวันสถานที่เหล่านี้อาจเป็นสวนสาธารณะ สวนอุทยาน สวนสัตว์ สนามกีฬา บริเวณถนน โดยจัดทางเดินที่ร่มรื่นอาจประดับด้วยน้ำพุ เก้าอี้นั่ง แสงไฟ เพื่อให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ และปลอดภัย

วัชร น้อยพิทักษ์ (2536 : 15) สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่จัด โดยรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป ไม่มีการเก็บค่าบริการใดๆทั้งสิ้น มีการจัดบริเวณไว้อย่างสวยงาม ประกอบไปด้วยต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า มีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ความสะดวกสบายและตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มาใช้บริการในพื้นที่

ตมจิต โยระคง (2537 : 15) ได้กล่าวถึงสวนสาธารณะว่า เป็นพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อสร้างสถานที่อันเกดประสงค์ บริการชุมชน สังคม หรือเป็นบริเวณพื้นที่ดินที่ประกอบด้วยสนามหญ้า พื้นที่ที่เป็นป่า หุ่นหญ้า สภาพภูมิประเทศ ที่พัก เพื่อใช้ประโยชน์ในการพักผ่อนออกกำลังกาย ต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชน หรือใกล้ตัวเมือง ทั้งสวนสาธารณะและพื้นที่นันทนาการ ซึ่งมีความแตกต่างกันบนพื้นฐานของขนาด และการใช้ประโยชน์

สรุปความหมายของสวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ที่จัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม สงบร่มรื่น เพื่อให้ผ่อนคลายความตึงเครียด โดยใช้ประโยชน์เท่าเทียมกัน ภายในสวนสาธารณะ จัดตกแต่งบริเวณเพื่อ

ความสวยงามประกอบด้วย ไม้ดอก ไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมทั้งการจัดกิจกรรมภายในสวนสาธารณะ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวนสาธารณะ

ศุภเศรษฐ์ เชนฐมาศ (2526 : 8) แนวความคิดพื้นฐานของการจัดพื้นที่นันทนาการ โดยทั่วไปอาจถือได้ว่าเป็นปรัชญาของการจัดการพื้นที่นันทนาการที่สำคัญมีสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง การให้บริการและอำนวยความสะดวกจนให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ใช้ประโยชน์ ประการที่สอง การสงวนและรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้คงอยู่ไม่เสื่อมสลายและมีไว้ใช้เพื่อการนั้นตลอดไป

แนวคิดนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการจัดพื้นที่นันทนาการได้ทุกประเภท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จูรี จันท์ทรัพย์ (2529 : 9) โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดสวนไว้ดังนี้

1. เพื่อจัดให้เป็นสถานที่ในลักษณะสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
2. เพื่อกันพื้นที่ส่วนหนึ่งให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติเพื่อให้มีต้นไม้และเป็นที่ว่างเพื่อลดอากาศเป็นพิษ
3. เพื่อเป็นส่วนที่สำคัญในการช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะในเรื่องพืชพันธุ์ที่หายากหรือกำลังจะสูญพันธุ์และจะได้รับการดูแลให้ปลอดภัยในสวนสาธารณะ
4. เป็นสถานศึกษาในเรื่องธรรมชาติให้แก่ประชาชน โดยทางอ้อม
5. เป็นสถานที่แสดงถึงความเจริญของคนในประเทศนั้น ในเรื่องความรู้ความเข้าใจในวิทยาการธรรมชาติเป็นที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยและวินัยอันดีของประชาชนที่เข้าใช้บริการในสวนสาธารณะ

ธนจิต โยระคง (2537 : 8-9) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดสวนไว้พอจะสรุปได้ว่าประกอบด้วย 3 วัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การจัดสวนเพื่อประชาชน ซึ่งเป็นงานจัดสวนเพื่อสนองตอบความต้องการและกิจกรรมที่พึงประสงค์ของประชาชน-บุคคล ความสะดวกสบายต่างๆภายในสวน เช่น ทางเดิน ศาลาพักผ่อน สระว่ายน้ำ ม้านั่ง และอื่นๆ โดยธรรมชาติของบุคคลต้องการสวนที่มีรั้วรอบเป็นขอบเขต มีพืชพรรณทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม และองค์ประกอบในการจัด ในกรณีของพืชพรรณ บุคคลต้องการพืชพรรณหลายๆชนิด อาทิ ไม้ยืนต้น เพื่อเป็นร่มเงาตามทางเดินเท้า ไม้พุ่ม พืชคลุมดินเพื่อเป็นความอิสระ ชีวทัศน์ทางควบคุมทิศทางจราจร การจัดสวนเพื่อประชาชนจึงมุ่งเน้นการจัดเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์สุขทางร่างกายแก่ประชาชนผู้เข้าใช้ประโยชน์

2. การจัดสวนเพื่อความสวยงาม การจัดมุ่งเน้นด้านความงามเพื่อให้ประชาชนผู้เข้าใช้ประโยชน์ทำให้เกิดความสุขทางด้านจิตใจและอารมณ์ การจัดจึงมีหลากหลายบรรยากาศ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุขและคุณค่าทางความคิด เช่น การจัดสวนที่มีบรรยากาศทุ่ง ไร่ มีสระน้ำ ลำธาร หิน น้ำตก น้ำพุ และมวลดอกไม้ ลักษณะการจัดสวนแบบนี้เอื้อต่อประโยชน์ทำให้เกิดความสุขทางด้านจิตใจและอารมณ์ของประชาชนผู้เข้าใช้ประโยชน์

3. การจัดสวนเพื่อการทดลองในการศึกษาพืชพรรณใหม่ เป็นการจัดสวนโดยมุ่งเน้นการศึกษาทดลอง เพื่อการคัดเลือกพืชพันธุ์ใหม่ แสวงหาพืชพรรณที่เหมาะสมสำหรับการประกอบในการจัดสวนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การจัดสวนลักษณะนี้มุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าทดลองและวิจัย

สรุปได้ว่า แนวคิดในการจัดการสวนสาธารณะนั้น ควรคำนึงถึง คือ ภูมิหลังของผู้เข้ามาใช้บริการ วัตถุประสงค์ที่เข้ามาใช้ รูปแบบของกิจกรรมต่างๆที่ผู้เข้ามาพักผ่อนให้ความสนใจประเภทของกลุ่มและในการจัดนั้นต้องพิจารณาถึงความสวยงามทางทัศนียภาพ รวมทั้งต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษในด้านอื่นๆ สามารถดูแลรักษาง่าย และที่สำคัญสามารถอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการมากที่สุด

2.4 ประโยชน์ของการจัดสวน

เอ็ดมุนด์ วิธมมัย (2525 : 29-30) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดสวนดังนี้

1. จัดสวนขึ้นเพื่อจะกันเสียงรบกวนจากถนนหรือเพื่อนบ้าน มักจะใช้พุ่มหนาหรือไม้ยืนต้น เช่น อโศกอินเดีย, ชบา, เข็ม, ผกากรอง ฯลฯ
2. เพื่อกรองฝุ่นละอองที่กระจายทั่วไปในอากาศ โดยเลือกใช้พรรณไม้ที่สามารถเก็บฝุ่นละอองได้มาก เช่น สนปฏิพัทธ์, สนทะเล
3. จัดแต่งบางตำแหน่งของสวนเพื่อปิดบังสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมของบริเวณใกล้เคียง เช่น บริเวณใกล้บ้านที่มีกองขยะ สวน และต้นไม้จะช่วยกรองเชื้อโรคและปิดบังภาพไม่น่าดูได้
4. เพื่อให้เกิดความเป็นส่วนตัว ป้องกันการลอบมองจากเพื่อนบ้าน เช่น ภายในบ้านมีสระว่ายน้ำ หรือมีมุมสงบส่วนตัว
5. เพื่อความสุขทางด้านจิตใจ เมื่อสภาพของสวนในบ้านมีสีเขียวสดใสมีร่มเงาของต้นไม้ มีบ่อน้ำ ลำธาร หรือน้ำตกจำลอง และทำให้ได้มีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น
6. เพื่อประโยชน์ใช้สอย เช่น ปลูกสวนครัวหรือปลูกไม้ผล
7. เพื่อการออกกำลังกายโดยการวิ่งหรือเล่นเกมต่างๆ ฝึกการปลูกเลี้ยงและดูแลต้นไม้

त्मจิต โยชะคง (2537 : 9) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดสวนไว้พอสรูปได้ดังนี้

1. ทำให้มีรั้วรอบขอบเขตที่ชัดเจน ช่วยให้เกิดความปลอดภัย
 2. การปลูกพันธุ์ไม้ยืนต้น จะช่วยให้เกิดร่มเงา เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สำหรับใช้เป็นที่สำหรับนั่งได้พักผ่อนหย่อนใจได้
 3. ช่วยลดมลภาวะทางเสียง ผู้คนละออง เนื่องจากต้นไม้สามารถที่จะช่วยในการกรองเสียง ผู้คนละอองที่เกิดบนถนน จากบริเวณภายนอกได้
 4. ทำให้บริเวณจัดสวนมีอากาศบริสุทธิ์ รู้สึกเย็นสบาย หายใจได้อย่างปลอดโปร่ง เวลาเราพักผ่อน
 5. ทำให้พื้นที่ถูกจัดสรรเป็นสัดส่วน ก่อให้เกิดความอิสระในการประกอบกิจกรรมต่างๆ
 6. เพิ่มพื้นที่ในการออกกำลังกาย โดยเฉพาะสวนที่มีบริเวณกว้าง เช่น สวนสาธารณะที่มีการให้บริการ สระว่ายน้ำ สวนสุขภาพ สนามเด็กเล่น สนามสำหรับเล่นเกม
 7. เป็นการเพิ่มคุณค่าแก่บ้านพักที่อยู่อาศัย โรงแรมและสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ให้มีความน่าอยู่ สวยงามมากยิ่งขึ้น
 8. ทำให้พื้นที่ประกอบกิจกรรมที่เป็นงานอดิเรกได้ เช่น การปลูกผักสวนครัวเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเรือนเพาะชำ
 9. ช่วยในการปิดบังบริเวณที่ไม่พึงประสงค์ หรือสถานที่ที่ไม่ต้องการให้บุคคลอื่นพบเห็น และก่อให้เกิดมลพิษทางสายตา เช่น บริเวณที่ทิ้งขยะ หรือพื้นที่สกปรก
- สรุป ประโยชน์ของการจัดสวน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ ทั้งทางด้านสภาพจิตใจ ด้านร่างกายมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้คุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

2.5 การแบ่งพื้นที่ในการจัดสวนสาธารณะ

การจัดแบ่งพื้นที่สวนสาธารณะ มีลักษณะการจัดพื้นที่ที่ต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนใกล้เคียง

นันทนา แนนโส (2545 : 11) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการนำมาพิจารณาเพื่อให้การจัดสวนสาธารณะเป็นไปโดยสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานในการจัดสวน คือ การประเมินความต้องการของคนในชุมชนสรุปได้ดังนี้

1. รายการ (program) คือ การจัดรายการในพื้นที่ของสวนสาธารณะจะต้องสนองต่อความต้องการ โดยครอบคลุมแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยอย่างทั่วถึง
2. ธรรมชาติประโยชน์ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้น ต้องสร้างจากความพอใจและสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาใช้บริการ ได้อย่างสูงสุด

3. ความปลอดภัย คือ มีมาตรการและแนวทางการจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่บุคคลที่มาใช้บริการเป็นสำคัญ

4. ความสวยงาม คือ ต้องมีการออกแบบ ตกแต่งบริเวณให้สวยงามอย่างสม่ำเสมอ

5. สามารถปรับเปลี่ยนได้ คือ สามารถที่จะคิดแปลงแก้ไขสิ่งก่อสร้างบางอย่างเพื่อเพิ่มความเหมาะสมให้กับพื้นที่และเพื่อความต้องการของประชาชน

6. การพักผ่อนหย่อนใจ คือ การใช้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น การนั่งพักผ่อนใต้ต้นไม้ การศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

7. หลักการด้านเศรษฐศาสตร์ คือ ถือหลักความประหยัด และคุ้มค่าต่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการมากที่สุด ในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในพื้นที่

8. การวางแผนจัดการ ควรเกิดจากความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายเพื่อให้การวางแผนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ศุภเชษฐ์ เชนฐมาธ (2526 : 8-11) กล่าวว่า การจัดการสวนสาธารณะได้นำหลักการของการจัดการด้านอุทยานแห่งชาติ เป็นแนวทางในการแบ่งเขตการจัดการสวนสาธารณะ ดังนี้

1. เขตบริการ (Service Zone) เป็นเขตที่จัดไว้เพื่อรองรับการพัฒนาสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการสวน และเพื่อบริการแก่ผู้มาใช้บริการในสวนสาธารณะ เช่น อาคารในส่วนของบริหาร ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่จอดรถ เป็นต้น

2. เขตนันทนาการสงบเงียบ (Passive recreation Zone) เป็นเขตพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช่การใช้แรงหรือออกกำลังกาย แต่เป็นบริเวณพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งใกล้ชิดธรรมชาติให้ความสงบร่มรื่น ผ่อนคลายความตึงเครียดและความเหน็ดเหนื่อย เช่น ปิกนิก การนั่งเล่น ฉะนั้นรูปแบบการพัฒนาหรือจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการ ซึ่งพบว่าบริเวณนี้จะต้องมีความสวยงาม มีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ สนามหญ้า สระน้ำ ม้านั่ง มีการจำลองภูมิทัศน์ ทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตก น้ำพุ สวนสัตว์ เป็นต้น

3. เขตนันทนาการแบบใช้พลังกำลัง (Active recreation Zone) เป็นเขตพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องการออกแรง ออกกำลังกาย กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การขี่จักรยาน การเล่นฟุตบอล การพายเรือ การว่ายน้ำ การขับรถเล่น จึงต้องมีการจัดบริเวณเพื่อเป็นเขตในการจัดการให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการ ได้อย่างเหมาะสม เช่น สนามกีฬา โรงยิมเนเซียม สระว่ายน้ำ ทางเดินเท้า เป็นต้น

สรุป การแข่งขันที่ในการจัดสวนสาธารณะ คำนึงถึง การเข้ามาใช้บริการของประชาชนมีการจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตต่างๆ มีหลายรูปแบบตามกิจกรรมต่างๆของผู้ใช้บริการ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย ตลอดจนมีการตกแต่งบริเวณให้สวยงาม ดูแลรักษาง่าย และสนองต่อความต้องการ

2.6 มาตรฐานและขนาดเนื้อที่สวนสาธารณะ

มาตรฐานและขนาดเนื้อที่สวนสาธารณะนั้น มีผู้ระบุถึงมาตรฐานและขนาดเนื้อที่สวนสาธารณะไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. **ที่เด็กเล่น** เป็นที่ที่มีขนาดเล็กประมาณ 225-720 ตารางเมตร จัดสร้างขึ้นเพื่อให้เด็กเล็กๆก่อนเข้าโรงเรียน โดยของที่มีอยู่ในพื้นที่จะมากน้อยก็แล้วแต่พื้นที่นั้นๆทั้งนี้ส่วนใหญ่ภายในประกอบด้วย พื้นที่ว่างสำหรับเล่นเกม กองทราย ลานจักรยาน เป็นต้น ซึ่งจะต้องมีการกันรั้วรอบมิดชิดเพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นได้

2. **สวนเด็กเล่นละแวกบ้าน** มีขนาดใหญ่กว่าสวนในพื้นที่แรก (ประมาณ 7.5-15 ไร่) ภายในจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่เล่นเกม เล่นกีฬา ที่ว่างสำหรับวิ่งเล่น สนามหญ้า ธารน้ำเล็กๆ สามารถเดินทางไปมาสะดวก

3. **สวนสาธารณะละแวกบ้าน** เป็นที่พักผ่อนของผู้ที่อยู่อาศัยในเมือง เพราะสามารถใช้ได้ทุกเพศทุกวัย และที่สำคัญคือ ตั้งอยู่ใกล้บ้าน ใช้เวลาในการเดินทางน้อยมีพื้นที่ใหญ่กว่าสวนเด็กเล่นละแวกบ้าน (ประมาณ 10-75 ไร่) ภายในประกอบด้วยสนามหญ้า ไม้ดอกไม้ประดับบริเวณที่ปิกนิก ที่ออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น เป็นต้น

4. **สนามเพื่อเล่นเกมกีฬา** ได้จัดสร้างและออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการการพักผ่อนของคนที่มิอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีขนาดพื้นที่ 30-75 ไร่ ภายในประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งกลางแจ้งและภายในอาคาร เช่น สนามบาสเกตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามหญ้า บริเวณปิกนิก สโมสรชุมชน สระว่ายน้ำ เป็นต้น

5. **สวนสาธารณะขนาดใหญ่** มีขนาดตั้งแต่ 250 ไร่ขึ้นไป มีความเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย เป็นที่สามารถอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของเมือง และเป็นที่ทำให้ประชาชนในเมืองสามารถสัมผัสธรรมชาติได้

6. **พื้นที่สวนรักษา** เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 1,250-2,50 ไร่ เป็นที่ห่างจากชุมชนเมือง ยังมีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ประกอบด้วยพันธุ์ไม้โบราณชนิด หอนง บึง แม่น้ำ ที่สภาพธรรมชาติ ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการจะตั้งแคมป์ ตกปลา ดำน้ำ ศึกษาสภาพธรรมชาติ

เอื้อมพร วิสมหมาย (2527 : 20) ได้กล่าว การกำหนดพื้นที่ที่เพื่อจัดสร้างสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ทั้งหมด ถ้าประเมิน

อย่างหยาบๆ ใช้พื้นที่ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อจัดเป็นสวนสาธารณะและควรมีการสำรวจพื้นที่เพื่อการเจริญเติบโตและความหนาแน่นของประชากรด้วยถ้าคิดเป็นจำนวนพื้นที่ต่อคน จะต้องจัดเป็นสวนสาธารณะประมาณ 10 เอเคอร์ต่อประชาชน 1,000 คน หรือ 25 ไร่ต่อประชากร 1,000 คน

สำนักงานสวนสาธารณะ (2544 : 7-8) ได้จำแนกสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครตามลักษณะของพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ และตามลำดับชั้น ออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. สวนหย่อมขนาดเล็กย่านชุมชน ขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบประมาณ 1 กม. ให้บริการในระยะเดินเข้าถึง ใช้เวลา 5-10 นาที อาจอยู่ระหว่างอาคารใช้เป็นสนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกายและพบปะสังสรรค์ของประชาชนทุกวัย
2. สวนหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน ขนาดพื้นที่ 2-25 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบประมาณ 1-3 กม. เป็นสวนสำหรับผู้อาศัยละแวกนั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนระดับที่ 1
3. สวนชุมชน ขนาดพื้นที่ไม่เกิน 25-125 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบประมาณ 3-8 กม. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นมากกว่าสวนระดับที่ 1 และ 2 มีที่เล่นกีฬา พื้นที่พักผ่อนชมธรรมชาติสวยงาม
4. สวนสาธารณะขนาดกลาง หรือสวนสาธารณะระดับเขต ขนาดพื้นที่ไม่เกิน 125-500 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบมากกว่า 8 กม. ให้บริการทั้งผู้เดินเท้าเข้าถึงและผู้ที่อยู่ในระยะไกล เดินทางเข้าถึงด้วยระบบขนส่งมวลชนหรือรถยนต์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่มีในสวนระดับที่ 1 ระดับ 2 และ 3 เช่น ที่ปิกนิก ลานเอนกประสงค์ และบริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น บึงน้ำ ลำธาร สวนดอกไม้ขนาดใหญ่
5. สวนสาธารณะขนาดใหญ่ หรือสวนสาธารณะระดับเมือง ขนาดพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบแก่คนทั้งเมือง และพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง มีลานกว้างเพื่อจัดงาน ผู้ใช้บริการเดินทางมาจากทั่วกรุงเทพฯ และใช้เวลาพักผ่อนมากกว่าครึ่งวัน มีกิจกรรมหลากหลายดึงดูดความสนใจ นอกเหนือจากสวนระดับล่าง
6. สวนถนน ความกว้างพื้นที่เกินกว่า 3 เมตร ไม่จำกัดความยาว ปลุกต้นไม้ 2 ข้างทาง เว้นที่ตรงกลางเป็นทางเดินแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ สวนไหล่ทาง หรือทางจักรยาน สวนไหล่ทาง หรือทางจักรยาน สวนเกาะกลาง และสวนทางแยก
7. สวนเฉพาะทาง หรือ สวนเอนกประสงค์ ไม่จำกัดขนาดพื้นที่ เช่น สวนประวัติศาสตร์ สวนวัฒนธรรม และสวนกีฬา

สรุป มาตรฐานและขนาดเนื้อที่สวนสาธารณะ เป็นการกำหนดตามลักษณะของพื้นที่นั้น และขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดสวน คำนี้ถึงการใช้ประโยชน์ที่อำนวยความสะดวกในการใช้บริการของประชาชน ชุมชน และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการมากที่สุด ตลอดจนต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

2.7 หลักการออกแบบสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับการออกแบบวางผังรูปแบบต่างๆของสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ โดยเอ็ดมุนด์ วิสมหมาย (2527 : 40) ได้กล่าวไว้เพื่อจะสรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบทุกอย่างต้องมีจุดมุ่งหมาย
2. การออกแบบต้องทำเพื่อประชาชน
3. การออกแบบให้ใช้ได้ดีและสวยงาม
4. มีการหาข้อมูลจากประสบการณ์
5. มีการสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
6. มีสิ่งที่ต้องการทางด้านเทคนิคที่เพียงพอ
7. การออกแบบต้องให้ประหยัดที่สุด
8. การจัดและออกแบบให้ดูแลรักษาง่าย

นอกจากนี้ สมจิต โยชะคง (2537 : 160) ได้กล่าวถึงหลักในการออกแบบสวนสาธารณะในเมืองไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบดังนี้คือ

1. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบของธรรมชาติ ได้แก่ ส่วนที่เป็นพื้นน้ำ และพืชพรรณ ส่วนสำหรับใช้ประโยชน์ ได้แก่ สถานที่ออกกำลังกาย
2. ส่วนที่เป็นโครงสร้างหลัก ได้แก่ สิ่งก่อสร้างที่เป็นอาคาร ศาลา สะพาน ส่วนที่เป็นโครงสร้างขนาดย่อมหรือสนับสนุน ได้แก่ ระบบระบายน้ำ ระบบไฟฟ้า ระบบสาธารณูปโภค รั้วภายนอกบริเวณ ม้านั่ง น้ำพุ เครื่องหมายแสดงแผนที่และสัญลักษณ์
3. องค์ประกอบอื่นๆ เช่น คน สัตว์เลี้ยง โดยที่องค์ประกอบแต่ละส่วนของสวนสาธารณะต่างๆ ได้รับอิทธิพลกดดัน ได้แก่ ลม แสงแดด ปริมาณน้ำ

สรุป หลักการออกแบบสวนสาธารณะควรมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีมิตិความงามที่หลากหลาย สวยงาม กลมกลืน ดูแลรักษาง่าย และสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการทุกเพศทุกวัย

2.8 ลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ

การศึกษาของเอ็ดมุนด์ วิสมหมาย (2527 : 34-37) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ ดังนี้

2.8.1 ให้ความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ

- 1) มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป
- 2) มีแผนที่และแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งต่างๆของสวนสาธารณะ
- 3) ถนนภายในสวนสาธารณะควรมีขนาดกว้าง ส่วนโค้งมีสัดส่วนต่างๆตามมาตรฐานทั่วไป เพื่อให้ความปลอดภัยในการขับขี่ มีที่จอดรถ และต้นไม้ที่ร่มรื่นสองข้างทาง
- 4) มีถังขยะถูกหลักสุขาภิบาล เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้
- 5) มีศูนย์ให้คำแนะนำและบริการ

2.8.2 ให้ความปลอดภัย

- 1) มียามรักษาการณ์
- 2) มีแสงสว่างเพียงพอในเวลากลางคืน
- 3) มีประตูเข้าออกไม่มากนัก ในเวลากลางคืนควรเปิดเพียงประตูเดียว
- 4) ที่จอดรถควรอยู่ทางใกล้ทางเข้าออก แยกถนนออกจากทางเดินอย่างเด็ดขาด
- 5) ตำรวจและซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆอยู่เสมอ เช่น เครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น สะพาน เก้าอี้
- 6) ตรวจสอบสายไฟและปลั๊กไฟเสมอ
- 7) ตัดแต่งต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งตาย หรือแตกพุ่มไม้เสมอ ไม่ให้มีค้ำไป
- 8) ควรมีหน่วยปฐมพยาบาล
- 9) มีป้ายบอกการจราจรและป้ายบอกเตือนอันตราย เช่น ถนนลื่น

2.8.3 มีการดูแลรักษาอย่างดี

- 1) ทำความสะอาดสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม เป็นต้น
- 2) ตัดหญ้า ตกแต่งทรงพุ่มของต้นไม้ให้สวยงามอยู่เสมอ
- 3) ให้น้ำ รดน้ำ พรุนดินและฉีดยากันโรคแมลง
- 4) มีการปลูกต้นไม้ทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังตาย
- 5) ซ่อมแซมอุปกรณ์ เช่น ทาสีเก้าอี้ ตีค้ำไม้ หรือทำรั้วใหม่
- 6) ชักชวนให้ประชาชนรู้จักช่วยกันรักษาความสะอาด
- 7) อนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น

จรี อันทรรพทย์ (2529 : 76-77) ได้ให้ข้อเสนอแนะ ลักษณะของสวนสาธารณะที่ดีดังนี้

1. จากลักษณะการปฏิบัติงานของลูกจ้างประจำและเจ้าหน้าที่ยามรักษาความปลอดภัย ซึ่งสามารถที่จะพบปะพูดคุยกับประชาชน ด้านงานทางสวนสาธารณะต้องการที่จะอาศัยบุคคลเหล่านี้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารหรือเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน ก็ควรที่จะทำการฝึกอบรมเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับประชาชน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่
2. ทุกสวนสาธารณะควรมีการติดตั้งเครื่องขยายเสียงตามสาย ตลอดจนมีการใช้สื่อที่เป็นภาพสะดุดตากับผู้พบเห็น แทนการเขียนแผ่นป้ายประกาศด้วยตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว เพราะการประชาสัมพันธ์ที่ดีของสวนสาธารณะจะทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่มาใช้สวนสาธารณะ ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาทิ้งขยะ ปัญหาการทำลายต้นไม้ ก็จะลดน้อยลงและสิ่งหนึ่งที่ดีควรจะทำคือ การอบรมและสร้างนิสัยให้เยาวชนเป็นคนที่มึระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ต่อสาธารณะสมบัติของส่วนรวมอีกทางหนึ่งด้วย
3. สวนสาธารณะที่ดีควรมีประตูทางเข้า-ออก ให้น้อยที่สุดเพียงประตูเดียวเท่านั้น เพื่อความสะดวกในเรื่องการรักษาความปลอดภัย และการจัดระเบียบต่างๆ ของสวนสาธารณะ
4. ทุกสวนสาธารณะควรจัดทำแผนที่จำลองตรงบริเวณทางเข้า เพื่อแสดงที่ตั้งของสถานที่ต่างๆภายในสวนสาธารณะ ตลอดจนทำป้ายบอกทิศทางไปยังบริเวณต่างๆด้วยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะ
5. ทุกสวนสาธารณะควรมีร้านขายอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาดและถูกหลักอนามัย และราคาไม่แพง อย่างน้อย 1 แห่ง เพื่อที่จะช่วยลดปัญหาบุคคลภายนอกลักลอบนำสิ่งของเข้ามาขายภายในสวน และช่วยให้ประชาชนได้รับประทานอาหารที่สะอาด ราคาข่อมเยา
6. อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานควรจะมีชื่อของคิมิคุณภาพ ไม่เสียง่ายและงานสวนสาธารณะควรจะทำการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านเครื่องยนต์ ตลอดจนวิธีการดูแลรักษาเครื่องยนต์และอุปกรณ์ต่างๆ ให้กับผู้ใช้เครื่องมือเหล่านั้นด้วย เพื่อเป็นการยืดอายุการใช้งานของเครื่องมือต่างๆ ไม่ให้เสียเร็วหรือเสียหายมาก

3. การจัดภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร

3.1 ความเป็นมาของการจัดภูมิทัศน์

เดชา บุญค้ำ (2539 : 202-209) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของการจัดภูมิทัศน์ แบ่งออกได้เป็นยุคต่างๆ ดังนี้

1) ยุคแรกเริ่ม ยุคแรก ๆ มนุษย์ทำสวนเพื่อปลูกพืชไว้กิน ต่อมารู้จักปลูกสมุนไพรไว้รักษาโรค และเมื่ออารยธรรมเจริญขึ้น มนุษย์เริ่มมีเวลาว่างก็เริ่มรู้จักการปลูกต้นไม้ไว้ดูความงาม ในโลกซีกตะวันออกเริ่มมีการจัดภูมิทัศน์เพื่อเป็นสัญลักษณ์ทางปรัชญา เช่น สวนจีนและสวนญี่ปุ่น ต่อมางานภูมิทัศน์ได้มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ด้านสุนทรียะมากขึ้นกว่าการบริโภคและการรักษาโรค

2) ยุคฟื้นฟู (renaissance period) เนื่องจากยังไม่มีภาษาไทยที่มีความหมายชัดเจนสำหรับยุค Renaissance จึงขอใช้คำว่ายุคฟื้นฟูไปก่อน หมายถึงยุคที่ยุโรปเปลี่ยนจากยุคมืดหรือยุคกลาง (dark age หรือ middle age) สู่อุคใหม่ซึ่งไม่อาจบ่งเวลาได้ชัดเจน แต่อาจกำหนดได้ว่าเริ่มเมื่อประมาณ พ.ศ. 2000 เป็นต้นมาเป็นยุคที่ยุโรปหลุดพ้นจากยุคที่ถูกครอบงำโดยศาสนาโบราณเข้าสู่ยุคศิลปะและวิทยาศาสตร์ ยุโรปมีความรุ่งเรืองมาก การจัดภูมิทัศน์เริ่มมีการผสมผสานแบบอย่างระหว่างตะวันตกและตะวันออก โดยเฉพาะอารยธรรมเปอร์เซียในตะวันออกกลางซึ่งมีการใช้ลวดลาย ใช้น้ำและกระเบื้องสีเพื่อสร้างสีสันและความเคลื่อนไหววัตถุประสงค์ของการจัดภูมิทัศน์จึงเน้นให้เกิดความสวยงาม ต่อมา มีการจัดภูมิทัศน์ขนาดใหญ่มากขึ้น สวนแบบแวร์ซายของฝรั่งเศส เน้นการสร้างแกนนำสายตาเพื่อเสริมสร้างความโดดเด่นแก่ตัวอาคาร ยุคฟื้นฟูถือว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางแห่งจักรวาลและศิลปะเป็นสิ่งสำคัญสุดยอด จึงมีการเน้นแกนและลวดลายรูปแบบเรขาคณิต วัตถุประสงค์จึงเป็นการสร้างความสง่างามและความยิ่งใหญ่ งานภูมิทัศน์ส่วนใหญ่จึงเป็นของกษัตริย์และขุนนาง สวนอังกฤษมีความโน้มเอียงเข้าสู่ธรรมชาติ มีการนำปรัชญาตะวันออกมาใช้ เน้นในความเป็นธรรมชาติมากกว่าทรงเรขาคณิต สวนยุคฟื้นฟูเกือบทั้งหมดจึงเน้นด้านความยิ่งใหญ่ของมนุษย์และความหรูหราและความงามเป็นหลัก

3) ยุคปัจจุบัน ประมาณ พ.ศ. 2400 ถึงปัจจุบัน ด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดภูมิทัศน์ในยุคนี้จึงเพิ่มความหลากหลายมากขึ้นกว่ายุคก่อนๆ ผู้อุปถัมภ์งานภูมิทัศน์ได้เปลี่ยนจากราชวงศ์หรือขุนนางมาเป็นหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และประชาชนเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมและอพยพมาอยู่ในเมืองมากขึ้น รัฐบาลและเทศบาลจึงกลายเป็นผู้มีหน้าที่จัดภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนตามที่กำหนดในกฎหมายการปกครอง องค์กรอื่นๆ ของรัฐก็จัด

ภูมิทัศน์เพื่อการศึกษาและการอนามัย เช่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ หรือสวนนกกีฬา บริษัทค้าอสังหาริมทรัพย์จัดภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการขาย หรือราษฎรร่วมมือกันสร้างสวนเพื่อเทิดพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ เช่น สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ สวนหลวง ร.9 และสวนสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

3.2 วัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดภูมิทัศน์

เดชา บุญค้ำ (2539: 209) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์พื้นฐานทั่วไป ของการจัดภูมิทัศน์ มีดังนี้

3.2.1 เพื่อความปิติและชื่นชมวิวหรือทิวทัศน์ ความงามของบริเวณและพรรณไม้ที่จัดวางไว้ตามรูปแบบต่างๆ ของยุคสมัย

3.2.2 เพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยสูงสุดแก่บริเวณที่จัด ทั้งด้านธุรกิจและด้านประโยชน์ของสังคม

3.2.3 เพื่อเป็นที่ระลึก อนุสรณ์ หรือการเฉลิมพระเกียรติ

3.2.4 เพื่อการอนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

3.3 ความสำคัญและประโยชน์ของภูมิทัศน์

เดชา บุญค้ำ (2539 : 209) ได้อธิบายประโยชน์ในการจัดภูมิทัศน์ ดังนี้

3.3.1 เป็นการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น จากการที่ได้แลเห็นและได้ชื่นชมความงามและพรรณไม้ที่ได้วางไว้อย่างงดงาม

3.3.2 ทำให้บริเวณต่างๆ โดยเฉพาะมีขนาดจำกัด หรือมีปัญหาเกิดประโยชน์นำได้สูงสุดเต็มตามศักยภาพ

3.3.3 ทำให้ประชาชนระลึกถึงวีรกรรม คุณงามความดีของบุคคลสำคัญหรือระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์

3.3.4 ทำให้ดินแดนดินและสภาพแวดล้อมฟื้นตัวดีขึ้นหรือไม่เสื่อมสลายมากไปกว่าเดิม

3.4 ขอบเขตของงานภูมิทัศน์แบ่งได้ 5 ขอบเขตงาน รายละเอียดดังนี้

3.4.1 งานจัดภูมิทัศน์ โดยนัยแล้วจะโยงไปถึงการลงมือทำ จึงเป็นงานที่ค่อนข้างไปทางงานภาคสนามที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก เช่นสวนตามที่พักอาศัย โดยทั่วไปผู้จัดและผู้ออกแบบจะเป็นคนเดียวกัน

3.4.2 งานออกแบบภูมิทัศน์ ได้แก่การออกแบบภูมิทัศน์ให้เจ้าของงานได้ทราบในด้านประโยชน์ใช้สอยและด้านความงาม เช่นที่พักอาศัย พระตำหนัก พระราชวัง เมื่อเห็นชอบ

แล้วผู้ออกแบบจึงจะออกแบบรายละเอียด และรายการก่อสร้างและนำไปดำเนินการก่อสร้างต่อไป งานออกแบบภูมิทัศน์แต่ละงานจะมีขนาดและขอบเขตชัดเจน

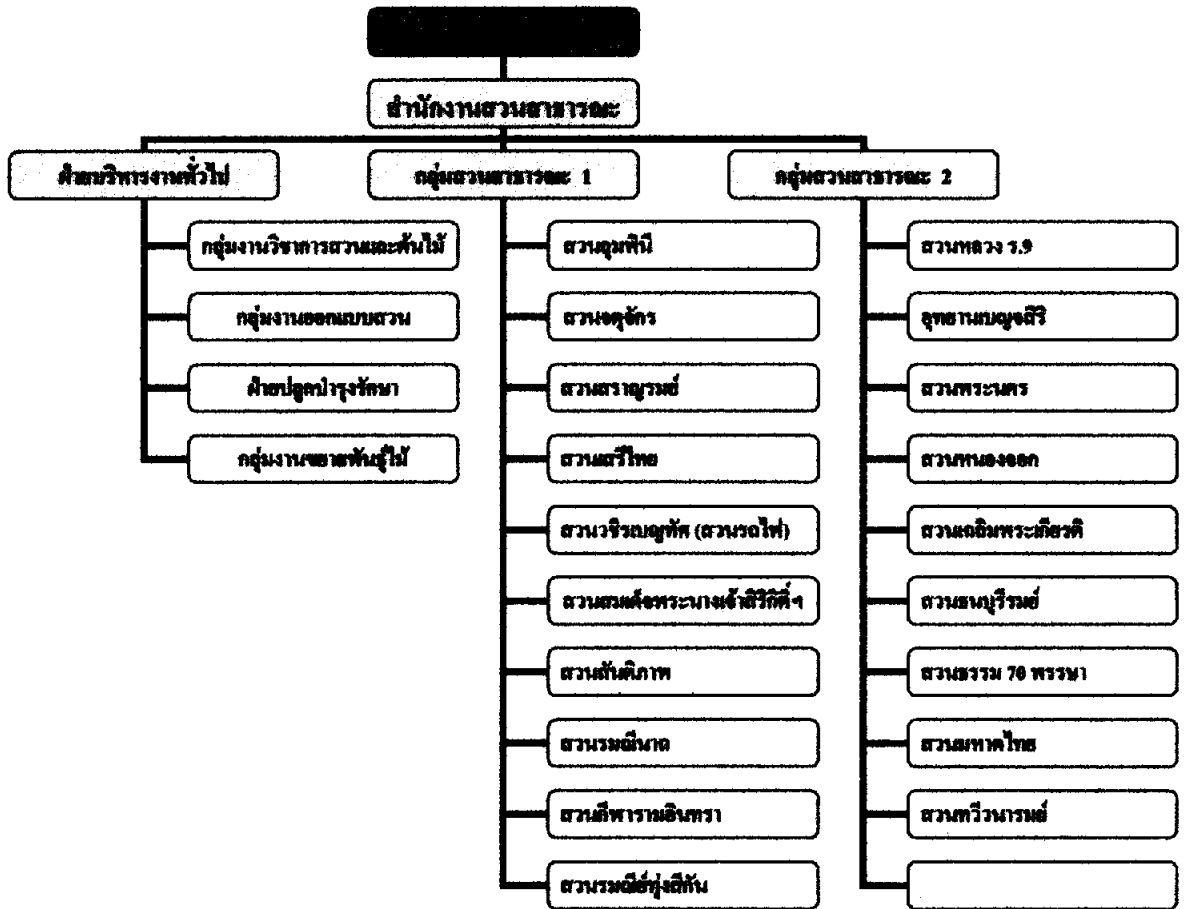
3.4.3 งานวางภูมิทัศน์ หมายถึงความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กำหนดแนวทางพัฒนาและวางผังพื้นที่ขนาดใหญ่โดยพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนครอบคลุมถึงการวางนโยบายการใช้ที่ดิน การสงวนพื้นที่และการจัดแบ่งย่านการวางแผนภูมิทัศน์มีขอบเขตไม่แน่นอนชัดเจน

3.4.4 งานจัดการภูมิทัศน์ หมายถึง การจัดการเพื่อให้งานออกแบบภูมิทัศน์เป็นจริง หรือเพื่อให้งานภูมิทัศน์ที่สร้างเสร็จแล้วคงสภาพและดูดีอยู่ตลอดเวลา

3.4.5 อุตสาหกรรมภูมิทัศน์ หมายถึง การผลิต การจำหน่ายตลอดจนการให้บริการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางภูมิทัศน์ เช่น กิจการเรือนเพาะชำเพื่อผลิตต้นไม้หรือวัสดุพืชพรรณทุกประเภท และ การจำหน่ายปุ๋ย สารฆ่าแมลง การผลิตและการเช่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการออกแบบและรับเหมาก่อสร้าง

3.5 ข้าราชการกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ

3.5.1 สำนักงานสวนสาธารณะ (2548 : 6) ได้กล่าวว่า สำนักสิ่งแวดล้อมได้รับอนุมัติโครงสร้าง ตามมติ ก.ก. ครั้งที่ 12/2547 โดยกำหนดให้ สำนักงานสวนสาธารณะ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพมหานครการปลูกบำรุงรักษาด้านไม้ สนามหญ้าในสวนสาธารณะ สวนหย่อม เกาะกลางทางเท้าในถนนสายสำคัญต่างๆ และสถานที่ที่ต้องการดูแลเป็นพิเศษ การตัดแต่ง ขุดย้าย ศัลยกรรมต้นไม้ การขยายพันธุ์ การประดับตกแต่งต้นไม้ การตกแต่งเมือง กำหนดแนวทางวางแผนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การบริหารงานสวนสาธารณะ การเพิ่มบริการต่างๆ ในสวนสาธารณะ เป็นศูนย์กลางความรู้ ด้านวิชาการเกษตร การให้การศึกษาด้านพฤกษศาสตร์ และวิชาการเกษตรส่วนราชการอื่น เยาวชน และประชาชนทั่วไป การสำรวจรังวัด ประมาณการ จัดหาข้อมูลเพื่อออกแบบ ประมาณการงบประมาณในการจัดสร้างสวนแหล่งนันทนาการและกีฬาของสำนักงานสวนสาธารณะการวางแผน กำหนดนโยบายแนวทางดำเนินการปลูกบำรุงรักษาด้านไม้แก่สำนักงานเขต ให้คำแนะนำด้านวิชาการวิชาการเกษตรและการออกแบบสวนและต้นไม้ สนับสนุนพันธุ์ไม้และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆตลอดจนแก้ไขปัญหาให้กับสำนักงานเขต และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งงานภายในส่วนราชการ ดังนี้

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างสำนักงานสวนสาธารณะ

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2548) สวนและต้นไม้ประจำปี โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว หน้า 5

3.5.2 สำนักงานเขต (ฝ่ายรักษาความสะอาด และสวนสาธารณะ) มีหัวหน้าฝ่าย เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่เกี่ยวกับ การรักษาความสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย การลดมลพิษและรักษาสิ่งแวดล้อม การบริการขนถ่ายสิ่งปฏิกูล การดูแลรักษาต้นไม้ให้สวยงามและร่มรื่น งานปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้

3.6 สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร

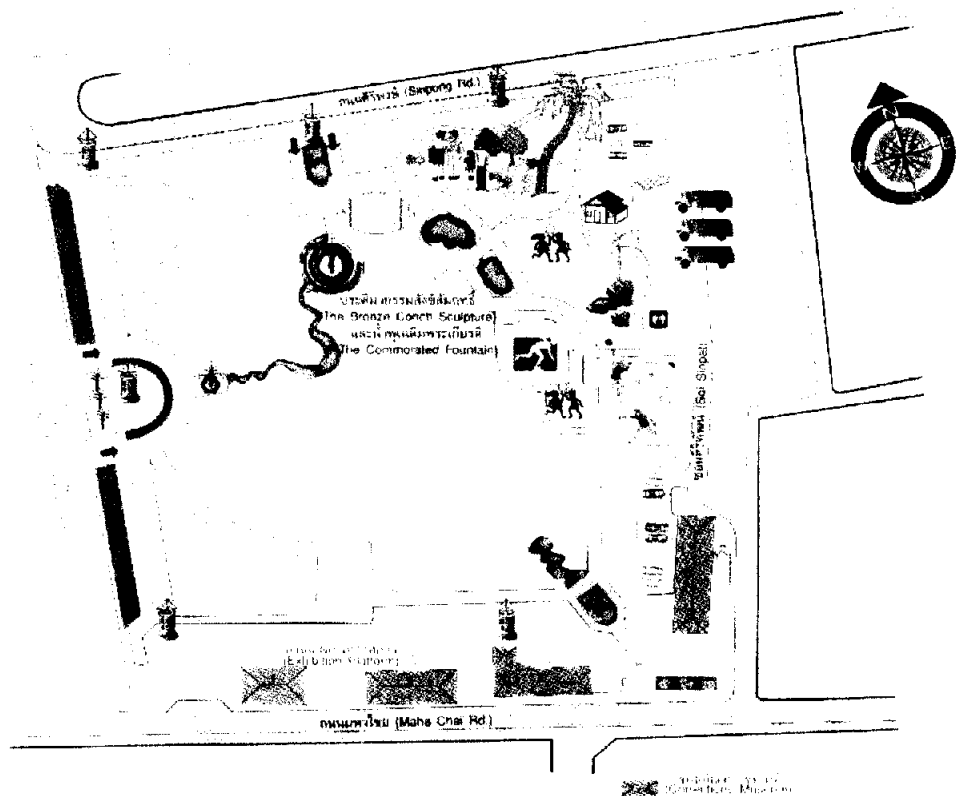
สำนักงานสวนสาธารณะ (2548 : 9-11) ได้อธิบายว่า สวนสาธารณะหลักที่อยู่ใน ความรับผิดชอบของสำนักงาน สวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมดจำนวน 20 สวน รายละเอียดดังนี้

3.6.1 สวนรมณีนาถ

- 1) ประเภทของสวน : สวนหมู่บ้าน หรือสวนละแวกบ้าน
- 2) แนวคิดของสวน : สวนสุขภาพ

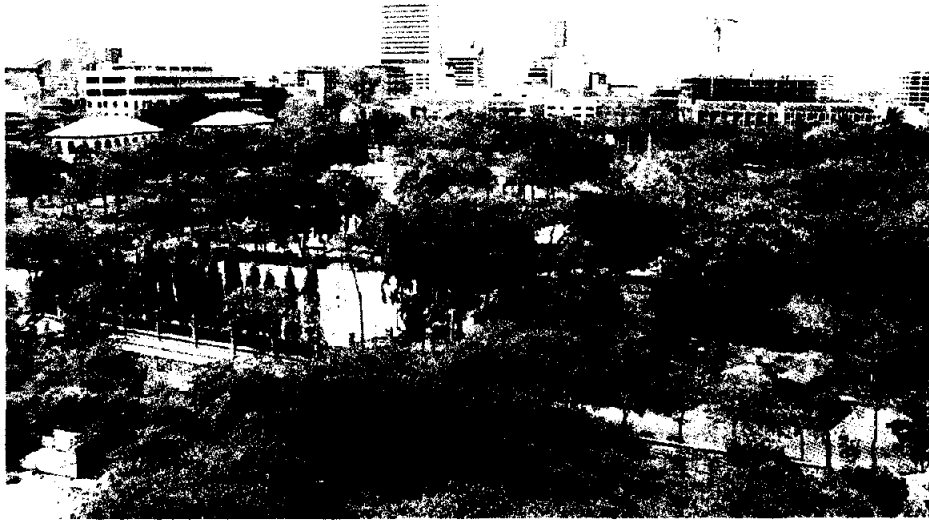
3) ความเป็นมา

สวนรมณีนาถ หมายความว่า “สวนแห่งพระนางผู้เป็นที่พึง” เป็นนามพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บริเวณนี้เดิมเป็นเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ในอดีตเรียก “คุก กองมหันต์โทษ” สร้างสมัยรัชกาลที่ 5 โดยทรงส่งเจ้ากรมไปคูรูปแบบที่สิงคโปร์ มีอายุเก่าแก่มากถึง 103 ปี สวนแห่งนี้มีที่มาจากโครงการของกระทรวงมหาดไทย เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ 60 พรรษา ในวันที่ 12 สิงหาคม 2535 โดยย้ายเรือนจำฯ ออกไป ณ ท้องที่สถานวัยหนุ่มบางเขน ในปี 2534 เพราะสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม และปรับปรุงเรือนจำอาคาร จัดสร้างเป็นสวนสาธารณะกลางเมืองหลวง เพื่อสนองพระราชประสงค์ขององค์พระราชินี ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมือง กระทรวงมหาดไทยมอบให้กรุงเทพมหานคร จัดสร้างพร้อมดูแลบำรุงรักษา ซึ่งแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2536 แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนรมณีนาถ ดังภาพที่ 2.2 และ 2.3

ภาพที่ 2.2 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร อาร์ตฟาร์ม
หน้า 15

ภาพที่ 2.3 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 17

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

สวนรมณีนาถ รวมคุณลักษณะเด่น 2 ประการ คือ เป็นสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกาย จัดกิจกรรมเพื่อประชาชนในเขตพระนคร และเป็นสถานที่เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากยุโรปในสมัยรัชกาลที่ 5 การออกแบบคงเอกลักษณ์เดิมไว้ คือ สถานที่คุมขังลงทัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์ของสวน ประกอบด้วยความพิเศษในการอนุรักษ์โบราณสถานและสุขภาพสิ่งแวดล้อม โดยติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียจากคลองสะพานด้าน เพื่อนำน้ำผ่านการบำบัดมาใช้รดน้ำต้นไม้ เป็นการประชาสัมพันธ์คุณค่าของน้ำ และประหยัดค่าใช้จ่าย สวนรมณีนาถจึงแสดงถึงความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวพระราชเสาวนีย์

ส่วนพื้นที่อนุรักษ์ กรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนที่ดินและอาคารเรือนจำพิเศษฯ เป็น โบราณสถานเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2530 บริเวณหน้าถนนมหาไชยตลอดแนวกำแพงเรือนจำ ด้านหน้าตั้งแต่ป้อมริมคลองสะพานด้าน ทางทิศตะวันตกถึงแนวป้อมร้านนายเหมือน ทางด้านทิศตะวันออกถึงกำแพงเข้าไป 8 เมตร เป็นพื้นที่โบราณสถานรวม 4 ไร่ 11 ตารางวา รายละเอียดดังนี้

(1) ประติมากรรมสังข์สัมฤทธิ์ อยู่บริเวณสูงสุดของสวนกลางสระ มีน้ำพุเฉลิมพระเกียรติ แสดงความหมายแทนน้ำพระทัยของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ที่บริสุทธิ์ดุจสีของน้ำ และแปลงดอกไม้ รูปร่างคล้ายในลักษณะธารน้ำที่เชื่อมน้ำพุเฉลิมพระเกียรติ กับบ่อน้ำพุด้านล่างนั้น แสดงถึงน้ำพระทัยที่ทรงประทานแก่ชาวไทย โดยบ่อน้ำพุด้านล่างเทียบได้กับพสกนิกรที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพร้อมใจกันสรรเสริญ ส่วนบ่อน้ำพุที่เป็นสิ่งก่อสร้างเดิมกลางน้ำพุ เป็นตัวแทนเหล่าผู้กระทำผิด ซึ่งยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณเช่นกัน

ประติมากรรมสร้างเป็นสังข์เวียนซ้ายวางบนพานหล่อด้วยโลหะผิวสัมฤทธิ์ ภายในสังข์บรรจุแผ่นยันต์มหาโสฬสมงคลและสังข์องค์จริง ออกแบบส่งน้ำในสระไหลจากปากสังข์ลงสู่สระ ปากสังข์หันสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

(2) สวนสุขภาพ จัดอุปกรณ์ออกกำลังกายเป็นจุดพร้อมคำแนะนำ มีลานกีฬา เช่น สนามบาสเก็ตบอล และลานตีกอล์ฟ โดยจัดตำแหน่งไม่ให้เกิดการรบกวนระหว่างกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิด “สวนสุขภาพ” อย่างแท้จริง

(3) พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ เป็นอาคารโบราณสถาน 4 หลัง ที่ปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงประวัติศาสตร์การคุมขังลงทัณฑ์ และความเป็นมาของกิจการกรมราชทัณฑ์ แบ่งเป็น

ก. อาคารหลังที่ 1 แสดงเครื่องมือลงทัณฑ์ วิธีประหารชีวิตสมัยโบราณ และการประหารชีวิตในปัจจุบัน อุปกรณ์เกี่ยวกับเรือนจำและการหลบหนีของนักโทษ

ข. อาคารหลังที่ 2 แสดงภาพประวัติและอุปกรณ์เครื่องใช้ของเรือนจำพิเศษๆ ในสมัยต่างๆ และเอกสารเกี่ยวกับประวัติการราชทัณฑ์ในอดีต

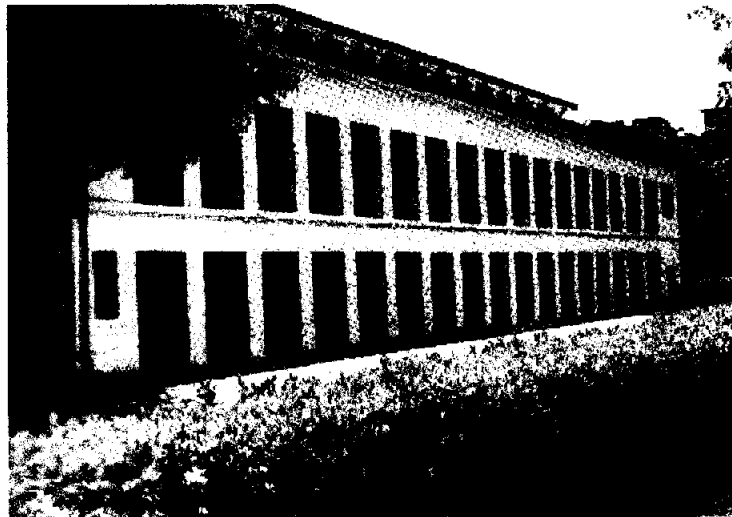
ค. อาคารหลังที่ 3 จำหน่ายสินค้าราชทัณฑ์และของที่ระลึก

ง. อาคารหลังที่ 4 (อาคารแดน 9) เป็นเรือนนอนผู้ต้องขังในอดีต แสดงสภาพชีวิตประจำวันของนักโทษระบบการคุมขังและลักษณะอาคารตามแบบตะวันตกที่น่าสนใจ ศึกษาจุดน่าสนใจภายในสวนรมณีนาถ ดังภาพที่ 2.4 และ 2.5

ภาพที่ 2.4 ประติมากรรมสังข์สัมฤทธิ์

ที่มา : สำนักสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
 อาร์ตฟาร์ม หน้า 17

ภาพที่ 2.5 พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์

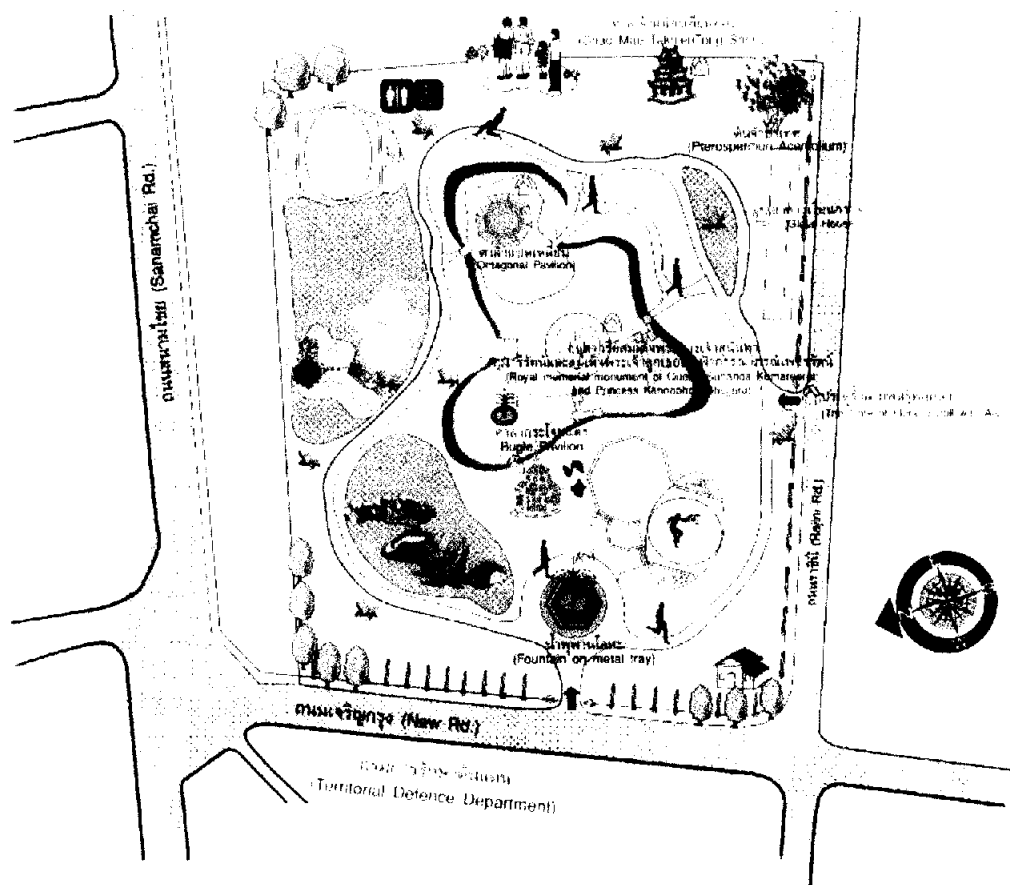
ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร
 อาร์ตฟาร์ม หน้า 17

3.6.2 สวนสราญรมย์

- 1) ประเภทของสวน : สวนหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน
- 2) แนวคิดของสวน : สวนศิลปวัฒนธรรม
- 3) ความเป็นมา

พระราชอุทยานเก่าแก่คู่พระนครมานับศตวรรษ คือ นิยามของสวนสราญรมย์ในอดีต ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังสราญรมย์ ตั้งอยู่นอกกำแพงพระบรมมหาราชวัง ด้านทิศตะวันออก พระราชวังแห่งนี้รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดให้สร้างในปี 2409 ตรงบริเวณตึกดินเก่า เพื่อเป็นที่ประทับหลังทรงสละราชสมบัติให้พระราชโอรสแล้ว แต่ยังสร้างไม่เสร็จก็ทรงเสด็จสวรรคตเสียก่อน จนมาแล้วเสร็จในรัชกาลที่ 5 ซึ่งพระราชทานให้ใช้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอหลายพระองค์ เมื่อแรกเสด็จจากวังหลวงก่อนที่วังส่วนพระองค์จะสร้างเสร็จ ต่อมาใช้เป็นสถานที่รับพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศ เช่น เจ้าชายออสการ์ พระราชโอรสแห่งกษัตริย์สวีเดนในปี 2427 ซึ่งเจ้าชายพระองค์นี้ทรงบันทึกไว้ถึงความงดงามของพระราชอุทยานสราญรมย์ว่า “งดงามแปลกตา มีสถานที่เลี้ยงสัตว์และนก” รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้ตกแต่งราชอุทยานให้สวยงามร่มรื่น โดยให้นายเฮนรี อาลาบาสเตอร์ ซึ่งรอบรู้ด้านพฤกษศาสตร์เป็นผู้ดูแลจัดการสวนหลวงจนพระราชอุทยานเป็นที่ล่ำลือว่า “งามน่าชมมาก เป็นที่เสด็จประพาสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเจ้านายฝ่ายในเสมอๆ” มีการตกแต่งด้วยสระน้ำพุ สวนไม้ดอกกล้วยไม้ ไม้ยืนต้น โดยเฉพาะ “กุหลาบแดง” ไม้ดอกที่ทรงโปรดปราน มีกรงสัตว์ กรงนก สระจระเข้ เลี้ยงไว้ดูเล่น ต่อมาในปี 2447 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (รัชกาลที่ 6) ทรงโปรดให้พระราชอุทยาน เป็นที่ฝึกซ้อมวิชาทหารแก่มหาดเล็กรักษาพระองค์ และเป็นศูนย์กลางขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม และแนวความคิดใหม่ ๆ ในนาม “ทวีปัญญาสโมสร” และเมื่อทรงขึ้นครองราชย์ทรงใช้เป็นที่จัดงานฤดูหนาวประจำปี

ในรัชกาลที่ 7 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองได้เป็นที่ตั้งของสโมสรคณะราษฎรสราญรมย์ ต่อมาสมาคมนักเรียนเก่าวิชาวุฒิมหาวิทยาลัย และกรมประชาสัมพันธ์เคยใช้เป็นที่ทำการ และเคยเป็นตลาดนัด ตลาดขายสุนัขอัลเซเชียนในยามบ่ายเมื่อครั้งอดีต ต่อมา ณ วันที่ 3 มิถุนายน 2503 รัฐบาลจึงมอบให้กรุงเทพมหานครดูแลและปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะตั้งแต่นั้นมา แพนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนสราญรมย์ ดังภาพที่ 2.6 และ 2.7

ภาพที่ 2.6 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
 อาร์คฟาร์ม หน้า 19

ภาพที่ 2.7 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 21

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

ควมมีชีวิตชีวาของสวนสาธารณะจะเริ่มแต่เช้ามีคของทุกวัน

ภาพกระแสดของผู้คนในย่านเกาะรัตน โกสินทร์หลังไหลกันมาออกกำลังกายตามความพอใจ แม้แต่รูปแบบที่แฝงด้วยศิลปวัฒนธรรม เช่น รำมวยจีน รำกระบี่ ควงกระบอง ลีลาศ ก็มีให้เห็นทั้งเช้าและเย็น ส่วนสถานที่พบปะสังสรรค์ทำกิจกรรมกลางแจ้ง ห้องเรียนธรรมชาติแห่งวิชาศิลปะและนิเวศวิทยาของเด็กๆ คือ บทบาทในเวลากลางวันของสวนสาธารณะเช่นกัน ภาพดังกล่าวสะท้อนคุณค่า และบทบาทต่อชุมชนของสวนสาธารณะ ใจกลางเมือง ได้เป็นอย่างดี และด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนานผ่านกาลเวลามานับศตวรรษ ทำให้ทุกหนแห่งในสวนสามารถสะท้อนลักษณะสวนไทยสมัยรัตน โกสินทร์ที่ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตก เห็นได้ชัดจากโบราณวัตถุสถานประกอบสวน และแฝงไว้ด้วยตำนานแห่งความรัก ความอาลัยของพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในอดีต และ พระอัครมเหสี เหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ที่สร้างให้พระราชอุทยานในอดีตกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ในรูป “สวนศิลปวัฒนธรรม”

(1) อนุสาวรีย์พระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ฯ รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระบรมราชโองการให้สร้างเมื่อปี 2426 เป็นอนุสรณ์สถานแห่งความรัก อาลัยที่พระองค์มีต่อพระอัครมเหสี และพระราชธิดาผู้สิ้นพระชนม์ในอุบัติเหตุเรือพระที่นั่งล่ม สร้าง ณ บริเวณที่พระนางเคยทรงพระสําราญ เมื่อครั้งทรงมีพระชนม์ชีพ อนุสาวรีย์ทำด้วยหินอ่อน บอกเล่า คำจารึกแสดงความทุกข์โศกของพระองค์จากการสูญเสียในครั้งนั้น

(2) อาคารเรือนกระจก ตั้งโถงชั้นเดียวกรงกระจก มีคานฟ้า ตกแต่งด้วยไม้ฉลุวอลลายวิจิตร ในปี 2447 เป็นที่ตั้งของทวีปัญญาสโมสร และโรงละครทวีปัญญาเป็นสโมสรแบบตะวันตกของเจ้านาย และข้าราชการชั้นสูง มีการออกหนังสือทวีปัญญารายเดือน กีฬาในร่ม กลางแจ้ง ละครพูด และห้องอ่านหนังสือ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงเรียนต้นไม้ กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา

(3) ศาลากระโจมแดง งดงามด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรม ใช้บรรเลงแตรวงทหารเรือและดนตรีอื่นในสมัยรัชกาลที่ 5

(4) ศาลาแปดเหลี่ยม แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 5

(5) ศาลเจ้าแม่ตะเคียนทอง คือ เก๋งจีน ในอดีตเมื่อครั้งสร้างสวน

(6) ประติมากรรมพันธุพฤกษา ได้รับการอนุรักษ์ขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรเช่นเดียวกัน สิ่งก่อสร้างอื่นในสวนมีลวดลายประณีต อ่อนช้อย

(7) น้ำพุพานโลหะ โบราณวัตถุอายุนับศตวรรษ เป็นองค์ประกอบตกแต่งพระราชอุทยานในอดีต

(8) ต้นจำปาเทศ พันธุ์ไม้หายากของไทยที่อนุรักษ์ไว้ปลูกข้างอาคารเรือนกระจก ดอกมีลักษณะแปลก สวย สะดุดตา มีกลิ่นหอม

(9) ดนตรีในสวน การแสดงดนตรีไทย สากล สลับหมุนเวียนกับสวนสาธารณะอื่นของกรุงเทพมหานครแสดงในตอนเย็น

(10) นันทนาการในสวน จัดให้มีการนำเดินแอโรบิกทุกวันตอนเย็น ซึ่งมีประชาชนสนใจมาก จุดที่น่าสนใจภายในสวนสาธารณะ ดังภาพที่ 2.8 - 2.10

ภาพที่ 2.8 ศาลเจ้าแม่ตะเคียนทอง

ที่มา : ภาพถ่าย 13 มีนาคม 2551

ภาพที่ 2.9 ลานออกกำลังกาย

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 20

ภาพที่ 2.10 น้ำพุพานโลหะ

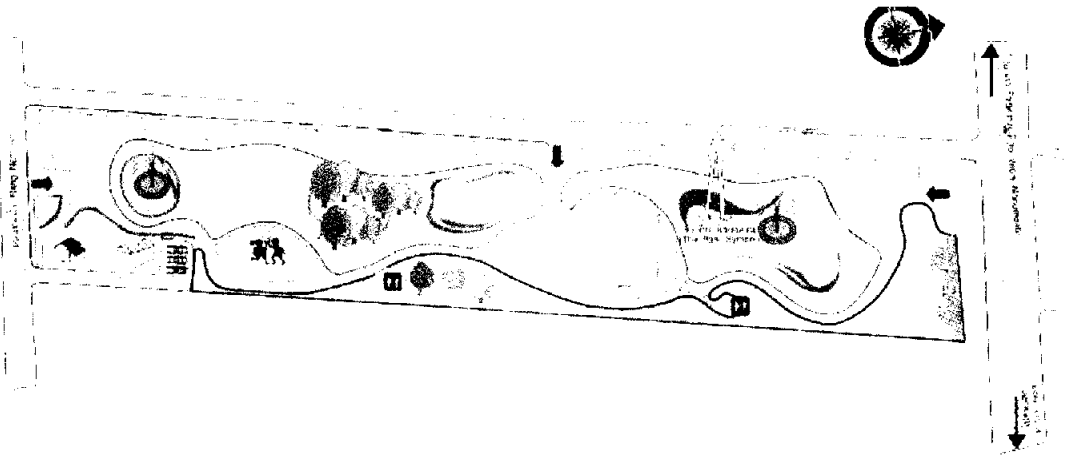
ที่มา : ภาพถ่าย 29 พฤษภาคม 2551

3.6.3 สวนสันติภาพ

- 1) ประเภทของสวน : สวนหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน
- 2) แนวคิดของสวน : อุทยานคนตรี
- 3) ความเป็นมา

“สวนสันติภาพ” สร้างขึ้นบนที่ดินซึ่งกรุงเทพมหานครเช่าจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หลังจากผู้เช่าเดิมคือ การเคหะแห่งชาติ ที่จัดสรรเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนมานาน ได้หมดสัญญาเช่าลง ด้วยที่ตั้งของที่ดินผืนกว้างแห่งนี้อยู่ในศูนย์กลางธุรกิจใจกลางเมือง ซึ่งพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่เพื่อสาธารณะประโยชน์ และสิ่งแวดล้อมหาได้ยากยิ่ง กรุงเทพมหานครเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงนำมาจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะ โดยมีสัญญาเช่า 30 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2533 เป็นต้นมา และเริ่มก่อสร้างสวนในปี 2540 หลังการย้ายสิ่งปลูกสร้างผู้ครอบครองและผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ สวนสันติภาพเปิดบริการเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม

2541 ชื่อสวนแห่งนี้ตั้งขึ้นเพื่อระลึกถึงวันสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ตรงกับวันที่ 16 สิงหาคม 2488 เป็นวันยุติความโหดร้ายของสงคราม และวันเริ่มต้นของสันติภาพความสงบสุขแห่งมวลมนุษยชาติอีกครั้ง แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวนสันติภาพ ดังภาพที่ 2.11 และ 2.12

ภาพที่ 2.11 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 23

ภาพที่ 2.12 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 22

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

สวนสันติภาพ มีความโดดเด่นจากการออกแบบให้เป็นสวนป่าใจกลางเมืองที่ให้ความร่มรื่น ด้วยธรรมชาติเขียวชอุ่ม เพิ่มจุดสนใจด้วยสระน้ำกลางสวน ดัดดั่งน้ำพุเพิ่มความสดชื่น กำหนดให้มีสิ่งก่อสร้างเท่าที่จำเป็น จึงสร้างบรรยากาศให้สงบร่มเย็น ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก และแนวป่ารอบสวน ยังช่วยดูดซับฝุ่นละออง สร้างอากาศบริสุทธิ์ภายในสวน ดูไม่น่าแปลกใจหากผู้มาใช้บริการสวนแห่งนี้ จะสัมผัสได้ถึงความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับความแออัด สับสน ท่ามกลางไอแดดร้อนระอุของบรรยากาศภายนอก เพียงก้าวแรกที่เข้าสู่สวนจะรู้สึกเสมือนอย่างเข้าสู่โลกสีเขียวขจีร่มเย็น ซึ่งแฝงตัวอยู่ระหว่างตึกสูง นับเป็นส่วนที่มีคุณค่าเพื่อชาวเมืองอย่างแท้จริง นอกจากนี้การเพิ่มกิจกรรมนันทนาการ โดยการแสดงดนตรีในสวน สามารถสร้างบทบาทในการเป็นที่พบปะสังสรรค์ของคนในครอบครัวที่งอมืองอเท้า ฟังเพลง โปรดและปิกนิกในยามเย็น เป็นที่มาของการเป็น “อุทยานดนตรี” ของกรุงเทพมหานคร “นครแห่งดนตรีกาล” รายละเอียดดังนี้

(1) สัญลักษณ์ของสวน ตั้งอยู่ในสระน้ำเป็น “รูปนกพิราบคาบช่อดอกมะกอก 5 ดอก” ทำจากทองเหลือง รมดำแทนความหมาย “สื่อสันติภาพของโลก” จำลองจากผลงานของปีกัสโซ ศิลปินวาดภาพชื่อก้องโลก

(2) ป้ายชื่อสวน จำลองแบบจากลายมือของท่านพุทธทาสภิกขุ พระภิกษุที่ชาวไทยเคารพนับถือ และท่านเป็นพระภิกษุที่ตระหนักและให้ความสำคัญกับสันติภาพของโลก ตลอดจนมาจุดที่น่าสนใจภายในสวนสันติภาพ ดังภาพที่ 2.13 และ 2.14

ภาพที่ 2.13 สัญลักษณ์ของสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 13 พฤศจิกายน 2550

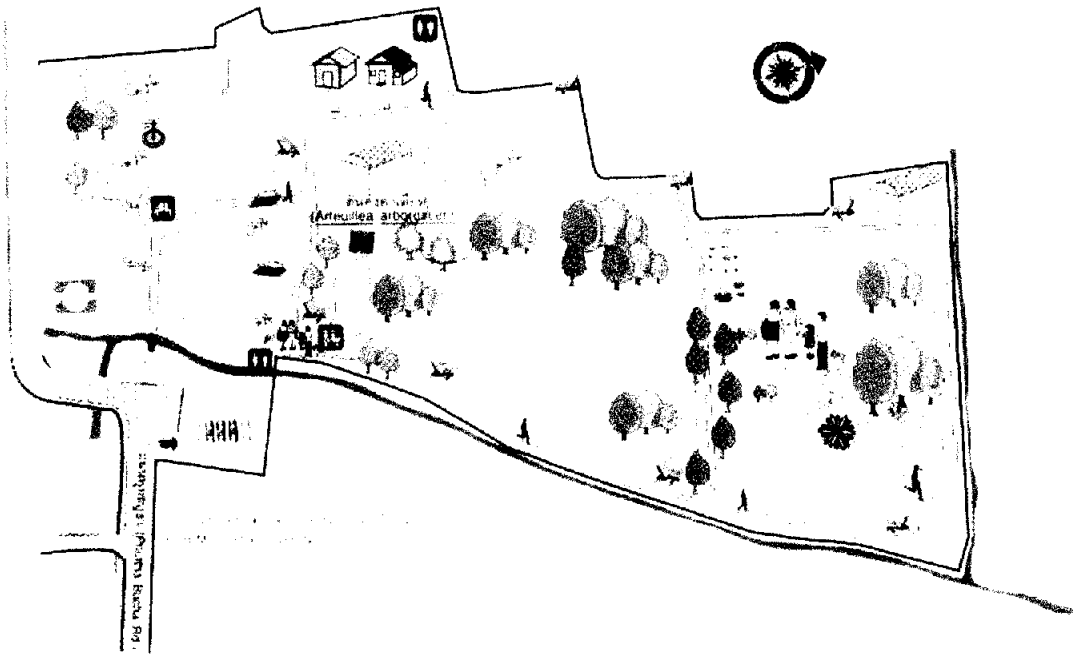
ภาพที่ 2.14 ป้ายชื่อสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 13 พฤศจิกายน 2550

3.6.4 สวนชนบุรีรัมย์

- 1) ประเภทของสวน : สวนชนบุรี
- 2) แนวคิดของสวน : สวนสมุนไพรเมืองร้อน
- 3) ความเป็นมา

บริเวณที่ตั้งสวนสาธารณะแห่งนี้เคยเป็นสวนผลไม้และทุ่งหญ้ามาก่อน โดยเฉพาะสวนส้มบางมดที่ขึ้นชื่อสำหรับที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แต่กรุงเทพมหานครเป็นผู้เช่าทำประโยชน์ โดยในปี 2503 ผู้บริหารกรุงเทพมหานครขณะนั้น คือ นายชำนาญ ชูบุรณ์ ได้มีนโยบายปรับปรุงสถานที่แห่งนี้เป็น “สถานที่เพาะชำต้นไม้บางมด” เพราะความเหมาะสมในด้านที่ตั้ง และความอุดมสมบูรณ์ของดิน และน้ำ จนในปี 2511 พระยามโหศวรรย์ นายกเทศมนตรี นครชนบุรี ได้เห็นความเหมาะสมของพื้นที่ จึงดำเนินการปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนของประชาชน ในย่านฝั่งชนบุรี และเปลี่ยนชื่อเป็น “สวนชนบุรีรัมย์” แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนชนบุรีรัมย์ ดังภาพที่ 2.15 และ 2.16

ภาพที่ 2.15 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
 อารต์ฟาร์ม หน้า 25

ภาพที่ 2.16 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 7 ธันวาคม 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

สวนธนบุรีรมย์ มีเอกลักษณ์ที่มีความร่มรื่นในบรรยากาศสวนเมืองที่สัมผัสได้ถึงกลิ่นไอแห่งธรรมชาติ แม้ปัจจุบันขบวนการแห่งความเจริญของเมืองจะบีบคองบริเวณโดยรอบ ให้เปลี่ยนการใช้ที่ดินจากเกษตรกรรมเข้าสู่การพักอาศัยในรูปตึกแถว อาคารชุด แต่บรรยากาศความสงบ ร่มเย็น เขียวขจีด้วยกลุ่มไม้ยืนต้น และสวยสดด้วยสีทันของดงไม้ดอก ตกแต่งด้วยพุ่มไม้เลื้อยอ่อนหวาน ตามทางเดินที่ลัดเลาะตามริมสระน้ำที่ทอดตัวคดเคี้ยว ปลูกบัววิกตอเรีย และบัวหลายพันธุ์ไว้ให้ชม รวมทั้งเสียงนกร้องที่สร้างชีวิตชีวา ยังคงอยู่คู่สวนสาธารณะเก่าแก่ของฝั่งธนบุรีแห่งนี้ไม่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยามเช้าครุที่อากาศบริสุทธิ์สดชื่น ภาพของผู้เดินทางมาออกกำลังกายอย่างเนืองแน่นจะมีให้เห็นเป็นกิจวัตรทุกวัน แสดงถึงความต้องการใช้ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันเพื่อกลับสู่ธรรมชาติของประชาชน ในอนาคตสวนธนบุรีรมย์จะพัฒนาเป็น “สวนสมุนไพรเมืองร้อน” พืชพันธุ์ที่เป็นมรดกจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของคนไทยที่น่าสนใจศึกษารายละเอียดดังนี้

(1) พันธุ์ไม้แปลกตาหายากภายในสวน สามารถพบไม้ท้องถิ่นหายากในเมือง เช่น กงคาเคียด

(2) ศาลาชมวิว ศาลาทรงสูง เป็นจุดชมนกชมไม้ วิถีธรรมชาติเหนือระดับสายตาได้กว้างไกล เพิ่มเสน่ห์ในการชมสวน

(3) สวนจรรยาพรเขาวงกตธนบุรีรมย์ จัดเป็นเส้นทางจักรยาน ดิคปาย เครื่องหมายจรรยาพร นำเสนอกิจกรรมนันทนาการ ผักตักชะในการขี่จักรยาน และปฏิบัติตามกฎจรรยาพรอย่างถูกต้องให้เด็กและเขาวงกต เพื่อสร้างสำนึกที่ดีในการใช้รถใช้ถนนให้เหล่านักของชาติ ผ่านความสนุกตื่นเต้นในบรรยากาศธรรมชาติ

(4) กิจกรรมดูนก คุณค่าของพื้นที่สีเขียวผืนใหญ่แห่งนี้คือระบบนิเวศน์ของเมือง ดูได้จากการแสดงบทบาทในการเป็นแหล่งอาศัยของสรรพชีวิตเล็กๆ โดยสามารถอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไว้ได้ส่วนหนึ่งภายในสวนแห่งนี้ ณ ที่นี้จึงเป็นจุดนัดพบของผู้รักการดูนกทั้งหลายที่พบนกได้กว่า 30 ชนิด จุดที่น่าสนใจของสวนธนบุรีรมย์ ดังภาพที่ 2.17

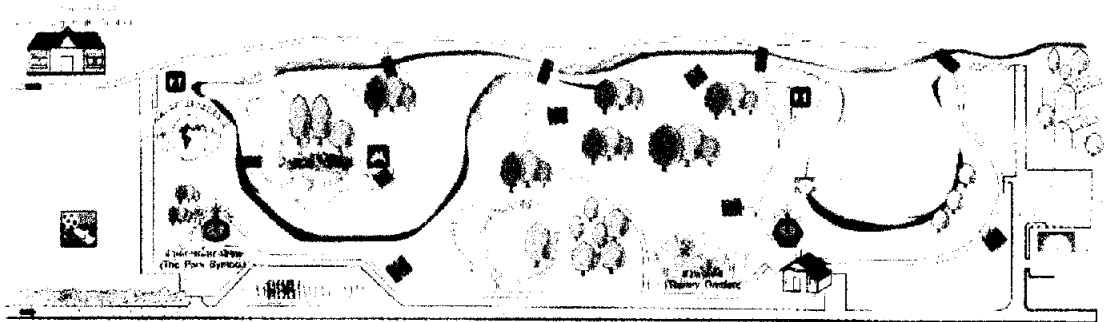
ภาพที่ 2.17 พื้นที่สีเขียวผืนใหญ่

ที่มา : ภาพถ่าย 12 มกราคม 2549

3.6.5 สวนพระนคร

- 1) ประเภทของสวน : สวนชุมชน
- 2) แนวคิดของสวน : สวนไม้ดัด
- 3) ความเป็นมา

สวนพระนคร ระยะเวลาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขต
ลาดกระบัง ในปี 2517 สมัยนายชานาญ บุวรณ เป็นผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ได้โอนสวนแห่งนี้
มาอยู่ในความดูแลของกองสวนสาธารณะ พื้นที่เดิมมีสภาพทั่วไปเป็นที่ลุ่มต่ำสร้างปัญหาน้ำท่วมขัง
ในฤดูฝนให้แก่สวนพระนครทุกปี ทำให้การบำรุงรักษาพบอุปสรรคมาก และได้มีการปรับปรุง
พื้นที่ให้พ้นปัญหาน้ำท่วม พัฒนาเป็นสวนสาธารณะที่สมบูรณ์แบบ และสถานที่พักผ่อนของ
ประชาชนในย่านชานเมืองต่อมา แคนพิงบริเวณสวน และภูมิทัศน์ ภายในสวนพระนคร ดังภาพที่
2.18 และ 2.19

ภาพที่ 2.18 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์คฟาร์ม หน้า 34

ภาพที่ 2.19 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 7 ตุลาคม 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

พื้นที่สีเขียวกว้างใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่โล่งของผืนหญ้าเขียวชอุ่มสบายตา เปิดให้เห็นทิวทัศน์ของท้องฟ้าตัดกับสีเขียวของธรรมชาติรอบตัวได้อย่างงดงาม รายล้อมด้วยความร่มรื่นของกลุ่มพรรณไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ และ กลางสวนมีสระน้ำเลียนแบบธารน้ำธรรมชาติที่ไหลต่อเนื่อง สร้างแนวโค้งที่นุ่มนวลไปตามคดงไม้ดอกไม้ประดับหลากสี มีทางเดินในเงาไม้ นำเดินเล่นชมธรรมชาติ หรือวิ่งออกกำลังกายลัดเลาะไปทั่วสวน และเอกลักษณ์โดดเด่น แปลกตาต่างจากสวนสาธารณะแห่งอื่น เห็นจะเป็น “สวนไม้คัด” ซึ่งเป็นการนำแนวคิดในการตกแต่งรูปทรงต้นไม้ ศิลปะที่ถ่ายทอดมาแต่โบราณมาสร้างความน่าสนใจให้สวน โดยตัดทรงพุ่มของต้นไม้เป็นรูปสัตว์ปลุกกรรมร่วมกัน คล้ายฝูงสัตว์สีเขียวนานาชนิดกำลังเดินเล่น หากินในสวน กลายเป็นวัสดุแต่งสวนที่สื่อถึงควมมีชีวิตชีวาของฝูงสัตว์ ในอิริยาบถต่างๆ เพิ่มเสน่ห์ให้สวนพระนคร โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่ดูจะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับ “เจ้าฝูงสัตว์ไม้คัด” กันมาก รายละเอียดดังนี้

- (1) สัญลักษณ์ของสวน ติดตั้งกลางสระน้ำ มีน้ำพุประกอบเพิ่มความน่าสนใจ
- (2) ลานเอนกประสงค์ เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมตามโอกาสสำคัญ และประชาชนนิยมใช้เป็นลานออกกำลังกายประเภทแอโรบิก รำมวยจีน ในเวลาปกติ
- (3) ศูนย์เยาวชนลาดกระบัง ให้บริการฝึกสอนและจัดกิจกรรม นันทนาการด้านกีฬาสำหรับเด็ก และเยาวชน ให้บริการด้านสถานที่และอุปกรณ์กีฬาแก่สมาชิก
- (4) สวนห่อมเกาะลอย สร้างไว้กลางสระน้ำ ตกแต่งเลียนแบบสภาพธรรมชาติของเกาะกลาง น้ำที่ร่มรื่นด้วยไม้ใหญ่น้อยสลับสีต้นสะดูดตา มีศาลาพักผ่อนยื่นไปกลางน้ำ เพื่อให้ผู้ใช้สวนได้สัมผัสความชุ่มชื้นจากธรรมชาติอย่างใกล้ชิด จุดนี้เป็นจุดที่ชมทัศนียภาพได้รอบสวน จุดที่น่าสนใจของสวนพระนคร ดังภาพที่ 2.20 , 2.21 และ 2.22

ภาพที่ 2.20 น้ำพุ

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 31

ภาพที่ 2.21 สวนไม้ตัด

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
ฮาร์ดฟาร์ม หน้า 31

ภาพที่ 2.22 ลานเอนกประสงค์

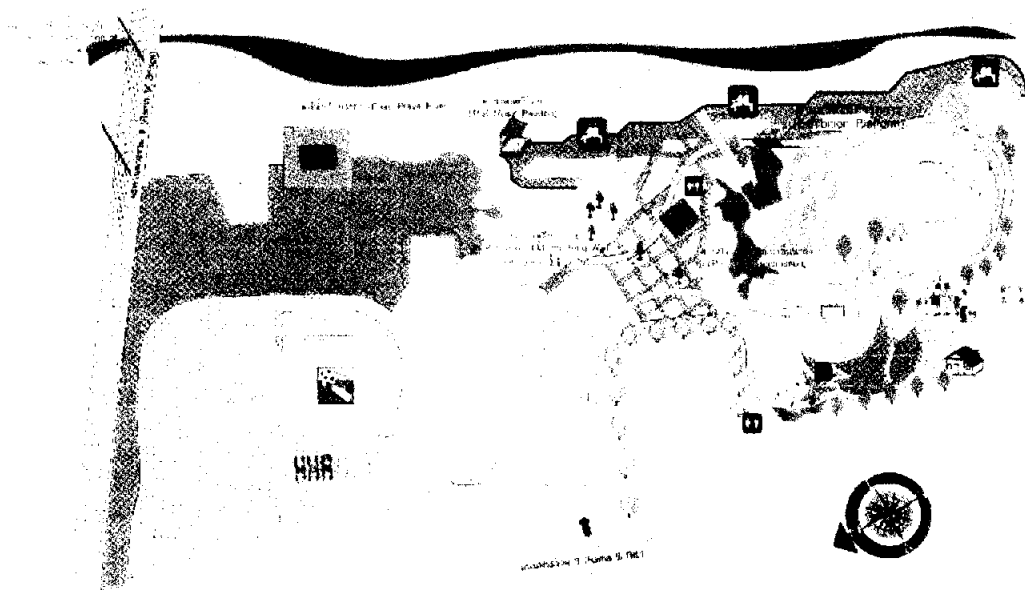
ที่มา : ภาพถ่าย 2 พฤศจิกายน 2550

3.6.6 สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา

- 1) ประเภทของสวน : สวนชุมชน
- 2) แนวคิดของสวน : สวนสุนทรียวิถีไทย
- 3) ความเป็นมา

สวนสาธารณะแห่งนี้ เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย และกรุงเทพมหานคร เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ 5 ธันวาคม

2542 โดยการทางพิเศษแห่งประเทศไทยมอบที่ดิน และส่วนประกอบอื่นในบริเวณเชิงสะพานพระราม 9 ฟุ้งพระนครและฟุ้งธนบุรี รวม 52 ไร่ ให้แก่กรุงเทพมหานคร เพื่อจัดสร้างสวนสาธารณะ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งสร้างเสร็จพร้อมเปิดบริการเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2543 ได้รับพระราชทานชื่อว่า “สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา” แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา ดังภาพที่ 2.23 และ 2.24

ภาพที่ 2.23 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 33

ภาพที่ 2.24 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 30 พฤศจิกายน 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติฯ ได้รับการออกแบบอย่างน่าสนใจ สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยการนำปรากฏการณ์ธรรมชาติเข้ามาเป็นองค์ประกอบของสวนได้อย่างลงตัวในลักษณะ Waterfront park ภาพรวมของสวนแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแนวกั้นกลางตามธรรมชาติช่วยเพิ่มทิวทัศน์ที่งดงาม จึงกลายเป็นจุดชมวิวยุทธศาสตร์ของแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีเสน่ห์ในแบบโลกตะวันออก ซึ่งพื้นที่บางส่วนความเจริญทางวัตถุยังเอื้อมมาไม่ถึง บริเวณริมน้ำของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติฯ จัดไว้เพื่อการพักผ่อนในบรรยากาศธรรมชาติที่ผ่อนคลาย สงบนิ่ง ท่ามกลางความร่มรื่น งดงามของพันธุ์ไม้เขียวชอุ่ม และสายลมเย็นพัดพาดล้น ไอศรรมชาติที่สดชื่นสร้างความรู้สึกลงใจในการกลับเข้าสู่ธรรมชาติที่เป็นความต้องการอย่างแท้จริงของชีวิตคนเมืองปัจจุบัน

การออกแบบโดยนำปรากฏการณ์น้ำขึ้น-น้ำลงในธรรมชาติใกล้ตัว มานำเสนอภายในสวนสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิด “สวนสุนทรียวิถีไทย” เพราะวิถีชีวิตของชาวไทยนับแต่อดีตกาลมักเกี่ยวพันกับสายน้ำอย่างแยกไม่ออก ไม่ว่าจะการคมนาคมขนส่งหรือการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นประเด็นการกลับสู่ธรรมชาติเพื่อสัมผัส ชื่นชมความงดงามของสายน้ำด้วยความสุนทรีย์และเรียนรู้ถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติเบื้องต้น ใกล้ตัว จึงเป็นลักษณะเด่นและแนวคิดที่สอดคล้องในสวนสาธารณะแห่งนี้ รวมทั้งใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม รมรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมที่

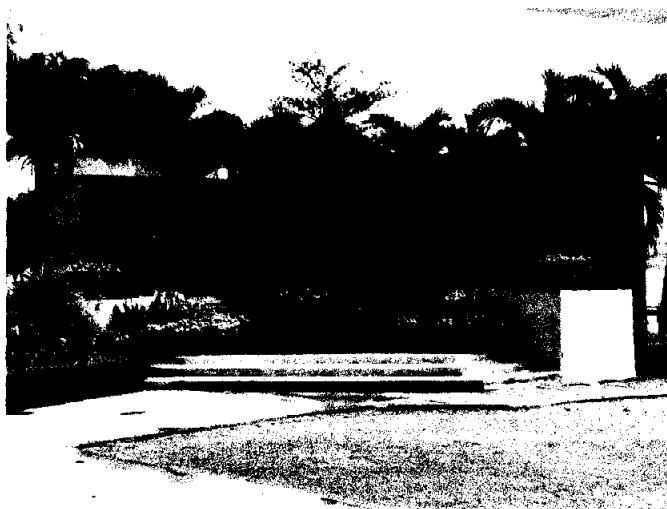
เกี่ยวกับการรักษา และปกป้องสายน้ำ ซึ่งเป็นของขวัญทรงคุณค่าที่ธรรมชาติมอบให้มนุษย์อีกด้วย สำหรับจุดที่น่าสนใจของสวนฯ ฝั่งพระนคร รายละเอียดดังนี้

(1) กำแพงราชสุคติมหาราชฯ แสดงพระบรมฉายาลักษณ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวาระต่างๆ ตั้งแต่ทรงขึ้นครองราชย์ และพระราชกรณียกิจที่ทรง บำเพ็ญในด้านต่างๆ

(2) ศาลาคนตรีไทย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใช้พักผ่อน ชมทัศนียภาพ ริมฝั่งแม่น้ำ และบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสสำคัญ

(3) ประติมากรรม ตั้งประดับอยู่ตามจุดต่างๆ ในสวน ส่วนใหญ่เป็นที่ ระลึกในการก่อสร้างสะพานพระราม 9

(4) จุดชมวิว บริเวณชายน้ำถูกจัดสรรไว้เป็นทางเดินริมน้ำ ชมความงาม ของสายน้ำในมุมมองที่มีองค์ประกอบภาพเป็นผลงานสถาปัตยกรรมยิ่งใหญ่ ที่อยู่คู่แม่น้ำเจ้าพระยา นั่นคือ สะพานแขวน หรือสะพานพระราม 9 เป็นจุดที่มีทิวทัศน์สวยที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ ซึ่ง สัมผัสได้ถึงความรู้สึกสงบ ร่มเย็น และงดงามเป็นพิเศษในยามเช้าตรู่ และยามเย็น จุดที่น่าสนใจของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติฯ ดังภาพที่ 2.25 และ 2.26

ภาพที่ 2.25 กำแพงราชสุคติมหาราชฯ

ที่มา : ภาพถ่าย 30 พฤศจิกายน 2550

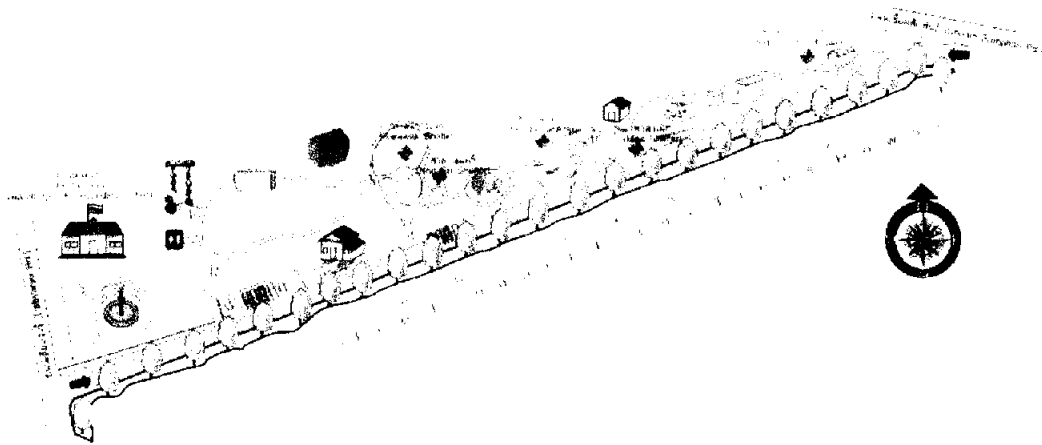
ภาพที่ 2.26 จุดชมวิว

ที่มา : ภาพถ่าย 16 มิถุนายน 2550

3.6.7 สวนหนองจอก

- 1) ประเภทของสวน : สวนชุมชน
- 2) แนวคิดของสวน : สวนไทรงาม
- 3) ความเป็นมา

ที่ดินบริเวณนี้เดิมใช้เป็นสถานที่เลี้ยงไก่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร ต่อมาโอนให้กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 สำนักงานเขตหนองจอกในฐานะเจ้าของพื้นที่เข้าพัฒนาพื้นที่รกร้างแห่งนี้ สร้างเป็นสวนหนองจอก น้อมเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษาในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 โดยใช้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนของประชาชนท้องถิ่นและใกล้เคียง รวมทั้งใช้เป็นสถานที่เล่นกีฬาของเด็กและเยาวชน และใช้จัดงานเทศกาลงานประเพณีต่างๆ สวนหนองจอกเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2530 ต่อมามอบให้กองสวนสาธารณะดูแลตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน 2532 เป็นต้นมา แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนหนองจอก ดังภาพที่ 2.27 และ 2.28

ภาพที่ 2.27 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 39

ภาพที่ 2.28 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 39

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

สวนหนองจอก โคดเด่นด้วยลักษณะของ “สวนไทรงาม” ซึ่งได้จัด ภูมิทัศน์เป็นแนวต้นไม้ที่มีทรงพุ่มงดงามยาวนานตลอดแนวถนนหลักของสวน กลายเป็นเอกลักษณ์ของสวนด้วยความสง่างามของพันธุ์ไม้ชนิดนี้ ภายในสวนตกแต่งด้วยสระน้ำขนาดใหญ่ปลูกบัวหลากหลาย มีปลาใหญ่น้อยหลายชนิดแหวกว่ายให้ชมเพลินตา ทำให้กิจกรรมให้อาหารปลา กลายเป็นที่นิยมในหมู่เด็กๆ มีทางเดินลัดเลาะไปตามจุดต่างๆ ทั่วบริเวณเพื่อชมธรรมชาติอย่างใกล้ชิด หรือเพื่อวิ่งออกกำลังกายและจัดให้มีศาลาพักผ่อนไว้หลบร้อน ชมวิวทิวทัศน์กระจายตามจุดรายละเอียดดังนี้

(1) เวทีกลางแจ้ง ใช้เพื่อกิจกรรมการแสดงกลางแจ้งในการจัดงานเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพิ่มบทบาทให้สวนสาธารณะ เป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชน

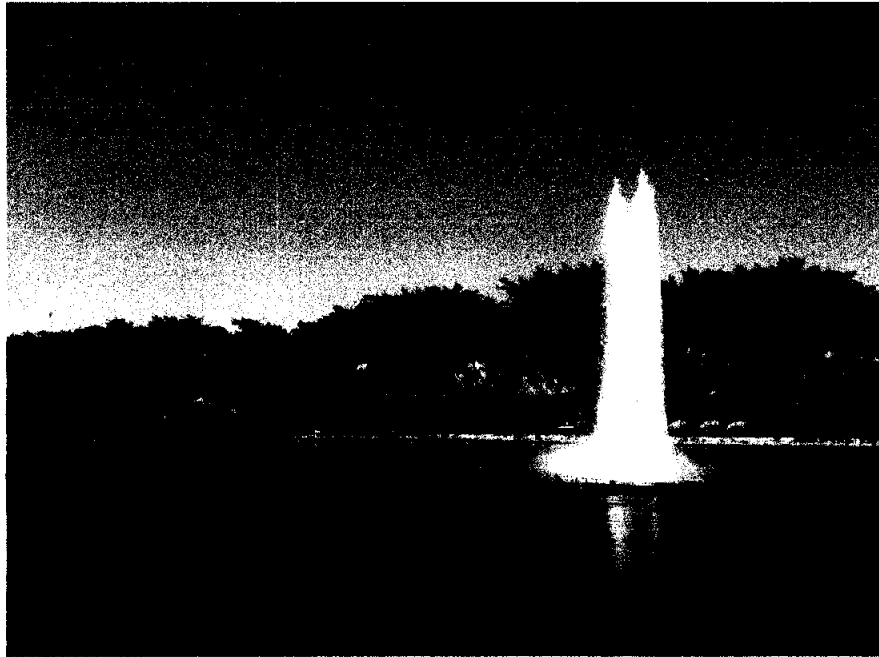
(2) สนามกีฬา ให้บริการแก่ประชาชนที่ชื่นชอบการเล่นกีฬาออกกำลังกาย แต่บริเวณบ้านมีที่จำกัด ได้แก่ สนามฟุตบอล สนามบาสเก็ตบอล

จุดที่น่าสนใจของสวนหนองจอก ดังภาพที่ 2.29 และ 2.30

ภาพที่ 2.29 ต้นไทรสัญลักษณ์สวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 39

ภาพที่ 2.30 น้ำพุกลางสวน

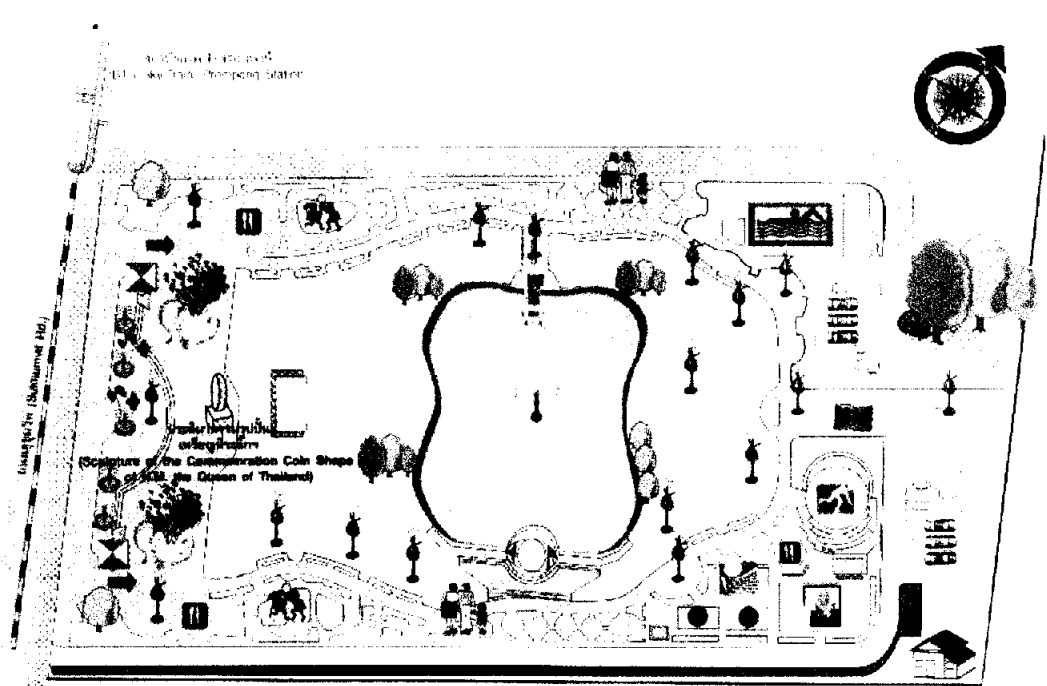
ที่มา : ภาพถ่าย 4 พฤศจิกายน 2550

3.6.8 อุทยานเบญจสิริ

- 1) ประเภทของสวน : สวนชุมชน
- 2) แนวคิดของสวน : สวนประดิษฐกรรม
- 3) ความเป็นมา

“อุทยานเบญจสิริ” เป็นนามพระราชทานของสวนสาธารณะแห่งนี้ ซึ่งกระทรวงการคลัง โดยกรมธนารักษ์ จัดสร้างขึ้นตามที่ได้รับมอบหมายจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2532 อนุมัติให้กรมอุตุนิยมวิทยา ย้ายที่ทำการจากที่ดินราชพัสดุไปสร้างใหม่ ณ ถนนบางนา-ตราด ด้วยเหตุที่ดั้งเดิมเป็นเขตที่มีปัญหามลภาวะทางอากาศ ส่งผลให้การตรวจอากาศทำได้ไม่เที่ยงตรง พร้อมให้สร้างสวนสาธารณะในบริเวณดังกล่าวแทน เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายในวันมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครบ 5 รอบ วันที่ 12 สิงหาคม 2535 และเพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงต่อพระราชกรณียกิจของพระองค์เกี่ยวกับการเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดจนคุณภาพชีวิตของพสกนิกรชาวไทย กรมธนารักษ์เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปี 2533 โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหลายหน่วยที่มีจุดประสงค์ร่วมกันในการเฉลิมพระเกียรติ และเล็งเห็นประโยชน์รวมทั้งคุณค่ามหาศาลของพื้นที่สีเขียวใจกลางเมืองย่านธุรกิจการค้าสำคัญที่มีมูลค่าที่ดินแปลงนี้สูงถึง

4,000 ล้านบาทในขณะนั้น นับเป็นเพราะพระบรมมัยโดยแท้ จึงเกิดแหล่งธรรมชาติแห่งนี้ขึ้น
 ตอบสนองความต้องการด้านจิตใจที่อ่อนล้าจากความเครียดในชีวิตประจำวันที่ไม่อาจทดแทนด้วย
 ความเจริญด้านวัตถุ แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนอุทยานเบญจสิริ ดังภาพที่ 2.31
 และ 2.32

ภาพที่ 2.31 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
 อาร์ตฟาร์ม หน้า 41

ภาพที่ 2.32 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 13 ธันวาคม 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

สวนสาธารณะแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของ

ผู้ใช้บริการเป็นหลัก จึงออกแบบโดยนำผลสำรวจความต้องการผู้ใช้ที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงมาพิจารณา เพื่อสร้างสวนที่สมบูรณ์แบบในจินตนาการของประชาชน ภาพรวมของสวนจึงเน้นให้มีพื้นที่โล่งเขียวขจีเปิดให้เห็นความงามของท้องฟ้าถึงร้อยละ 70 เพื่อผู้อาศัยในย่านนี้ที่เคยพบแต่สภาพแออัดและตึกสูงเสียดฟ้ารอบตัวและสร้างสีสันธรรมชาติและความสะดวกสบายด้วยแนวไม้ใหญ่รอบสวนให้ร่มเงา ดังนั้นผู้มาเยือนจึงได้สัมผัสดินแดนแห่งธรรมชาติที่สงบนิ่งให้ความรู้สึกกลับสู่ธรรมชาติต่างจากความสับสนวุ่นวายที่อยู่ภายนอกแค่เอื้อม รวมทั้งมีเอกลักษณ์แห่งการเฉลิมพระเกียรติฯ นั่นคือ ประติมากรรมรูปปั้นเหรียญที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติพระบรมรูปสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประทับยืนเต็มพระองค์ ขนาด 3 เมตร เป็นที่มาของ “สวนประติมากรรม” ซึ่งนำเสนอประติมากรรมหลากหลายที่ถ่ายทอดความงามทางศิลปะ แนวคิดลึกซึ้ง และปรัชญา เป็นผลงานของศิลปินมีชื่อเสียงชั้นนำหลายท่าน สิ่งเหล่านี้กลายเป็นองค์ประกอบสวนอย่างลงตัว บางชิ้นนำเอาน้ำพุมาประกอบเพิ่มชีวิตชีวา สร้างสุนทรีย์สัมผัสแก่ผู้มาเยือนอย่างน่าประทับใจ และยังมีศาลานิทรรศการพระราชกรณียกิจทรงไทย 2 หลังตั้งอยู่หน้าสวน นอกจากนี้ด้วยสภาพภูมิทัศน์ที่ประกอบด้วยสวนน้ำ ร้อยละ 20 ของพื้นที่ ทำให้อุทยานเบญจสิริสามารถเพิ่มบทบาทต่อสาธารณะ

ในการเป็นที่รองรับน้ำฝนก่อนระบายสู่ระบบระบายน้ำปกติ ให้ประโยชน์ในการป้องกันน้ำท่วมบริเวณนี้อีกด้วย รายละเอียดดังนี้

(1) การแสดงน้ำพุคนตรี เป็นจุดดึงดูดสายตาที่สวยงาม โดยการจัดแสดงประติมากรรม “हरรษา” ผลงานของมีเชียม ชิบอินซอย ประกอบด้วยน้ำพุกระโดด น้ำพุหมอก และน้ำพุคนตรี ซึ่งเป็นม่านน้ำพุเคลื่อนไหวในลีลาอันสวยงาม จังหวะเพลง คู่รีนเริงราวเดินระบำ เปิดแสดง 3 รอบ คือ เวลา 06.00-07.00 นาฬิกา เวลา 12.00-13.00 นาฬิกา และเวลา 18.00-20.00 นาฬิกา ทุกวัน

(2) ประติมากรรมประดับสวน มีให้เลือกชมถึง 16 ชิ้น ได้แก่ “เกิด” “วันเด็ก” “รำมะนา” “ชีวิตและศรัทธา” “รอยศรัทธา” “เด็ก” “เติบโต” “งอกงาม” “พื้นพิภพและจักรวาล” “วิว” “ยอดสูงส่งฐานมั่นคง” “สัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ” “สัญลักษณ์แห่งชีวิต” “มนุษย์” “สัมพันธภาพในโครงสร้าง” “ลีลาแห่งสัมพันธภาพ” เมื่อรวมกับ “हरรษา” และประติมากรรมเหรียญที่ระลึกฯ จึงเป็น 18 ชิ้น

(3) ลานกีฬา จัดพื้นที่รอบนอกเพื่อประชาชนที่ชื่นชอบการออกกำลังกาย และกีฬากลางแจ้ง เช่น สนามตระกร้อ สนามวอลเลย์บอล สนามบาสเก็ตบอล และสวนสุขภาพให้เลือกใช้บริการ

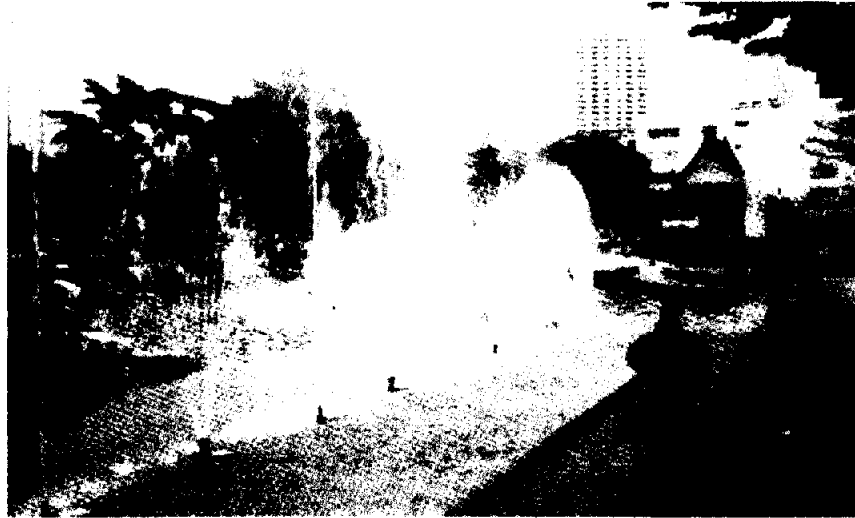
(4) ลานสเก็ต แหล่งชุมนุมของเด็กวัยรุ่นที่รักกีฬาผาดโผน ผู้ที่ไม่ถนัดสามารถนั่งชมลีลาโหดโชน พิศดารได้ในบริเวณโดยรอบ สร้างความเพลิดเพลินอีกแบบหนึ่ง

(5) สระว่ายน้ำ ขนาด 12.5 x 25 เมตร มีที่มาจากผลสำรวจความต้องการของผูู้้ใช้สวน พบว่าสระว่ายน้ำเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ประชาชนย่านนี้ขาดแคลน เพื่อนำบุตรหลานมาใช้บริการ

(6) สนามเด็กเล่น มีชุดเครื่องเล่นในจินตนาการไว้เรียกความสนใจจากเด็ก โดยการเสนอรูปแบบการผจญภัย ค้นหา ปีนป่าย เป็นสถานที่ที่ยอดนิยมในวันหยุดของทั้งเด็กไทยและต่างชาติ

(7) ธรรมะในสวน อภิบทาพของสวนสาธารณะสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา จัดให้มีการทำบุญตักบาตร และฟังธรรมเทศนา ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน เวลา 06.30-08.30 น.

(8) คนตรีในสวน หนึ่งในกิจกรรมหลากหลายในสวนเพื่อพักผ่อนคลายความเครียด โดยชวนกันมาฟังเพลงโปรดในแนวไทย หรือสากล ตามโปรแกรมการแสดง คนตรีวันเสาร์-อาทิตย์ในช่วงเย็นที่จัดหมุนเวียนไปตามสวนสาธารณะหลายแห่งทั่วกรุง จุดที่น่าสนใจภายในสวนอุทยานเบญจสิริ ดังภาพที่ 2.33 , 2.34 และ 2.35

ภาพที่ 2.33 การแสดงน้ำพุดนตรี

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 42

ภาพที่ 2.34 ประติมากรรมประดับสวนที่มาจาก : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้
ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานครอาร์ตฟาร์ม หน้า 41

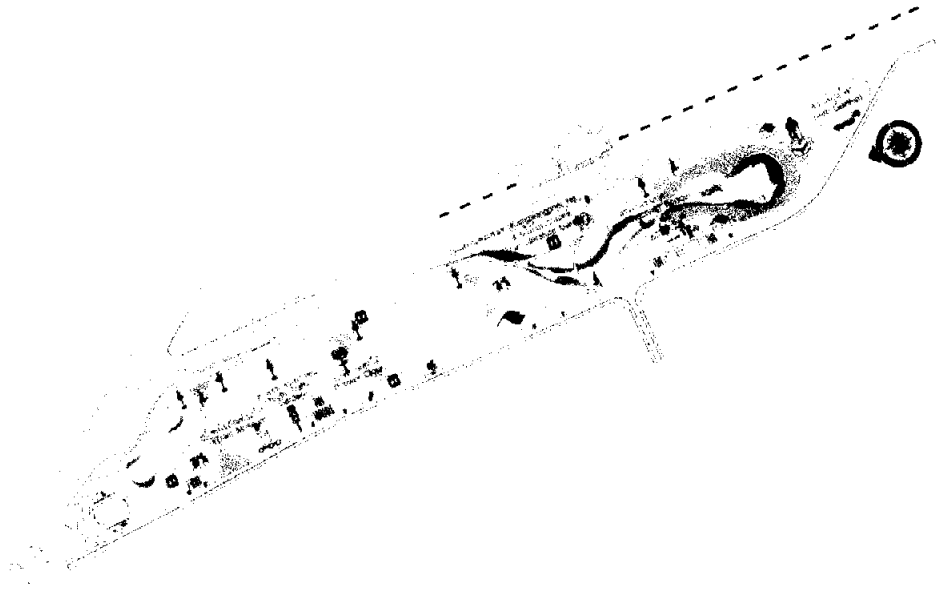
ภาพที่ 2.35 สนามเด็กเล่น

ที่มา : ภาพถ่าย 17 กันยายน 2550

3.6.9 สวนจตุจักร

- 1) ประเภทของสวน : สวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต
- 2) แนวคิดของสวน : สวนไม้ในวรรณคดี
- 3) ความเป็นมา

สวนสาธารณะแห่งนี้เปิดเป็นทางการมาตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2523 โดยมีจุดเริ่มต้นในปี 2518 ซึ่งการรถไฟแห่งประเทศไทยได้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดิน เพื่อสร้างสวนสาธารณะ ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 4 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2518 กรุงเทพมหานคร เข้าร่วมดำเนินการก่อสร้าง และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชนหลายหน่วย ต่อมาขยายพื้นที่โครงการอีก 90 ไร่ ในที่ดินซึ่งการรถไฟฯ มอบให้เพิ่มเติม แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนจตุจักร ดังภาพที่ 2.36 และ 2.37

ภาพที่ 2.36 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร
 อาร์ตฟาร์ม หน้า 47

ภาพที่ 2.37 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร
 อาร์ตฟาร์ม หน้า 47

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

สวนจตุจักร เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของหน่วยงาน พ่อค้า ประชาชน ทั้งหลาย ประชาชนทั้งหลายที่ตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนและสิ่งแวดล้อม ยังคงมีอนุสรณ์เป็นประจักษ์พยานแห่งความร่วมมือในครั้งนั้นที่ยังคงตกแต่งเพิ่มความงามเป็น สัญลักษณ์ของสวนสาธารณะเก่าแก่คู่เมืองหลวง ได้แก่ หอนาฬิกา นาฬิกาดอกไม้ ประติมากรรม อาเซียน 6 ประเทศ ณ วันนี้ สวนจตุจักรคือสวรรค์ของประชาชน ผู้รักสุขภาพในย่านมุมเมืองด้านเหนือโดยสามารถเดิน วิ่ง ลัดเลาะเงาไม้ร่มครึ้มตามทางเดินที่จัดไว้แะเวียนชมธรรมชาติในบริเวณสวนไม้ในวรรณคดี สวนสมุนไพร แวะพักท่ายปลาหลากหลายชนิดที่สะพานชมปลา หรือจะคลายเครียดด้วยการพายเรือ ถีบจักรยานน้ำในสระน้ำกลางสวน รวมทั้งสามารถเลือกใช้บริการออกกำลังกายตามฐานต่างๆ ใน “สวนสุขภาพเฉลิมพระเกียรติ 36 พรรษา พลตรีหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” รายละเอียดดังนี้

(1) พิพิธภัณฑ์รถไฟ ในอาคารหอเกียรติภูมิรถไฟเป็นหนึ่งในกิจกรรมของอุทยานการเรียนรู้จตุจักร คูแตรรับผัดชอบ โดยชมรมเรารักรถไฟ จัดแสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์ การเดินรถไฟไทย และยานยนต์ เปิดบริการเวลา 07.00-16.00 น. วันเสาร์-อาทิตย์

(2) สวนจรรยาเวชชวน จัดเส้นทางจักรยาน ดัดป้ายเครื่องหมายจราจร ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วินัยการจราจรด้วยความเพลิดเพลินในบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม ด้วยพรรณ ไม้ในสวนจุดที่น่าสนใจของสวนจตุจักร ดังภาพที่ 2.38, 2.39 และ 2.40

ภาพที่ 2.38 ประติมากรรมอาเซียน 6 ประเทศ

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 46

ภาพที่ 2.39 หอนาฬิกา

ที่มา : ภาพถ่าย 15 พฤศจิกายน 2550

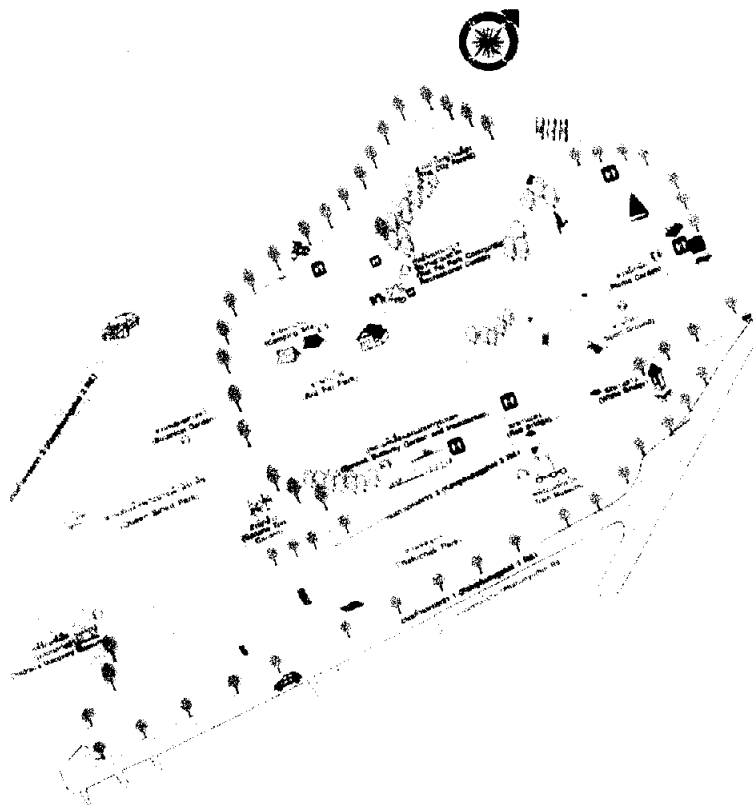
ภาพที่ 2.40 กิจกรรมออกกำลังกาย

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 47

3.6.10 สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ)

- 1) ประเภทของสวน : สวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต
- 2) แนวคิดของสวน : สวนแห่งครอบครัว
- 3) ความเป็นมา

ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสภาพแวดล้อมในรูปการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของชาวกรุงเทพฯ ให้ทัดเทียมมหานครใหญ่ในภูมิภาค จึงเป็นที่มาของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2534 และวันที่ 29 มกราคม 2534 สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้จัดสร้างสวนสาธารณะบนพื้นที่ “สนามกอล์ฟรถไฟ” ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม ส่วนแรก 140 ไร่ให้สร้างเป็นสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ส่วนที่เหลือ 375 ไร่ กรุงเทพมหานครรับมอบที่ดินจากกระทรวงคมนาคมเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2541 และจ่ายค่าชดเชยให้การรถไฟฯ จำนวน 555 ล้านบาท และเริ่มเข้าปรับปรุงพื้นที่สนามกอล์ฟเดิมเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542 แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวนวชิรเบญจทัศ ดังภาพที่ 2.41 และ 2.42

ภาพที่ 2.41 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ กรุงเทพมหานคร อาร์ตฟาร์ม หน้า 49

ภาพที่ 2.42 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 48

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

ท่ามกลางตึกสูงระฟ้าย่านพหลโยธินที่สื่อถึงความเจริญด้านวัตถุ และการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง อาคารคอนกรีต ซึ่งขนานยาวไปสองฝั่งถนนสร้างผิวสัมผัสมหาศาลที่เป็นตัวสะสมความร้อนให้วนเวียนอยู่ในตัวเมือง ขณะที่พื้นผิวละเอียดอ่อนนุ่มของใบหญ้าลดปริมาณลง เพื่อเปิดทางให้ความเจริญเหล่านี้มาแทนที่ นั่นคือสาเหตุของอากาศร้อนรุนแรงภายในเมือง และพื้นที่สีเขียว จะสามารถบรรเทาปัญหานี้ได้ รายละเอียดดังนี้

(1) สวนรถไฟ จึงเป็นบทพิสูจน์ที่ชัดเจนถึงบทบาทของสวนสาธารณะ และพื้นที่สีเขียวที่มีคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตคนกรุง เพราะเพียงก้าวแรกสู่สวนรถจะรู้สึกผ่อนคลาย ร่มรื่น เย็นสบาย ต่างจากความร้อนระอุที่แผดเผา อยู่ภายนอกและบรรยากาศที่ปะปนด้วยไอเสีย ฝุ่นควันจากยานยนต์ซึ่งวนเวียนบนผิวจราจรที่คับคั่ง ราวกับได้มาเยี่ยมโลกสีเขียวในวงล้อมป่าคอนกรีต สวนสาธารณะแห่งนี้ถูกสร้างในแนวคิด “สวนแห่งครอบครัว” ที่เตรียมกิจกรรมหลากหลายไว้ดึงดูดความสนใจของสมาชิกทุกวัยในครอบครัวแทรกอยู่ตามจุดต่างๆในพื้นที่เปิดโล่งกว้างไพศาลและเขียวขจี สดชื่น นุ่มนวล สบายตา ให้ความรู้สึกอิสระ มีเนินหญ้าสลับกับพื้นราบกว้าง มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับสวนสาธารณะครบครัน และเป็น “สวนสาธารณะในฝันของนักปั่นจักรยานเสือภูเขา” ด้วยเส้นทางจักรยานวิบากยาวถึง 3,020 เมตร ลัดเลาะดงไม้ไผ่เดินไปรอบนอกสวน หรือจะเลือกเดินชมธรรมชาติ วิ่งออกกำลังก็ทำได้ในเส้นทางใหญ่ พร้อมไปกับ

กิจกรรมศึกษาธรรมชาติจากประสบการณ์ตรงในห้องเรียนกลางแจ้ง นั่นคือ ความโดดเด่นที่สุดของสวนรถไฟในนาม “อุทยานการเรียนรู้จตุจักร”

(2) สวนปิกนิก “ฟ้าใส ไม้สวน ด้วยแรงใจ บริษัท ปตท.สำรวจ และผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)” พื้นที่ 4 ไร่ ส่วนหนึ่งในสวนรถไฟจัดไว้เพื่อปิกนิก ณ ลานบาร์บีคิว ได้ร่มไม้ร่มบึงน้ำ ท่ามกลางทุ่งดอกไม้ป่า มีเตาปิ้งไว้ให้บริการ ได้รับการสนับสนุนจัดสร้างจากบริษัท ปตท.สำรวจ และผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (ปตท.สผ.) ปัจจุบันกลายเป็นที่ชุมนุมของครอบครัวในวันหยุด เปิดบริการเวลา 07.00-21.00 นาฬิกา ทุกวัน บริเวณริมบึงน้ำมีบริการเช่าจักรยานน้ำและเรือพาย อัตรา 30 บาท/1 ชั่วโมง

(3) ลานกีฬา ที่ตั้งของศูนย์ฝึกกีฬาประชาชนิเวณนี้ ให้บริการด้านสถานที่ และอุปกรณ์กีฬาแก่สมาชิก มีสนามฟุตบอล 5 สนาม สนามฟุตบอล 4 สนาม สนามสควิทธิบอล ลานเปตอง อุปกรณ์ยกน้ำหนัก เปิดบริการเวลา 10.00-18.00 นาฬิกา ทุกวัน

(4) อุทยานผีเสื้อและแมลงกรุงเทพฯ สร้างในพื้นที่ 4 ไร่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของสวนรถไฟ เป็นอาคารรูปโดมขนาด 1 ไร่ ภายในแสดงนิทรรศการ ห้องวิดิทัศน์ให้ความรู้ และกรณีเสื้อแบบ Walk in ที่จัดภูมิทัศน์งดงามด้วยน้ำตก ชาร์น้ำ และมวลดไม้ดอก นำเสนอโอกาสชื่นชมผีเสื้อสีสันสวยงามนับพันตัวในสภาพเป็นอยู่จริง มีใช้ในกล่องสะสมแมลงอีกต่อไป

(5) ศูนย์นันทนาการชุมชนสวนรถไฟ ให้บริการด้านกิจกรรมนันทนาการรูปแบบต่างๆ มีสระว่ายน้ำสำหรับเด็กที่ตกแต่งด้วยน้ำพุ ล่อใจสร้างความเพลิดเพลิน มีบริการยืมจักรยาน และสนามเด็กเล่นที่มีชุดเครื่องเล่นสำหรับเด็กหลายวัยถึง 15 ชุด ติดตั้งจุดพ่นละอองน้ำเป็นระยะสร้างไอเย็นดับร้อนและนำต้นเต้าน เรียกว่าความสนใจจากเด็กได้ดี เปิดบริการเวลา 06.00 - 20.00 น. วันจันทร์-เสาร์

(6) ค่ายพักแรม สถานที่จัดกิจกรรมผจญภัยกลางแจ้งในบรรยากาศธรรมชาติของสวนรถไฟ เปิดโอกาสให้ครอบครัว เด็กและเยาวชนเข้าร่วมฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่น

(7) สวนป่าใหญ่ในเมือง รวบรวมพันธุ์ไม้ในพื้นที่ 10 ไร่ของสวนรถไฟ เกิดจากโครงการต่อชีวิตต้นไม้สร้างป่าใหญ่ในเมือง เพื่อบูรณรักษ์ต้นไม้ขนาดใหญ่อายุนับร้อยปีที่ถูกรุกรานจากการพัฒนาเมือง ให้มีชีวิตใหม่ใน “ป่าสาธิต” แห่งนี้ นำเสนอกิจกรรมศึกษาธรรมชาติจำลองระบบนิเวศน์ของป่าไว้ให้เรียนรู้ จุดที่น่าสนใจภายในสวนวชิรเบญจทัศ ดังภาพที่ 2.43 และ 2.44

ภาพที่ 2.43 กิจกรรมภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 48

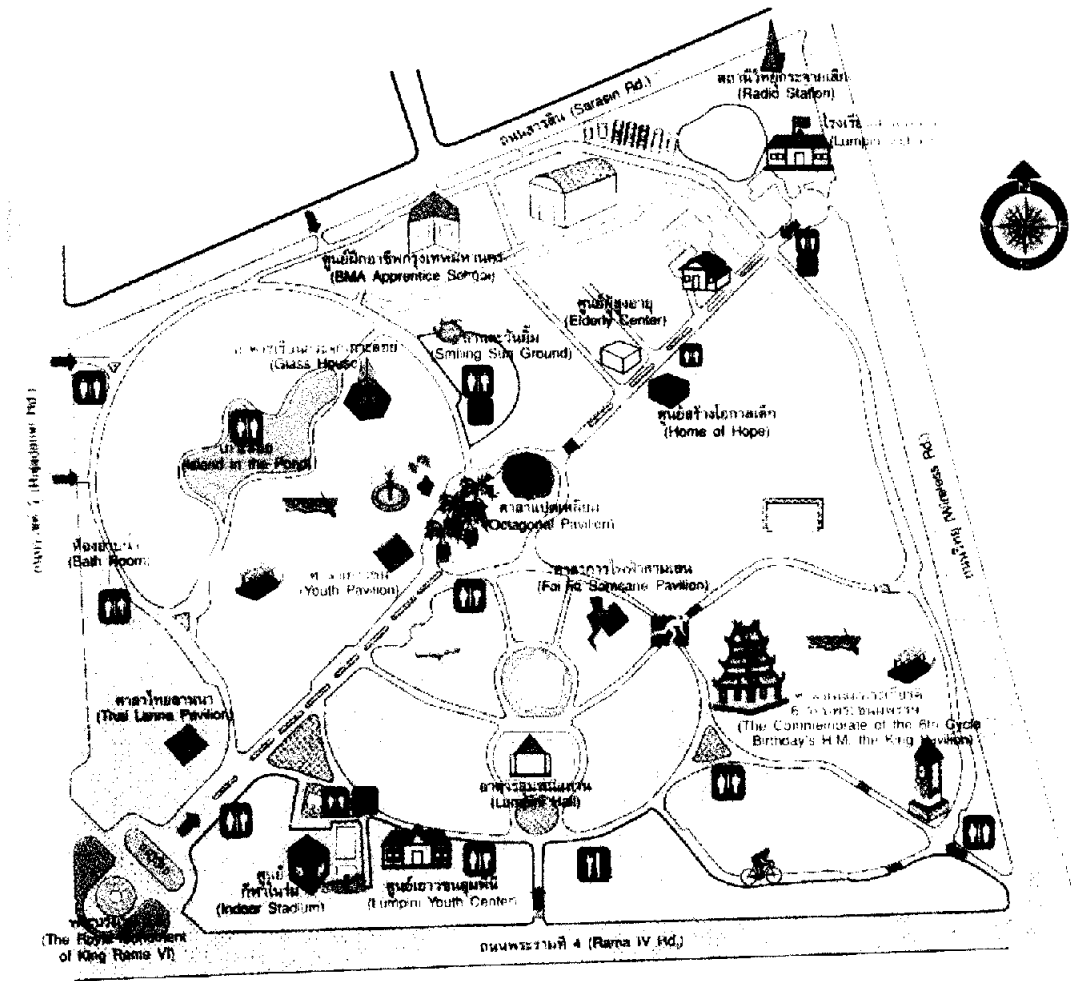
ภาพที่ 2.44 ศูนย์นันทนาการ

ที่มา : ภาพถ่าย 15 พฤศจิกายน 2550

3.6.11 สวนลุมพินี

- 1) ประเภทของสวน : สวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต
- 2) แนวคิดของสวน : สวนเอนกประสงค์
- 3) ความเป็นมา

เป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของกรุงเทพมหานคร และพระราชมรดกที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานไว้แก่ชาวพระนคร โดยมีจุดเริ่มต้นในปี 2468 ซึ่งทรงครองราชย์สมบัติครบ 15 ปี ประกอบกับเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงทรงมีพระราชดำริจะจัดงานแสดงพิพิธภัณฑ์สรรพสินค้าและทรัพยากรธรรมชาติ ดังเช่น ประเทศตะวันตกทำได้ผลมาแล้ว โดยกำหนดจัดในฤดูหนาวปลายปี 2468 และมีพระราชดำริว่าเมื่อเลิกการจัดงานแล้ว สถานที่นั้นควรจัดทำเป็นสวนพฤกษชาติ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาและใช้พักผ่อนทรงเลือกบริเวณทุ่งศาลาแดงที่ดินส่วนพระองค์ที่เหลือจากแบ่งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปแล้วเป็นที่จัดงานและทรงสละพระราชทรัพย์เป็นทุนประเดิมในการเตรียมสถานที่ ครั้งนั้นมีการขุดสระกว้างสร้างเกาะลอยกลางน้ำ ตัดถนน และสร้างถาวรวัตถุ เช่น หอนาฬิกา ตึกแบบกรีก ทรงพระราชทานชื่อว่า สวนลุมพินี หมายถึง สถานที่ประสูติแห่งพระพุทธเจ้า ณ ตำบลลุมพินีวัน ประเทศเนปาล แต่ด้วยทรงเสด็จสวรรคตก่อนกำหนดเปิดงานจึงต้องล้มเลิกงานไป ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 โครงการนี้จึงถูกรื้อฟื้นอีกครั้ง โดยทรงให้เช่าที่ดินด้านใต้ของสวนลุมพินี 90 ไร่ จัดเป็น “วนาเรจรมย์” คล้ายสวนสนุก และนำค่าเช่ามาปรับปรุงที่ดิน ส่วนที่เหลือเปิดเป็นสวนสาธารณะ นับแต่นั้นสวนลุมพินีจึงเป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานแก่ประชาชน มีทั้งการละเล่น แข่งว่าว วิ่งวัว ชิงช้า ม้าหมุน โดยทรงพระราชทานที่ดินให้รัฐบาลดูแล และมีพระราชกระแสรับสั่งให้ใช้เพื่อสวนสาธารณะเท่านั้น ต่อมาสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สวนลุมพินี กลายเป็นที่ตั้งค่ายทหารญี่ปุ่น สวนแห่งนี้จึงลดบทบาทลง จนสงครามสิ้นสุดในปี 2495-2497 จึงถูกใช้เป็นที่จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญ และมีการประกวดนางสาวสยาม บริเวณเกาะลอย แพนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนลุมพินี ดังภาพที่ 2.45 และ 2.46

ภาพที่ 2.45 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
 อาร์ตฟาร์ม หน้า 55

ภาพที่ 2.46 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 3 ตุลาคม 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

มีลักษณะเป็น “สวนเอนกประสงค์” โดยเป็นสวนสาธารณะที่รวมไว้ด้วยประโยชน์ใช้สอย เพื่อกิจกรรมนันทนาการหลากหลายจัดเตรียมไว้บริการประชาชน โดยเป็นที่ตั้งของศูนย์นันทนาการ สมาคม ชมรมต่างๆภายใต้ภาพรวมของการเป็นพื้นที่สีเขียวซึ่งมีเอกลักษณ์ที่ความร่มรื่น ด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่เก่าแก่ ปลูกรายล้อมอยู่มาก และกระจายอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่จัดแต่งด้วย สระน้ำกว้างใหญ่ กลุ่มพรรณไม้ดอกไม้ใบต่างสีสัน ไม่ว่าจะเป็นสวนป่าเขียวชอุ่ม สวนปาล์มที่สง่างาม หรือสวนไม้ซึ่งให้ความรู้สึกนุ่มนวล พลิวไหว และด้วยเหตุที่เป็นพื้นที่สีเขียวกว้างใหญ่ท่ามกลางตึกอาคาร จึงมีหน้าที่ต่อระบบนิเวศน์โดยเป็นที่พักพิง และแหล่งอาหารของสรรพชีวิต รายละเอียดดังนี้

(1) พระบรมรูปรัชกาลที่ 6 สร้างในปี 2485 เพื่อระลึกถึงมหากรุณาธิคุณขององค์ผู้ให้กำเนิดสวนลุมพินี

(2) กิจกรรมคนกโนเมือง เพราะเป็นแหล่งอาหารในธรรมชาติ และอุดมด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ สวนแห่งนี้จึงกลายเป็นบ้านของนกหลากหลายที่พากันมาพั้งพึงมากกว่า 30 ชนิด เป็นที่มาของการจัดอบรมหลักสูตร คนกโนเมือง ณ สวนลุมพินี ทุกปี

(3) ลานตะวันยิ้ม ลานเพื่อกิจกรรมนันทนาการที่ออกแบบเพื่อคนพิการ โดยเฉพาะ เช่น มีทางลาดแทนขั้นบันได สนามเด็กเล่นชนิดพิเศษ ที่จอดรถคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนด้อยโอกาสครบครัน

(4) สโมสรพลเมืองอาวุโสแห่งเมืองกรุงเทพฯ ตั้งอยู่ ณ อาคารลุมพินี สถานที่พบปะสังสรรค์ พักผ่อน ออกกำลังกายและฝึกอาชีพของผู้สูงอายุ เปิดบริการเวลา 08.00-18.00 นาฬิกา ทุกวัน และในอาคารยังมีเวทีลีลาศหมุนได้ใช้เป็นที่จัดกิจกรรมลีลาศและฝึกสอนในวันเสาร์-อาทิตย์

(5) ศูนย์สร้างโอกาสเด็กสวนลุมพินี ให้บริการแนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือ สอนหนังสือแก่เด็กเร่ร่อน เปิดบริการ 10.00-19.00 นาฬิกา ทุกวัน

(6) ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ให้บริการฝึกอาชีพสาขาต่างๆแก่ ประชาชนทั่วไป เช่น คอมพิวเตอร์ ตัดเย็บ เสื้อผ้า เสริมสวย ทำอาหาร

(7) ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี เสนอบริการในรูปแบบแหล่งค้นคว้า ความรู้จากหนังสือและวีดิทัศน์ เปิดบริการเวลา 08.00-20.00 นาฬิกา วันอังคาร-อาทิตย์

(8) ศูนย์เยาวชนลุมพินี นำเสนอกิจกรรมกีฬา และฝึกสอนแก่เด็กและ เยาวชน จัดสถานที่และอุปกรณ์กีฬาไว้ให้บริการสมาชิก เช่น ฟุตบอล วัยน้ำ บาสเก็ตบอล ฝึกสอน ลีลาศ เปิดบริการ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18.00-20.00 นาฬิกา และวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 10.00-18.00 นาฬิกา

(9) ศูนย์อาหารศรีไทยเดิม จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม เปิดบริการ เวลา 04.30-10.00 นาฬิกา ทุกวัน

(10) จักรยานน้ำและเรือพาย เป็นจุดบริการของเอกชน อยู่รอบเกาะลอย อัตราค่าบริการ 30 บาท /30 นาที

(11) ธรรมะในสวน กิจกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการทำบุญตักบาตร และแสดงธรรมะ โดยพระสงฆ์ ทุกวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือน เวลา 07.00-09.00 นาฬิกา

(12) คนตรีในสวน กิจกรรมแห่งความเพลิดเพลินที่พบได้ใน สวนสาธารณะ มีการจัดแสดงดนตรีไทยหรือสากล ณ สวนป่าส้ม จัดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ทุกวันอาทิตย์ เวลา 16.30-20.00 นาฬิกา จุดที่น่าสนใจในสวนลุมพินี ดังภาพที่ 2.47 และ 2.48

ภาพที่ 2.47 พระบรมรูปรัชกาลที่ 6

ที่มา : ภาพถ่าย 25 เมษายน 2550

ภาพที่ 2.48 กิจกรรมธรรมะในสวน

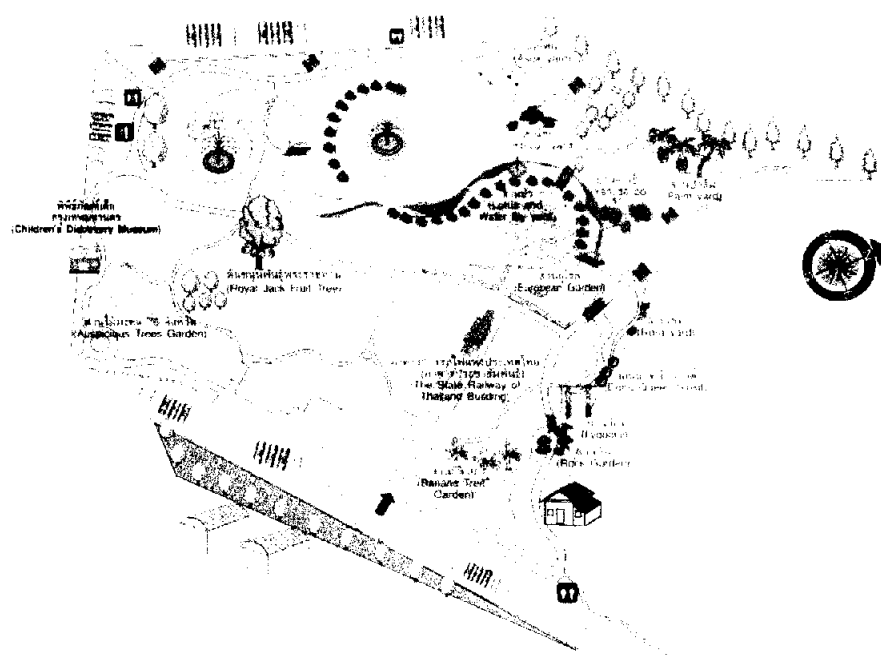
ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 57

3.6.12 สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ

- 1) ประเภทของสวน : สวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต
- 2) แนวคิดของสวน : สวนพฤกษศาสตร์
- 3) ความเป็นมา

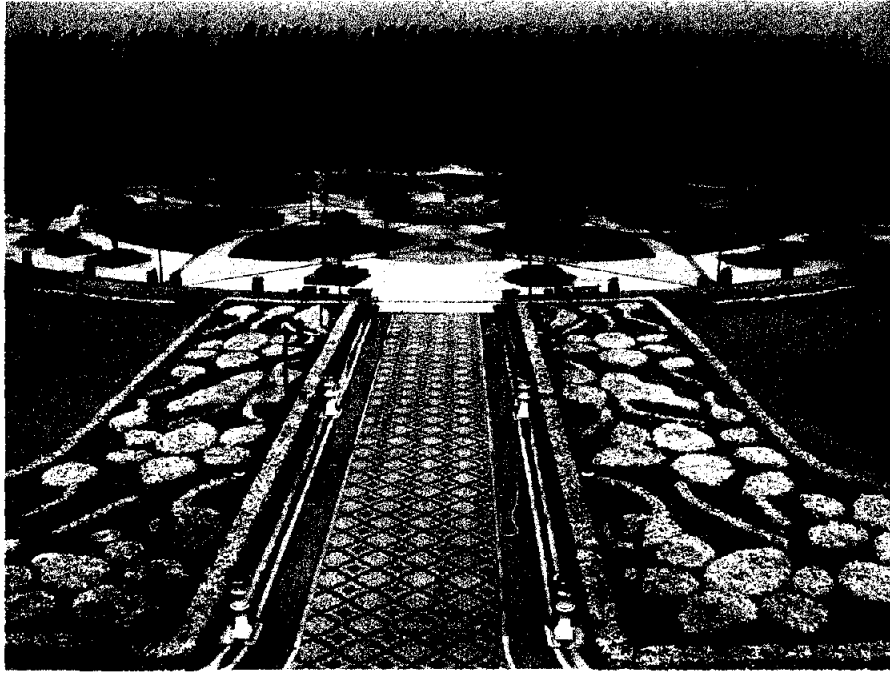
สวนสาธารณะแห่งนี้ยังเกิดขึ้นตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในปี 2534 โดยมอบให้กระทรวงคมนาคมจัดสร้างบนที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยด้านทิศใต้ของสนามกอล์ฟรถไฟ เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครบ 5 รอบในวันที่ 12 สิงหาคม 2535 ในส่วนของการหาทุนสมทบและทุนในการดูแลสวนระยะยาว มูลนิธิสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ เป็นผู้รับไปดำเนินการ โดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม และหน่วยงานเอกชน ซึ่งโครงการระยะที่ 1 ในพื้นที่ 140 ไร่แล้วเสร็จมีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2539 ต่อมาส่งมอบให้กรุงเทพมหานครดูแลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2538

แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ดังภาพที่ 2.49 และ 2.50

ภาพที่ 2.49 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 60

ภาพที่ 2.50 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 5 เมษายน 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

“สวนป่า” คือ ลักษณะที่กำหนดสำหรับสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ เพื่อพัฒนาให้เชื่อมโยงต่อเนื่องทั้งลักษณะทางกายภาพและสุนทรียสัมพันธ์กับสวนรถไฟ และสวนจตุจักรที่อยู่ติดกัน นำมาซึ่งพื้นที่สีเขียวในเมืองที่กว้าง ไพศาลคตินธรรมชาติสู่สิ่งมีชีวิต และสร้างคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมในนามของ “อุทยานการเรียนรู้จตุจักร” โดยนำเสนอแนวคิดหลักในการเป็น “สวนพฤกษศาสตร์” ที่สมบูรณ์แห่งหนึ่งในประเทศไทย รายละเอียดดังนี้

(1) สระน้ำ สร้างเป็นจุดเด่นของสวนที่สื่อความหมายการเฉลิมพระเกียรติด้วยสระน้ำคดเคี้ยวเป็นรูปอักษร “ส” และ “ส” ผสานกัน สื่อถึงพระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ แนวขอบสระเลือกปลูกพืชพันธุ์สร้างสีสันเน้นลักษณะอักษร “ส” ให้โดดเด่นด้วยสีเหลืองของดอกราชพฤกษ์ และ “ส” เน้นด้วยสีม่วงชมพูของดอกอินทนิลน้ำ

(2) สวนพฤกษศาสตร์ เป็นกิจกรรมหนึ่งในอุทยานการเรียนรู้จตุจักร โดยเป็นแหล่งปลูกรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่นพันธุ์ไม้ในพระนาม พันธุ์ไม้จากพระตำหนักต่างๆ และพันธุ์ไม้ต่างประเทศที่น่าสนใจไว้มาก นำเสนอแหล่งความรู้ให้ศึกษาในรูปแบบเส้นทางชมธรรมชาติแวะชมตามจุดต่างๆ เช่น “สวนกล้วยที่รวมไว้กว่า 70 ชนิด” “ลานลั่นทม แหล่งรวมพลแห่งคอกลั่นทม

หลากหลาย” ลานอโศกแหล่งชุมนุมของไม้ดอกขึ้นต้นที่ลือชื่อถึงความสวย นุ่มนวลสะดูดตา” “ลานเข็ม อดดอกกละเอียดสีสันสดสวนตลอดปี” “ลานชบา รวมพันธุ์แปลกตามากมายไว้ให้ชม”

(3) ลานบัว ลานพักผ่อนตกแต่งด้วยบ่อน้ำรูปดอกบัวขนาดยักษ์ เป็นที่รวมพันธุ์บัวทั้งไทยและต่างประเทศ มีกระถางโบราณเก่าแก่ประดับลานและปลูกบัวชนิดต่างๆและสวนยุโรป ซึ่งอวดสวนแบบสวนประดิษฐ์ ด้วยแปลงไทรทองตัดแต่งลายบัวก้านขดอันวิจิตร สร้างเส้นนำสายตาเข้าสู่ลานบัว เกิดภาพเอกลักษณะสง่างามเป็นหนึ่งเดียว

(4) ย่านดาโอ๊ะ หรือต้นเตาใบสีทอง เป็นพันธุ์ไม้หายากของไทยที่ค้นพบว่า เป็นพืชชนิดใหม่ของโลก พบได้เฉพาะน้ำตกบาโจ ในอุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโดสูกูไฮงป่าติ จ.นราธิวาส ซึ่งปลูกไว้ให้ชมความมหัศจรรย์แห่งธรรมชาติ นั่นคือใบที่มีขนปกคลุมคล้ายกำมะหยี่ เปลี่ยนเป็นสีทองแดงเหลืองรุ่งในเดือนสิงหาคม-กันยายน และเป็นสีเงินในเดือนตุลาคม

(5) ย่านลิเภา ไม้เถาซึ่งจัดเป็นเฟิร์นเลื้อย พบตามป่าเปิดหรือป่ากึ่งโปร่ง เขตร้อน ที่มาของวัตถุดิบสำหรับศิลปหัตถกรรมงาช้างเครื่องช้อของไทย มีปลูกไว้ให้ชมเช่นกัน

(6) พิพิธภัณฑ์เด็กกรุงเทพมหานคร อาคารพิพิธภัณฑ์กิจกรรมหนึ่งในอุทยานการเรียนรู้จตุจักร จัดเตรียมนิทรรศการ กิจกรรม ให้ความรู้และนันทนาการผ่านขบวนการเรียนรู้เพื่อเด็ก แบ่งเป็น 8 ภาค

(7) สวนไม้มงคลพระราชทาน 76 จังหวัด ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงพิพิธภัณฑ์เด็กฯ โดยจำลองแผนที่ประเทศไทยขนาดย่อม ไว้ในพื้นที่ 4.8 ไร่และปลูกไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ตามตำแหน่งภูมิภาคของแต่ละจังหวัดอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง พร้อมคูปายแสดงชื่อ วิทยาศาสตร์ ชื่อสามัญของต้นไม้ และชื่อจังหวัด ทางเดินชมจัดไว้เป็นเส้นทางสมมุติของถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนมิตรภาพ ถนนสุขุมวิท ที่เชื่อมต่อระหว่างเหนือ ใต้ อีสาน และตะวันออก สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งพรรณพืชและภูมิศาสตร์ ได้เป็นอย่างดีในคราวเดียวกัน ซึ่งได้มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2544 โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายสมัคร สุนทรเวช) เป็นประธานทั้งได้ร่วมปลูกไม้มงคลประจำจังหวัดกรุงเทพฯ คือ ต้นไทรช้อยใบแหลม จุดนำสนใจภายในสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ดังภาพที่ 2.51 และ 2.52

ภาพที่ 2.51 สระน้ำ

ที่มา : ภาพถ่าย 11 สิงหาคม 2550

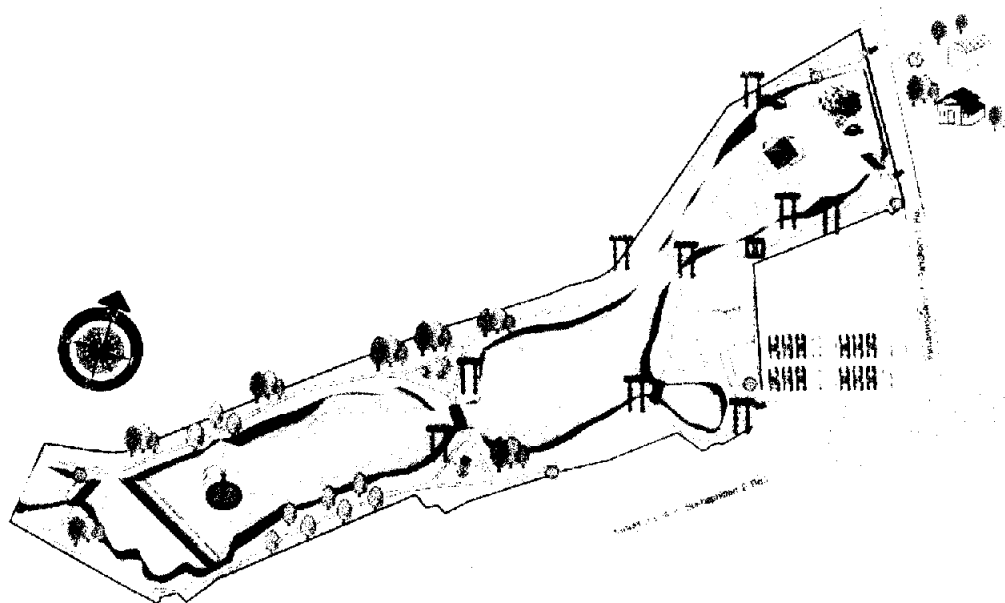
ภาพที่ 2.52 สวนไม้มงคลพระราชทาน 76 จังหวัด

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 100 61

3.6.13 สวนเสรีไทย

- 1) ประเภทของสวน : สวนสาธารณะขนาดกลาง
- 2) แนวคิดของสวน : สวนน้ำ
- 3) ความเป็นมา

สวนน้ำกว้างใหญ่แห่งนี้มีที่มาจากโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อจุดประสงค์หลักในการเป็นบึงรับน้ำฝนขนาดใหญ่ด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ เพื่อใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ในขณะนั้นดำเนินการโดยสำนักงานเขตบางกะปิ ฃบริเวณบึงกุ่ม หรือบึงคาทอง ซึ่งเป็นบึงสาธารณะเก่าแก่ขนาดใหญ่ แต่ได้ถูกรุกล้ำจนมีสภาพตื้นเขิน จึงได้ปรับปรุงบึงเดิมตามแนวธรรมชาติ พร้อมประคูละบายน้ำเพื่อควบคุมระดับน้ำ และระบายสู่คลองบึงกุ่มต่อเนื่องสู่คลองแสนแสบต่อไป รวมทั้งพัฒนาพื้นที่ 90 ไร่รอบบึงด้วย ต่อมาได้มอบให้กองสวนสาธารณะเป็นผู้ดูแลเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2530 จนในปี 2539 มีการพัฒนาขยายพื้นที่ส่วนที่เหลืออีก 260 ไร่ สร้างเป็นสวนป่า 1 ใน 9 แห่งตามโครงการสวนป่า กทม. เฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในชื่อว่า “สวนน้ำบึงกุ่ม” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สวนเสรีไทย” เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ขบวนการเสรีไทย ผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศ และมีพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2540 ซึ่งตรงกับวันครบรอบ 52 ปี แห่งวันสันติภาพไทย แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวนเสรีไทย ดังภาพที่ 2.53 และ 2.54

ภาพที่ 2.53 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 64

ภาพที่ 2.54 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 4 มิถุนายน 2551

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

“สวนน้ำ” คือ ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของสวนเสรีไทย จากการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพซึ่งเป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ การสร้างทัศนียภาพโดยรวมให้ดูคล้ายแหล่งน้ำในธรรมชาติจริง ที่เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ชายน้ำประดับตามขอบบึง และร่วมเงาไม้ใหญ่เรียงรายเป็นทิวแถว สร้างความสงบร่มเย็นเหมาะแก่การนั่งชมทิวทัศน์ธรรมชาติริมบึง เหล่านี้เป็นแนวคิดหลักที่ผู้ออกแบบสวนสาธารณะต้องการถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ เพื่อความพึงพอใจแก่ผู้ใช้สวน พร้อมตกแต่งเพิ่มจุดสนใจในแนวคิดสวนน้ำด้วยมุมน้ำตก และม่านน้ำพูกกลางสระ สร้างเส้นสายที่เคลื่อนไหวและเสียงธรรมชาติ ให้เกิดในสวนน้ำ จึงดูไม่หยุดนิ่งจนน่าเบื่อเกินไป นำมาซึ่งจินตนาการกว้างไกลแก่ผู้มาพักผ่อนในสวนได้อย่างดี รายละเอียดดังนี้

(1) เกาะกลางน้ำ บริเวณกลางบึงสร้างเป็นเกาะธรรมชาติ ปลูกด้วยไม้ดอกไม้ประดับหวดสีส้มสวยงาม มีศาลาชมวิว ให้แวะพักผ่อนชิว

(2) หอนุสรณ์เสรีไทย แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทย ที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ จุดน่าสนใจภายในสวนเสรีไทย ดังภาพที่ 2.55

ภาพที่ 2.55 เกาะกลางน้ำ

ที่มา : ภาพถ่าย 4 มิถุนายน 2551

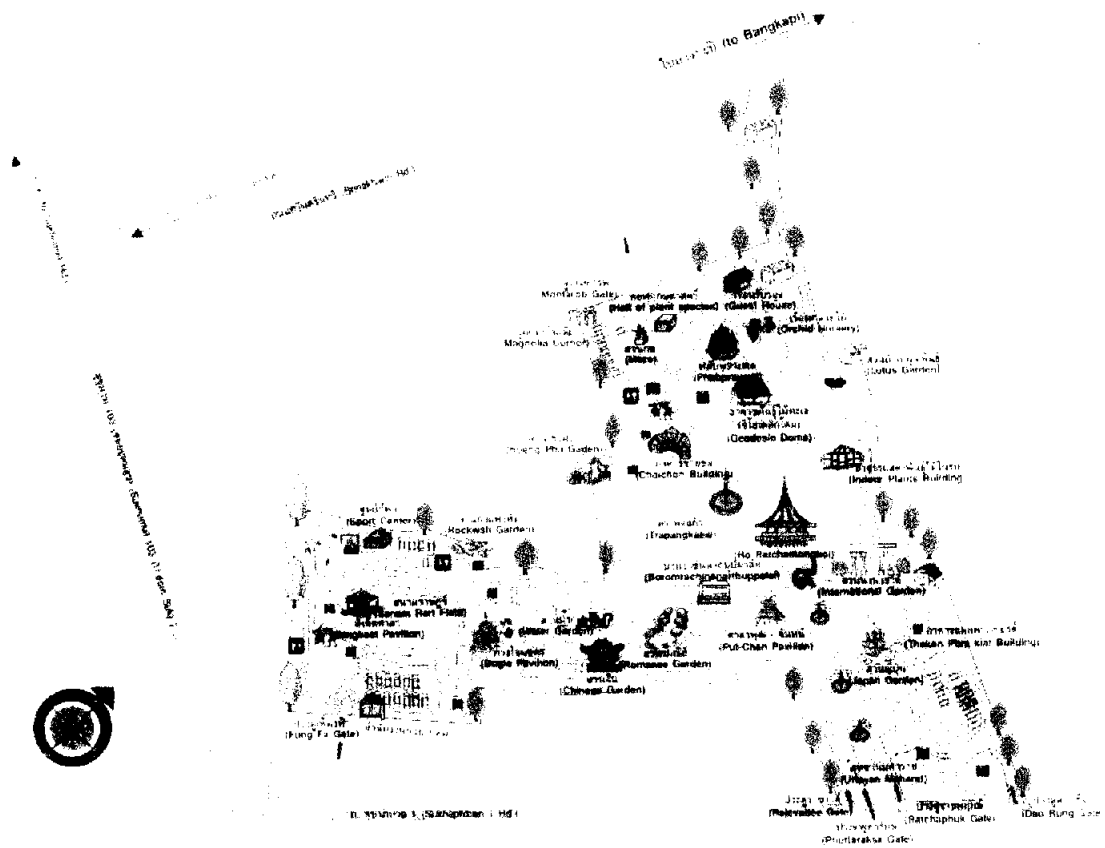
3.6.14 สวนหลวง ร.9

- 1) ประเภทของสวน : สวนสาธารณะขนาดใหญ่หรือสวนสาธารณะระดับเมือง
- 2) แนวคิดของสวน : สวนพฤกษศาสตร์
- 3) ความเป็นมา

สวนหลวง ร.9 สร้างขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจของกรุงเทพมหานคร มูลนิธิสวนหลวง ร.9 องค์การภาครัฐและเอกชน รวมถึงปวงชนชาวไทย เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในศุภมงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ในปี 2530 โดยสร้างบนที่ดินของกรุงเทพมหานครบริเวณบางบอนที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ แต่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่รับน้ำก่อนระบายสู่แหล่งธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตามพระราชดำริโครงการเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2527 ตามความมุ่งหวังร่วมกันที่จะสร้างสวนสาธารณะระดับนครให้เป็นหน้าตาของประเทศ และสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อประชาชนได้มาเที่ยวพักผ่อน ด้วยที่ดินผืนนี้ไม่ได้ต่อเนื่องเป็นผืนเดียว แต่มีหลายสิบ โฉนด และมีหลายแปลงปะปนในที่ดินเอกชน จึงต้องแลกที่ดินกับเอกชน และได้รับบริจาคเพิ่ม ทำให้มีพื้นที่รวมถึง 500 ไร่ เหมาะสมกับการเป็นสวนระดับนคร และการแปรสภาพจากพื้นที่ลุ่ม รกร้าง เต็มไปด้วยหลุมบ่อและทุ่งนา คงหญ้าสูงท่วม กลายเป็นสวนสาธารณะสมบูรณ์แบบที่งามสง่าจับตาเคียงเนรมิต แสดงถึงพลังศรัทธา ความสมานสามัคคี และ

ความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขของชาติ และเป็นอนุสรณ์แห่งสายสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างพระมหากษัตริย์ และราษฎรชาวไทย ผลงานยิ่งใหญ่นี้จะสืบทอดเป็นมรดกล้ำค่าสู่ชนรุ่นต่อไป

แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวนหลวง ร.9 ดังภาพที่ 2.56 และ 2.57

ภาพที่ 2.56 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์คฟาร์ม หน้า 66

ภาพที่ 2.57 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 20 พฤศจิกายน 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

โครงสร้างหลักของสวนหลวง ร.9 ได้รับการกำหนดให้สอดคล้องกับหลัก 5 ประการ คือ เถลิงพระเกียรติ ส่งเสริมวิชาการ รวบรวมพันธุ์ไม้ท้องถิ่น อนุรักษ์สิ่งมีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจแฝงด้วยการปลูกฝังทัศนคติ การจัดภูมิทัศน์ภายในสวนจึงสอดคล้องกับหลักดังกล่าว และลักษณะของสวนระดับเมือง ซึ่งแบ่งเป็น 6 บริเวณ รายละเอียด ดังนี้

(1) บริเวณที่ 1 บริเวณเถลิงพระเกียรติ 21 ไร่ ส่วนนี้เรียก “อุทยานมหาราช” มีหอรัชมงคล ซึ่งเป็นอาคาร 9 เหลี่ยมศิลปปะไทยประยุกต์ ตั้งอยู่กลางพื้นที่ล้อมรอบ 3 ด้านด้วย “ตระพังแก้ว” มีสวนราชพฤกษ์ ที่เป็น ไม้มงคล และสีของดอกเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพ มีการตกแต่งบริเวณด้วยสระน้ำพุ 3 สระเพิ่มความสวยงาม

(2) บริเวณที่ 2 “สวนพฤกษศาสตร์” สมบูรณ์แบบ 150 ไร่ ตามหลักอนุกรมวิธานและนิเวศวิทยาแห่งแรกของไทย แบ่งเป็น 4 เกาะมีน้ำล้อมรอบ มีอาคารแสดงพันธุ์ไม้ในร่มและในทะเลทราย สวนสมุนไพร ห้องสมุด หอพรรณไม้ และห้องปฏิบัติการ

(3) บริเวณที่ 3 “ตระพังแก้ว” 40 ไร่ เป็นที่รับน้ำขานเมืองตามแนวพระราชดำริ ใช้จัดกิจกรรมทางน้ำ มีบริการเช่าเรือพาย จักรยานน้ำ

- (4) บริเวณที่ 4 “สวนรมณีย์” 50 ไร่ เป็นสวนเลียนแบบธรรมชาติท้องถิ่น แต่ละภาคของประเทศ จำลองป่าเขา ลำธาร น้ำตก ตกแต่งด้วยหินธรรมชาติจากภูมิภาค เป็นการนำความงามชนบทมาให้ชมในเมือง
- (5) บริเวณที่ 5 “สวนน้ำ” 40 ไร่ จำลองธรรมชาติจากป่าพรุใน จ.นราธิวาส เป็นแหล่งอนุรักษ์สัตว์น้ำ สร้างธรรมชาติที่เงียบสงบ ชุ่มชื้นร่มเย็น
- (6) บริเวณที่ 6 “สนามราษฎร์” 70 ไร่ เป็นลานอเนกประสงค์ใช้เป็นสนามกีฬา หรือจัดกิจกรรมตามเทศกาล มีศูนย์กีฬาเอกชนให้บริการ และมีบริการเช่าสถานที่จัดประชุม สัมมนา นอกจากนี้ยังมีจุดที่น่าสนใจแทรกในบริเวณหลักของสวน เช่น
- (7) สวนนานาชาติ สวนขนาดเล็กแสดงเอกลักษณ์การจัดภูมิทัศน์ของสวน 7 ชนิด คือ จีน ญี่ปุ่น สเปน อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และอเมริกา มีที่มาจากความร่วมมือของสถานเอกอัครราชทูตแต่ละประเทศ
- (8) สวนเชิงผา ตกแต่งจากหินสีชมพูในลักษณะเชิงชั้น แทรกด้วยไม้ดอกสวยงามน่าชม
- (9) สวนบัวเบญจพันธุ์ รวบรวมบัวหลากหลายพันธุ์ให้ศึกษา
- (10) มุมแมกโนเลีย รวบรวมพันธุ์ไม้ตระกูล Magnolia ที่มีเสน่ห์ด้วยความหอมของดอกไม้ให้ชม
- (11) สวนไม้เมืองหนาวน้อมเกล้าฯ ถวายพ่อหลวง ในช่วงวันที่ 1-31 ธันวาคม ทุกปีสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครจะงดงามไปด้วยการจัดภูมิทัศน์แปลงไม้ดอกเมืองหนาวสีส้มสะकुศดา
- (12) เทศกาลปทุมมาเฉลิมพระเกียรติ ในช่วงวันที่ 1-31 สิงหาคมของทุกปี “ปทุมมา” ไม้ดอกท้องถิ่นสีม่วงอมชมพูอ่อนหวานของไทย จะปรากฏความงามสะพรั่งให้ชมได้ในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคมหาราชินี
- (13) งานพรรณไม้งามอร่ามสวนหลวง ร.9 จัดร่วมกับมูลนิธิสวนหลวง ร.9 มีกิจกรรมมากมาย เช่น ประกวดพันธุ์ไม้ นิทรรศการ การแสดงดนตรี การแสดงวัฒนธรรม งานออกร้าน ตลาดน้ำ และดึงดูดผู้มาเที่ยวงานด้วยการตกแต่งสวนให้สวยงามเป็นพิเศษ สร้างบรรยากาศที่ตื่นตาตื่นใจ จุดที่น่าสนใจภายในสวนหลวง ร.9 ดังภาพที่ 2.58 และ 2.59

ภาพที่ 2.58 สวนพฤกษศาสตร์

ที่มา : ภาพถ่าย 20 พฤศจิกายน 2550

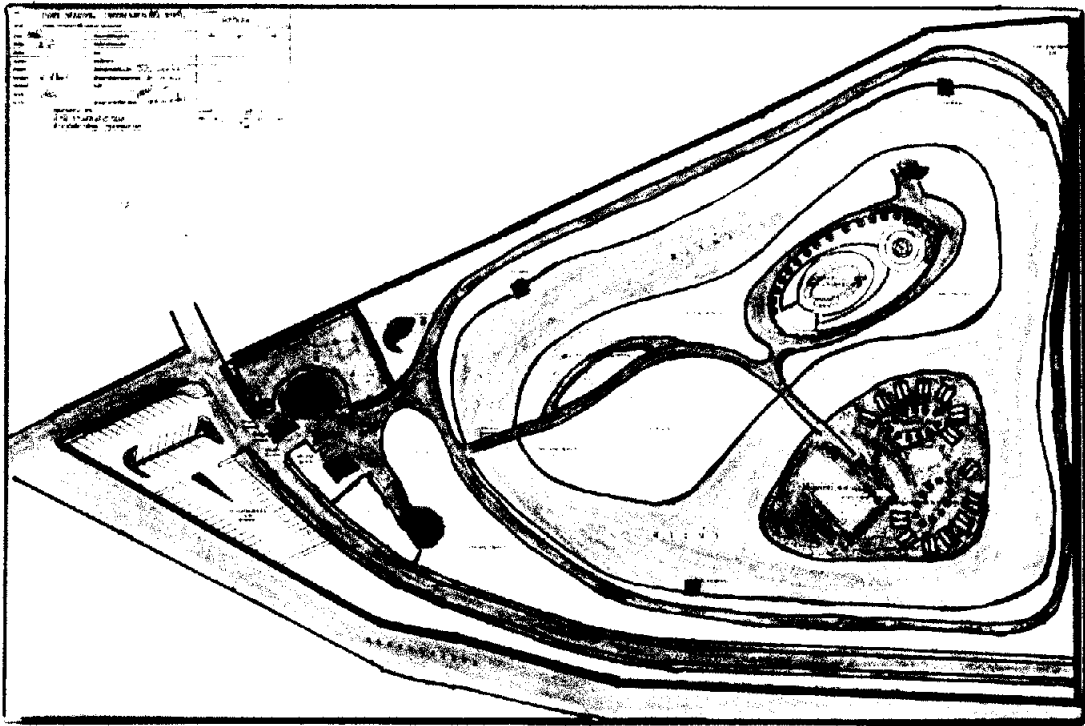
ภาพที่ 2.59 สวนเชิงผา

ที่มา : ภาพถ่าย 20 พฤศจิกายน 2550

3.6.15 สวนธรรม 70 พรรษา มหาราชนิ

1) ประวัติความเป็นมา

กรุงเทพมหานครในสมัยนายขำนาถ ยวบูรณ์ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ระหว่างปี พ.ศ. 2513-2516) ได้จัดซื้อที่ดินจำนวน 53 ไร่ บริเวณด้านสวนหลวง ร.9 แขวงหนองบอน เขตประเวศ ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กรุงเทพมหานครยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ ต่อมาสมัยนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้จัดให้มีการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว แผนผังสวนและภูมิทัศน์ภายในสวนธรรม 70 พรรษา มหาราชนิ ดังภาพที่ 2.60 และ 2.61

ภาพที่ 2.60 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2550)

ภาพที่ 2.61 ภาพภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2546) สวนและต้นไม้ประจำปี 2546 กรุงเทพมหานคร
องค์การรับ - ส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ หน้า 6 - 7

2) ลักษณะเด่นและจุดน่าสนใจ

มุ่งหวังให้เป็นสถานที่พักผ่อนทางจิตใจ ซึ่งนอกเหนือจากธรรมชาติที่สวยงามลงแล้ว ยังมีธรรมชาติเป็นเครื่องชี้แนะและโน้มน้าวจิตใจให้เกิดความสงบ การออกแบบจึงแบ่งพื้นที่สวนออกเป็น 3 โซน

โซนที่ 1 โซนรอบนอกมีพื้นที่ 14 ไร่ กิจกรรมภายในโซนนี้เน้นในด้านของการเตรียมความพร้อม และโน้มน้าวจิตใจของผู้เข้ามาใช้สวนแห่งนี้ ให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ อาคารที่ทำการ คลังปัญญา ลานปฐมธรรม โรงเรียนต้นไม้ และเรือนเพาะชำ

โซนที่ 2 มีพื้นที่ 9 ไร่ เป็นบริเวณที่เน้นกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน และส่วนรวม มุ่งเน้นการเสวนาสละ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ลานเจริญสติ ลานศรัทธาชุมชน หุบเขาแห่งปัญญา

โซนที่ 3 มีพื้นที่รวมประมาณ 3.5 ไร่ เป็นบริเวณที่มีความสงบและความเป็นส่วนตัวสูงสุด ภายในบริเวณนี้จะเน้นกิจกรรมทางศาสนา การศึกษาธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง และการปฏิบัติธรรม

สำนักงานสวนสาธารณะ (2548 : 28-31) ได้จัดสร้างสวนสาธารณะแห่งใหม่เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2551 มีสวนสาธารณะแห่งใหม่เพิ่มขึ้นหลายแห่ง ดังนี้

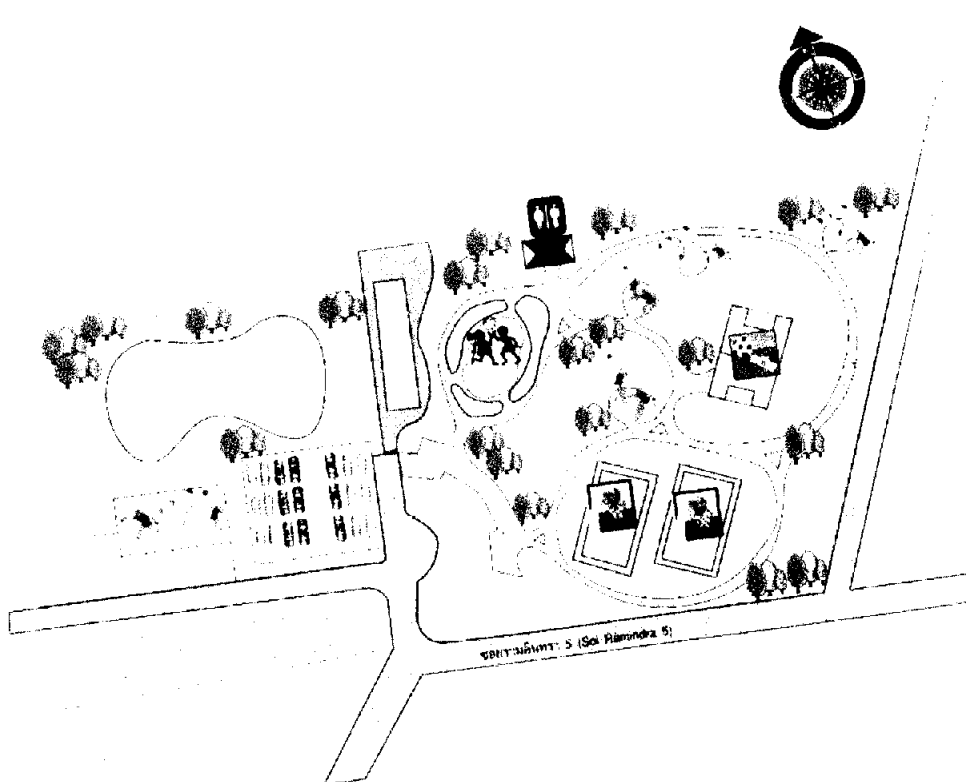
3.6.16 สวนกีฬารามอินทรา

- 1) ประเภทของสวน : สวนเฉพาะทาง หรือสวนอเนกประสงค์
- 2) แนวคิดของสวน : สวนกีฬา
- 3) ความเป็นมา

สวนกีฬารามอินทรา เดิมรู้จักกันในนามสวนกุหลาบรามอินทรา พื้นที่เดิมเป็นที่ตั้งของโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยรามอินทราของสำนักงานรักษาความสะอาด มีพื้นที่ประมาณ 59 ไร่ ตั้งอยู่ถนนรามอินทรา เขตบางเขน

หลังจากที่สำนักรักษาความสะอาดเลิกใช้พื้นที่ดังกล่าว สำนักงานสวนสาธารณะได้เข้าทำการปรับปรุงพื้นที่ และเริ่มปลูกต้นไม้เมื่อ ปี 2535 พร้อมทั้งพัฒนาให้เป็นสวนสาธารณะที่มีลักษณะเป็นสวนภูเขา และลานกีฬา ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ และด้านการออกกำลังกาย

แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวนกีฬารามอินทรา ดังภาพที่ 2.62 และ 2.63

ภาพที่ 2.62 แผนผังบริเวณสวน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2544) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
อาร์ตฟาร์ม หน้า 100

ภาพที่ 2.63 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 16 พฤศจิกายน 2550

4) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

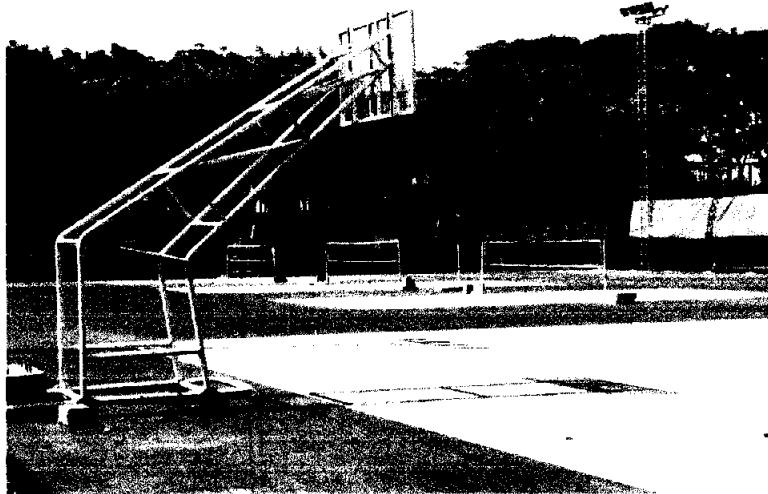
ด้วยสภาพพื้นที่เดิมเป็นที่ทิ้งขยะทำให้มีลักษณะเป็นเนินเขา จึงได้รับการออกแบบให้มีลักษณะเป็นสวนป่า โดยเน้นความร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่เป็นหลัก ผสมผสานกับพื้นที่อีกส่วนหนึ่งซึ่งได้ออกแบบให้สามารถที่จะรองรับประชาชนที่สนใจการเล่นกีฬา มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

(1) สวนป่า พื้นที่ประมาณ 37 ไร่ มีลักษณะเป็นเนินเขา ซึ่งเกิดจากการทับถมกันของขยะเป็นเวลานาน ได้ปรับปรุงด้วยการถมดินและปลูกต้นไม้ภายในสวนป่า ประกอบด้วย ทางเดิน ทางจักรยาน และม้านั่งสำหรับพักผ่อน

(2) สนามกีฬา ซึ่งประกอบด้วยสนามฟุตบอล สนามฟุตบอล สนามเทนนิส สนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ สนามเปตอง และสระว่ายน้ำด้วยความหลากหลายของกีฬา จึงทำให้ประชาชนมีทางเลือกที่จะเลือกเล่นกีฬาที่ตนเองถนัดหรือชอบได้มากยิ่งขึ้น

(3) สวนสุขภาพ เป็นสถานที่ออกกำลังกายพร้อมรูปภาพแสดงท่าประกอบ ทำให้ง่ายแก่การเข้าใจ ประกอบด้วยสถานที่ออกกำลังกาย จำนวน 12 รูปาน

(4) สนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกายสำหรับเด็กๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาเด็ก ทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา จุดที่น่าสนใจภายในสวนกีฬารามอินทรา ดังภาพที่ 2.64 และ 2.65

ภาพที่ 2.64 สนามกีฬา

ที่มา : ภาพถ่าย 16 พฤศจิกายน 2550

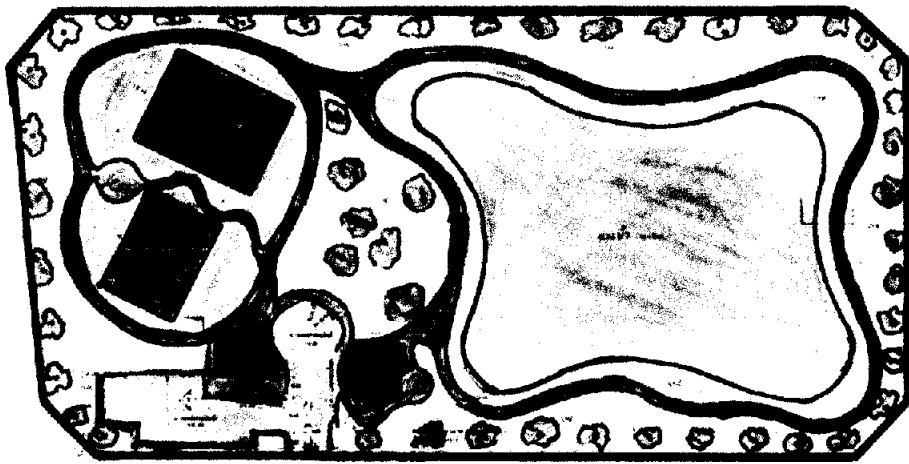
ภาพที่ 2.65 สนามเด็กเล่น

ที่มา : ภาพถ่าย 16 พฤศจิกายน 2550

3.6.17 สวนมหาดไทย (สวน 50 พรรษา มหจักรีสิรินธร)

1) ประวัติความเป็นมา

สวนมหาดไทยตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านมหาดไทย แขวงคอกไม้ เขตประเวศ มีเนื้อที่ขนาด 20 ไร่ 49 ตารางวา กรุงเทพมหานครได้รับมอบจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2542 ต่อมากรุงเทพมหานครได้ทำการสำรวจรายละเอียดพื้นที่พร้อมทั้งออกแบบจัดสร้างสวนสาธารณะมหาดไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 2 เมษายน 2548 แพนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวน ดังภาพที่ 2.66 และ 2.67

ภาพที่ 2.66 แพนผังบริเวณสวน

ภาพที่ 2.67 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 20 พฤศจิกายน 2550

2) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

- (1) สระน้ำ บริเวณกลางสวน เป็นที่รองรับน้ำ และรอบสระน้ำเป็นรูปปลา
- (2) ลานเอนกประสงค์ เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมตามโอกาสสำคัญ และประชาชนนิยมใช้เป็นลานออกกำลังกาย ประเภทแอโรบิค สนามบาสเกตบอล สนามฟุตบอล
- (3) สนามเด็กเล่น แหล่งรวมความสนุกสนานของเด็กๆ ประกอบด้วย เครื่องเล่นหลากหลายชนิด
- (4) ไม้ทนเค็ม ที่เจริญเติบโตได้ดี และเป็นแหล่งศึกษาความรู้ เช่น แก้วทะเล ตะบูนขาว ตะบูนดำ ดินเป็ดทะเล เป็นต้น จุดที่น่าสนใจภายในสวนมหาดไทย ดังภาพที่ 2.68 และ 2.69

ภาพที่ 2.68 สระน้ำ

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2548) สวนและต้นไม้ประจำปี 2548 กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 27

ภาพที่ 2.69 สนามกีฬา

ที่มา : ภาพถ่าย 20 พฤศจิกายน 2550

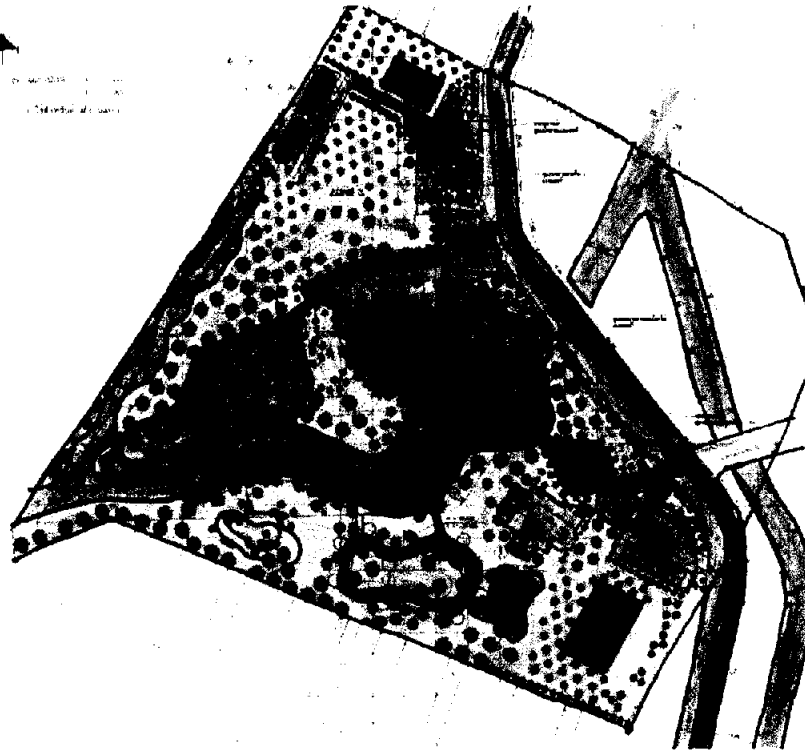
3.6.18 สวนรมณีย์ทุ่งสีกัน

1) ประวัติความเป็นมา

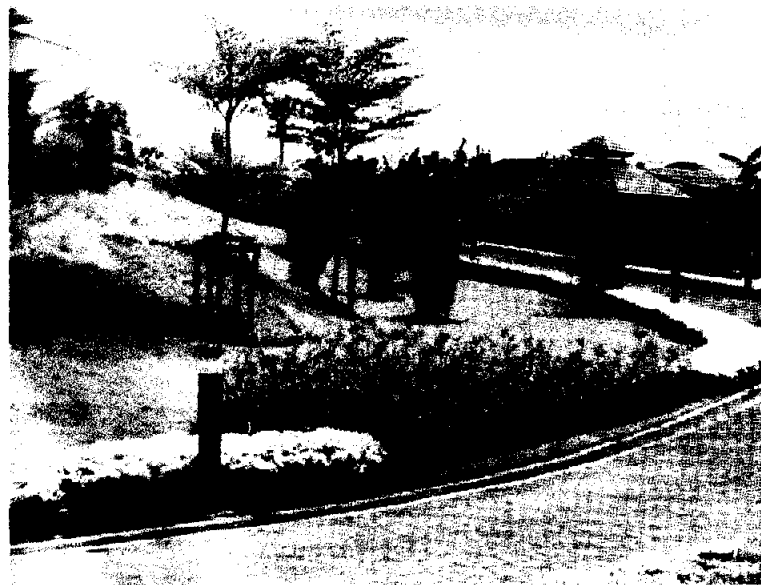
สวนรมณีย์ทุ่งสีกันเป็นชื่อที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานให้ มีความหมายว่า “สวนที่ให้ความรื่นรมย์ใจประจำทุ่งสีกัน” พื้นที่บริเวณนี้กระทรวงมหาดไทยได้มอบที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่ประมาณ 15 ไร่ บริเวณถนนเวฬุวนาราม แขวงทุ่งสีกัน เขตดอนเมือง ให้กับกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานเขตดอนเมือง เป็นผู้รับมอบตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ที่ 51518 ออกให้ ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2540

ต่อมาในปีงบประมาณ 2546 กรุงเทพมหานครได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์สวนป่าสีกันให้เป็นสวนสาธารณะที่ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการให้กับประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมทั้งบริเวณใกล้เคียงด้วย

แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายในสวน ดังภาพที่ 2.70 และ 2.71

ภาพที่ 2.70 แผนผังบริเวณสวน

ภาพที่ 2.71 ภูมิทัศน์ภายในสวน

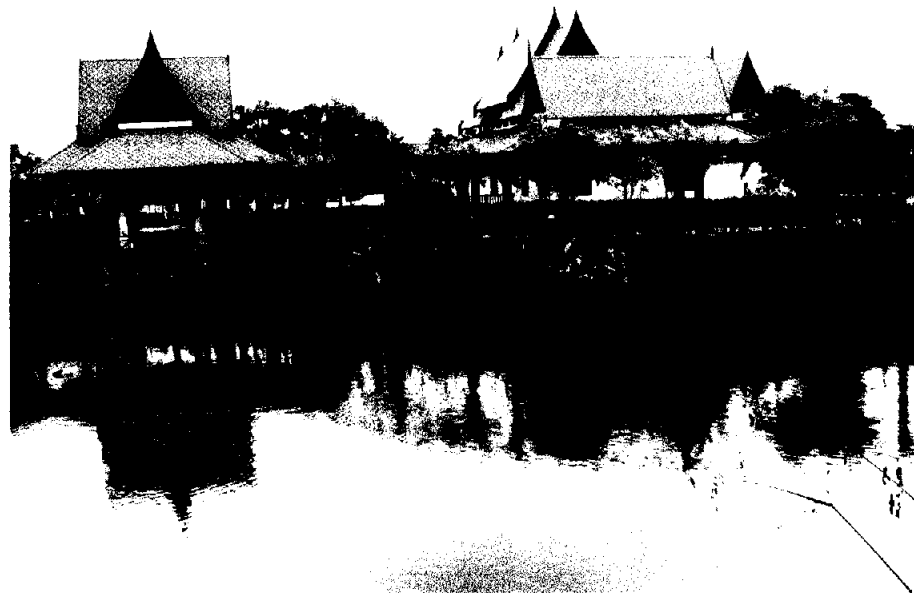
ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2548) สวนและต้นไม้ประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ทฤษฎีสถาปัตย์ หน้า 18

2) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจในสวน

มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะกึ่งอเนกประสงค์ที่มีความหลากหลายของกิจกรรมในการใช้ประโยชน์ โดยเน้นถึงบรรยากาศในการพักผ่อนหย่อนใจ และการศึกษาหาความรู้ นอกห้องเรียนแก่ประชาชนทั่วไป มีองค์ประกอบส่วนต่างๆ ดังนี้ รายละเอียดดังนี้

(1) กลุ่มอาคารทรงไทย 3 หลัง ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาคารศูนย์บริการ ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของเขตดอนเมืองและกรุงเทพมหานคร รวมทั้งแหล่งค้นคว้าข้อมูลข่าวสารขนาดเล็ก (ห้องสมุด) สำหรับประชาชน

(2) ศาลาอเนกประสงค์และระเบียบน้ำ ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นศาลาดำเนินรับ และจุดชมทัศนียภาพและการแสดงบริเวณลานประชาสัมพันธ์รวมทั้งลานบริเวณอนุสาวรีย์น้ำ จุดที่น่าสนใจภายในสวน ดังภาพที่ 2.72

ภาพที่ 2.72 กลุ่มศาลาทรงไทย

ที่มา : ภาพถ่าย 15 พฤศจิกายน 2550

3.6.19 สวนทวีวนารมย์

1) ความเป็นมา

สวนทวีวนารมย์ ตั้งอยู่บนถนนเลียบคลองทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา อยู่ติดกับตลาดนัดธนบุรีหรือรู้จักกันในนาม สนามหลวง 2 สวนแห่งนี้เข้าพื้นที่จากห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพฤกษศาสตร์กรุงเทพฯ จำนวน 110 ไร่ โดยทำสัญญาเช่าระยะเวลา 30 ปี คิดอัตราค่าเช่าทั้งสิ้น 100 - บาท กรุงเทพมหานคร ได้ทำสัญญาเช่าพร้อมทั้งจดทะเบียนที่ดินในเดือนกุมภาพันธ์ 2545

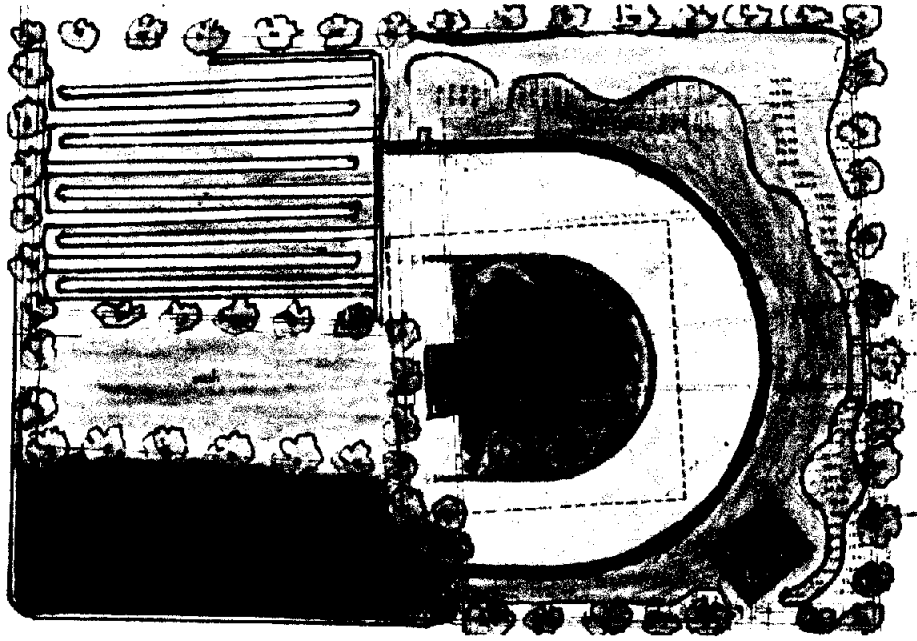
สำนักงานสวนสาธารณะได้เข้าดำเนินการปรับปรุงพื้นที่จำนวน 94 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ปรับปรุงพื้นที่เป็นตลาดนัดธนบุรี จำนวน 40 ไร่ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2545

ส่วนที่ 2 ปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะ จำนวน 54 ไร่ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ
ระยะที่ 1 ปรับปรุงสวนมะพร้าวเดิมแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2545

ระยะที่ 2 ปรับปรุงพื้นที่ส่วนที่เหลือแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2548 ส่วนพื้นที่ที่เหลืออีกจำนวน 16 ไร่ สำนักงานตลาด กรุงเทพมหานคร ใช้เป็นที่ทำการฝ่ายอำนวยการตลาดนัดและศูนย์ IT (ไอที)

สวนทวีวนารมย์เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2548 นับเป็นสวนสาธารณะแห่งที่ 2 ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี โดยมีสวนธนบุรีรมย์เป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของฝั่งธนบุรี แผนผังบริเวณสวน และภูมิทัศน์ภายในสวน ดังภาพที่ 2.73 และ 2.74

ภาพที่ 2.73 แผนผังบริเวณสวน

ภาพที่ 2.74 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 2 ธันวาคม 2550

2) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจ

ด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับตลาดนัดสนามหลวง 2 จึงเป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งนอกจากความร่มรื่นและสวยงามของพรรณไม้ที่ดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการ ซึ่งส่วนหนึ่งใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นสถานที่ออกกำลังกาย กับอีกส่วนหนึ่งใช้เป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้า ภายในเมืองค้ประกอบที่น่าสนใจ ดังนี้ รายละเอียดดังนี้

(1) สวนมะพร้าว ซึ่งยังคงสภาพเดิมของสวนมะพร้าวที่มีห้องร้อง อันเป็นการจำลองวิถีชีวิตชาวสวนมะพร้าวเดิมเอาไว้ ซึ่งภายในสวนมะพร้าวมีสะพานข้ามไปมาระหว่างห้องร้องได้ สามารถที่จะเดินชมความร่มรื่นของต้นมะพร้าวท่ามกลางบรรยากาศที่เย็นสบายจากสายน้ำ เหมาะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(2) สวนสุขภาพ ติดตั้งเครื่องออกกำลังกายพร้อมป้ายแสดงประกอบจำนวน 10 สถานี ใช้เป็นสถานที่บริหารร่างกายในส่วนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

(3) ลานศิลปะกลางแจ้ง ใช้เป็นลานสำหรับทำกิจกรรมทางด้านศิลปะ หรือใช้เป็นสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ

(4) สนามบาสเกตบอล สถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้ชื่นชอบกีฬาประเภทนี้โดยเฉพาะ

(5) สนามเด็กเล่น แหล่งรวมความสนุกของเด็กๆ ประกอบด้วยเครื่องเล่นหลากหลายชนิด จุดที่น่าสนใจภายในสวน ดังภาพที่ 2.75 และ 2.76

ภาพที่ 2.75 สวนมะพร้าว

ที่มา : ภาพถ่าย 2 ธันวาคม 2550

ภาพที่ 2.76 สนามเด็กเล่น

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2548) สวนและต้นไม้ประจำปี 2548 กรุงเทพมหานคร หน้า 28

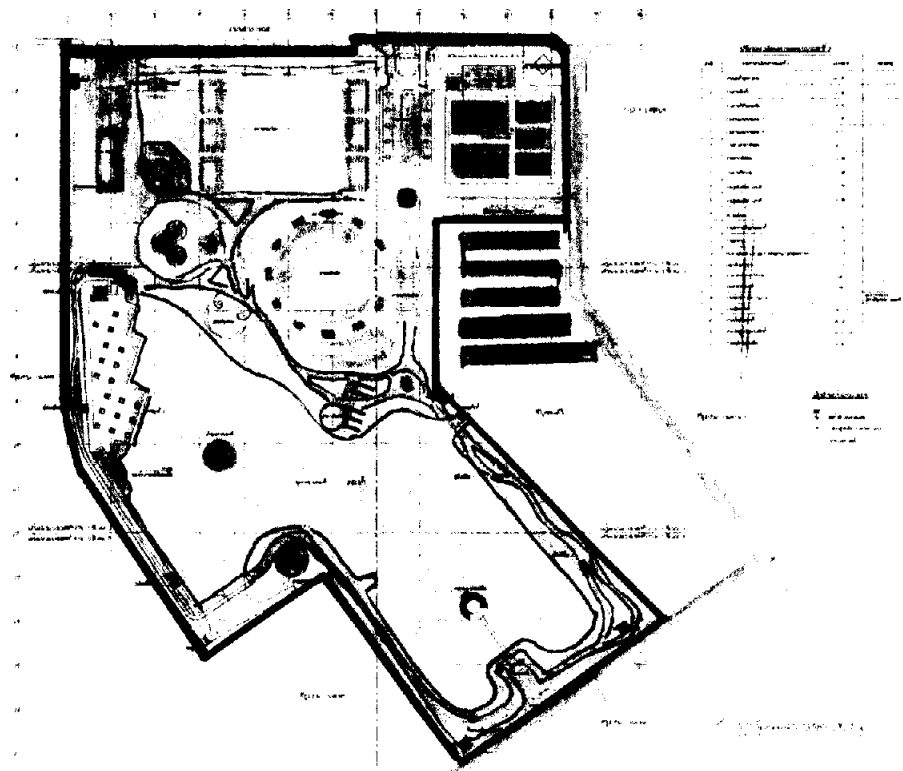
3.6.20 สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

1) ความเป็นมา

สวนแห่งนี้เกิดจากการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง

กรุงเทพมหานครกับการเคหะแห่งชาติ โดยการเคหะได้มอบสวนสาธารณะ สนามกีฬาและสนามเด็กเล่นบริเวณการเคหะร่มเกล้า ถ.ร่มเกล้า เขตลาดกระบัง พื้นที่ประมาณ 52 ไร่ ให้กับกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2541 เพื่อปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

ต่อมากรุงเทพมหานครได้ดำเนินการออกแบบจัดสวนเพื่อให้เกิดความสวยงามและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ แผนผังบริเวณสวนและภูมิทัศน์ภายใน ดังภาพที่ 2.77 และ 2.78

ภาพที่ 2.77 แผนผังบริเวณสวน

ภาพที่ 2.78 ภูมิทัศน์ภายในสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 5 พฤษภาคม 2551

2) ลักษณะเด่นและจุดที่น่าสนใจภายในสวน

(1) สนามกีฬา ให้บริการแก่ประชาชนที่ชื่นชอบการเล่นกีฬาออกกำลังกาย ได้แก่ สนามบาสเก็ตบอล สนามฟุตบอล

(2) สนามเด็กเล่น แหล่งรวมความสนุกของเด็กๆประกอบด้วยเครื่องเล่นหลากหลายชนิด

(3) ลานกิจกรรม เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมตามโอกาสสำคัญ และประชาชนนิยมใช้เป็นลานออกกำลังกาย

(4) น้ำพุ ซึ่งติดตั้งกลางสระน้ำ และกลางสวน

(5) ลานแอโรบิก เป็นลานนันทนาการในสวนจัดให้มีการนำเต้นแอโรบิกทุกวันตอนเย็น และมีสถานีออกกำลังกาย รอบๆมีเครื่องออกกำลังกายครบครัน

(6) อาคารอเนกประสงค์ เป็นสถานที่ที่ใช้เพื่อกิจกรรมการแสดงในร่ม ในการจัดงานเนื่องในวันสำคัญต่างๆเพิ่มบทบาทให้สวนสาธารณะเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชน จุดที่น่าสนใจภายในสวน คือ ภาพที่ 2.79 และ 2.80

ภาพที่ 2.79 น้ำพุกลางสวน

ที่มา : ภาพถ่าย 5 พฤษภาคม 2551

ภาพที่ 2.80 สนามเด็กเล่น

ที่มา : ภาพถ่าย 5 พฤษภาคม 2551

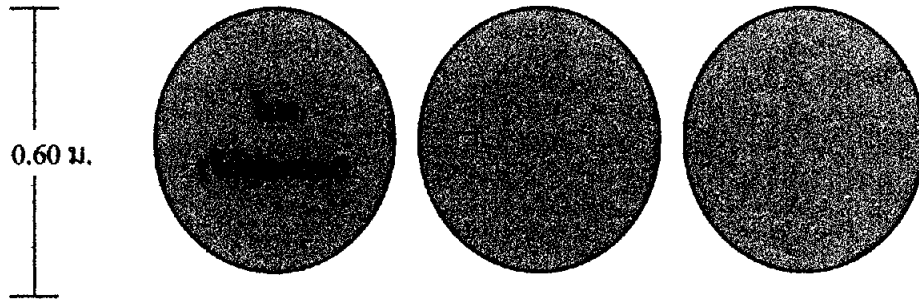
สรุป การจัดสวนสาธารณะกรุงเทพมหานคร มีการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนตามลักษณะการใช้งาน กล่าวคือ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยส่วนการบริหารงาน สวนสาธารณะ และส่วนบริการ มีความหลากหลายของกิจกรรมให้เลือกใช้บริการ สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการทุกเพศ ทุกวัย

3.7 การจัดสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร

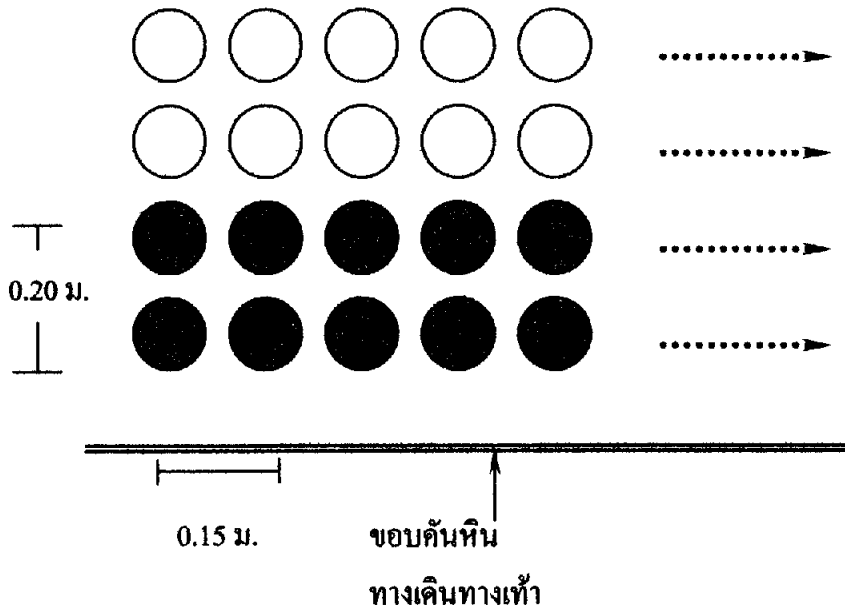
สำนักงานสวนสาธารณะ (2547 : 162-164) ได้กำหนดการจัดสร้างสวนสาธารณะ และสวนหย่อม ตามรายละเอียด ดังนี้

ประเภทของสวน	รูปแบบการจัดสร้าง
1.สวนสาธารณะ	พื้นที่สวนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามลักษณะการใช้งานคือ ส่วนการบริหารสวนสาธารณะ ประกอบด้วย กลุ่มอาคารที่ทำการเรือนเพาะชำ โรงเก็บพัสดุ และระบบงานต่างๆ ส่วนบริการ ได้แก่ งานภูมิสถาปัตยกรรม (สวนป่า ไม้ประดับ สวนสุขภาพ) ตานอนเอนกประสงค์ ถนน ทางเดิน-วิ่ง ไฟฟ้าส่องสว่าง ระบบรดน้ำ อาคารสุขา เป็นต้น

ประเภทของสวน	รูปแบบการจัดสร้าง
2. สวนกีฬา	เป็นสวนสาธารณะที่เป็นการส่งเสริมการกีฬา ภายในสวน จัดให้มีสนามกีฬาต่างๆ เช่น สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ เป็นต้น และส่วนหนึ่งตกแต่งเป็นส่วนพักผ่อน มีองค์ประกอบคือ ส่วนบริหารสวนประกอบด้วย กลุ่มอาคารที่ทำการเรือนเพาะชำ โรงเก็บพืชผล และงานระบบต่างๆ และส่วนบริการ ได้แก่ งานภูมิสถาปัตย์ (สวนไม้ประดับ) ลานอเนกประสงค์ ไฟฟ้าส่องสว่าง ระบบรดน้ำ อาคารสุขา เป็นต้น
3. สวนป่า	
3.1) สวนป่า	ปลูกเฉพาะต้นไม้ เน้นการปลูกต้นไม้เต็มพื้นที่ เพื่อให้ร่มเงา ไม่มีสิ่งก่อสร้างและองค์ประกอบอื่นๆของสวน
3.2) สวนป่าสำหรับพักผ่อน	ปรับพื้นที่ถมดิน ปลูกต้นไม้เต็มพื้นที่ มีองค์ประกอบเช่น ทางเดิน สวนพักผ่อน ม้านั่ง ไฟฟ้าส่องสว่างบางส่วน ประชาชนสามารถเข้าไปนั่งพักผ่อนหย่อนใจ
4. สวนหย่อมปลูกเฉพาะต้นไม้	
4.1) สวนหย่อม ปลูกเฉพาะต้นไม้	ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ประดับ และพุ่มไม้สวยงาม ไม่มีสิ่งก่อสร้าง
4.2) สวนหย่อมสำหรับพักผ่อน	ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ประดับ และพุ่มไม้สวยงาม ทำทางเดิน ติดตั้งม้านั่ง ไฟฟ้าส่องสว่าง ถึงขณะประชาชนสามารถเข้าไปนั่งพักผ่อนหย่อนใจ

ไทรทองหรือชาดัด

ภาพที่ 2.81 รูปแบบสวนถนน

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ (2547) คู่มือการปฏิบัติงานปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ กรุงเทพมหานคร หน้า 164

ขนาดความกว้างของแปลงไม้ริมทางเท้า

1. น้อยกว่า 0.60 เมตร ให้ปลูกต้นไม้ได้ 1 ชั้น
2. ความกว้างเกิน 0.60 เมตร แต่ไม่เกิน 1.20 เมตร ปลูกต้นไม้ได้ 2 ชั้น
3. กว้างเกิน 1.20 เมตร แต่ไม่เกิน 1.70 เมตร ปลูกต้นไม้ได้ 3 ชั้น
4. กว้างเกิน 1.70 เมตร ขึ้นไป ให้สำนักงานสวนสาธารณะพิจารณา

ความเหมาะสมของรูปแบบ

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไป ดังนี้

จुरี อินทรทรัพย์ (2529 : 72-76) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของลูกจ้างประจำเพื่อการส่งเสริมงานสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากลูกจ้างประจำจำนวน 198 คน ผลการศึกษาพบว่า ลูกจ้างประจำเกือบทั้งหมดมีความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมงานสวนสาธารณะ ลูกจ้างประจำส่วนใหญ่ต้องการความรู้เพิ่มเติมสำหรับการปฏิบัติงาน และความรู้ที่ลูกจ้างประจำต้องการมากที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ การปฏิบัติงานของลูกจ้างประจำส่วนใหญ่จะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงานเป็นอย่างดี ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาขอขบทิ้งขยะลงสนาม รองลงมาคือ ปัญหาการเดินลัดสนามทำให้หญ้าเสียหาย จากการพิสูจน์สมมติฐานพบว่า ลูกจ้างประจำที่มีเพศ ประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เพื่อการส่งเสริมสวนสาธารณะไม่แตกต่างกัน แต่อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

วัชร น้อยพิทักษ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการและรูปแบบการใช้ประโยชน์ในสวนสาธารณะ กรณีศึกษาผู้เข้ามาใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้พักผ่อนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่มีปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพที่เหมาะสมแล้ว ได้แก่ สนามหญ้า ต้นไม้ ถนน ทางเท้า สวนหย่อม และถังขยะ เป็นต้น ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริหารที่มีปริมาณ ไม่เพียงพอ และมีคุณภาพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การฉายวีดิทัศน์ และสไลด์ประกอบคำบรรยาย ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สิ่งพิมพ์ เอกสารพับ การแสดงนิทรรศการ โทรศัพท์ เป็นต้น สำหรับรูปแบบการใช้ประโยชน์พบว่า การนั่งพักผ่อน การเดินเล่น การชมทิวทัศน์ การอ่านหนังสือ วิ่ง และออกกำลังกายกาย รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่มีผู้มาพักผ่อนที่มีลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นในด้านปริมาณ และคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการและรูปแบบการใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รัชชัย ชาติทิพย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดภูมิทัศน์สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 80 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความต้องการด้านองค์ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการจัดภูมิทัศน์สถานศึกษาในระดับมาก โดยมี

ความต้องการด้านองค์ความรู้มากที่สุดคือ ด้านแนวคิดการจัดภูมิทัศน์ ความต้องการด้านทักษะมากที่สุด คือ ด้านวิธีการและเทคนิคเกี่ยวกับการก่อสร้างงานภูมิทัศน์ มีข้อเสนอแนะคือ การจัดฝึกอบรมด้านทักษะ ผลการทดสอบความต้องการด้านองค์ความรู้ และทักษะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ 0.05

นันทนา แนนมิส (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์'84 ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาล นครศรีธรรมราช โดยเก็บข้อมูลจากประชาชน กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มครอบครัว จำนวน 300 คน ผลการศึกษาพบว่า สถานที่ชอบมากที่สุดคือกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ชอบบริเวณศาลาพักผ่อนริมน้ำ กลุ่มออกกำลังกายชอบบริเวณสวนสุขภาพ และหมู่เกาะสำราญ ส่วนกลุ่มครอบครัว ชอบบริเวณหมู่เกาะสำราญ การใช้บริการสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์'84 ทุกคนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประเชิญ ร่วมกระโทก (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความต้องการความรู้และทักษะเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาด้านไม้ของข้าราชการกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาด้านไม้ จำนวน 100 คน ผลการศึกษาพบว่า มีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาด้านไม้ โดยต้องการความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน กำจัดศัตรูพืช และทักษะเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาด้านไม้ ซึ่งต่อเนื่องกับวิธีการและเทคนิคการเลือกต้นไม้ มีปัญหาด้านความรู้ และทักษะการดูแลบำรุงรักษาด้านไม้ และมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดฝึกอบรมความรู้ การดูแลบำรุงรักษาด้านไม้ ให้จัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอและเหมาะสม

คณิณีนิง เสกสรรสุคติกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการใช้บริการมีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และการใช้บริการในสวนพฤกษชาติ คลองจั่น กรุงเทพมหานคร ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ อยู่ในระดับพอใช้ ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และแหล่งของการรับข่าวสารต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการด้านปริมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปริญญา สมเชื่อน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยที่มีผลต่อการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ในภาพรวมเห็นด้วยในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาพบว่ามีความคิดเห็นในระดับมากต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เส้นทางเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว การจัดงานประเพณี และการประชาสัมพันธ์